

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

fond
dalšího
vzdělávání **FDV**

Analýza systémů a nástrojů pro podporu cíleného rozvoje digitální gramotnosti

Příloha 1: Případové studie za vybrané země

DigiStrategie
2020 | rozvoj systémové
podpory digitální
gramotnosti

Název projektu: Rozvoj systémové podpory digitální gramotnosti

Registrační číslo projektu: CZ.03.1.54/0.0/0.0/16_020/0005634

Publikováno: leden 2018

Příloha 1: Případové studie za vybrané země přináležejí k dílu Analýza systémů a nástrojů pro podporu cíleného rozvoje digitální gramotnosti.

Toto dílo Analýza systémů a nástrojů pro podporu cíleného rozvoje digitální gramotnosti - Příloha 1: Případové studie za vybrané země je licencováno pod licencí Creative Commons Uveďte původ 3.0 Česká republika. Licenční podmínky navštivte na adrese <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/cz/>.

Obsah

1. Úvod	4
1. 1. Německo	4
1. 2. Rakousko	17
1. 3. Spojené království.....	36
1. 4. Norsko	44
1. 5. Estonsko	49
1. 6. Nizozemí	53
1. 7. Shrnutí	66

1. Úvod

Pro analýzu systému podpory digitální gramotnosti v rámci dalšího vzdělávání bylo vybráno celkem 6 zemí tak, aby bylo možné – stručně řečeno – nalézt určité poučení a inspiraci pro opatření na podporu rozvoje digitální gramotnosti v České republice. Ze sousedních zemí jsme vybrali Německo a Rakousko, které patří mezi velmi vyspělé a se kterými nás pojí řada kulturních podobností (např. v oblasti vzdělávání), které plynou ze společné historie. Mezi lídry v evropském prostoru, a to jak v oblasti ekonomické, tak v oblasti vzdělávání a rozvoje digitálních technologií patří Nizozemí a Norsko. Jedná se zároveň o země, které se České republice podobají co do velikosti, a lze tedy předpokládat, že i rozsah a záběr problémů, se kterými se potýkají, mohou být relativně podobné. Výjimkou je co do velikosti a kulturní příbuznosti Spojené království, které naopak byla vybrána právě proto, abychom získali alespoň základní představu o postupech a způsobech řešení i v zemích více odlišných. Estonsko bylo vybráno jako velmi úspěšná (ekonomicky i v rozvoji digitálních technologií) a přitom malá země ze zemí bývalé východní Evropy, jako určitý příklad „štiky v rybníce“.

1.1. Německo

Role institucí

Bohatá politická a společenská diskuze k tématu digitalizace světa práce a vzdělávání se odráží v celé řadě strategických dokumentů, které německá vláda a její ministerstva vydala. Tyto dokumenty ukazují mj. směr, kterým se Německo chce vydat v zajišťování dostatečné kvalifikace svých obyvatel v oblasti digitálních kompetencí. Kromě důrazu na nutnost zavedení výuky těchto dovedností od samého začátku školní docházky se zde hovoří i o vzdělávání dospělých, často v souvislosti se změnami profesních požadavků spojených s digitalizací práce. Systematické ukotvení dalšího vzdělávání v oblasti digitálních kompetencí je však zatím většinou ve fázi pilotních projektů.

Strategické dokumenty

Digitální agenda 2014-2017 (BMWí, BMI, BMVÍ; 2014a) je základní strategický dokument německé vlády, který se týká rozvoje digitálních kompetencí. Byl zveřejněn 23. srpna 2014 a formuluje základy německé „digitální politiky“ a potřebná opatření v celém spektru oblastí od digitální infrastruktury, přes digitalizaci vzdělávání a práce, až po mezinárodní otázky. Stanovuje tři základní cíle: 1) růst a zaměstnanost, 2) přístup a účast, 3) důvěra a bezpečnost. Týká se i učení, vzdělávání a dalšího vzdělávání. Konstatuje, že je nutné lépe prozkoumat kvalifikační potřeby a formy kvalifikací nutných pro pracovní život v digitální společnosti a následně zavést potřebná opatření. Zodpovědnými za dokument jsou Spolková ministerstva vnitra; hospodářství a energie; dopravy a digitální infrastruktury.

Legislativní zpráva k digitální agendě 2014-2017 (BMWí, BMI, BMVÍ; 2014b) podává kompletní přehled vládních kroků a opatření, která byla podniknuta a jsou dále plánována pro naplnění strategie definované v Digitální agendě. Podpora rozvoje digitálních kompetencí dalším vzděláváním je jedním z cílů **Zákona o pojištění nezaměstnanosti a o posílení dalšího vzdělávání**¹. Zákon mj. umožňuje více dalšího vzdělávání pro zaměstnance malých a středních podniků; podporuje získávání základních kompetencí ve čtení, psaní, matematice a ICT; doprovodnou podporu při rekvalifikacích (např. „doučování“, sociálně pedagogické doprovázení) a stanovuje tzv. *prémii pro další vzdělávání* umožňující financování dalšího vzdělávání (podrobnosti viz dále v textu). Podpora dalšího vzdělávání v oblasti digitálních kompetencí je součástí nástrojů

¹ Arbeitslosenversicherungsschutz- und Weiterbildungsstärkungsgesetz (AWStG). Zákon vstoupil v platnost 1. 8. 2016.

aktivní politiky práce, např. Spolková agentura práce nabízí při splnění určitých podmínek podporu vzdělávání i v této oblasti. Zpráva zmiňuje i projekty podporující další vzdělávání v digitálních kompetencích, např. s cílem vytvořit modelový koncept dalšího vzdělávání v oblasti digitalizace pro malé a střední podniky, nebo osm projektů k digitalizaci v profesním dalším vzdělávání.

Ministerstvo pro vzdělávání a výzkum vydalo strategický dokument **Vzdělávací ofenzíva pro digitální vědomostní společnost** (BMBF, 2016), ve které stanovuje již konkrétnější cíle roztržiděné do pěti akčních oblastí. Jednou z nich je i další vzdělávání. Ministerstvo nabízí v rámci iniciativy „Inovativní přístupy k dalšímu profesnímu vzdělávání orientovanému na budoucnost“² finanční podporu pro výzkumné projekty týkající se dalšího vzdělávání, které zahrnuje také rozvoj digitálních kompetencí, nebo je ovlivněno moderními ICT pro středky. Patří sem např. vývoj standardů kvality pro další vzdělávání, vývoj didaktik pro samoorganizované učení (SOL), vývoj standardů pro kompetenční profily personálu v dalším vzdělávání, vývoj a pilotáž inovativních formátů dalšího vzdělávání, didaktických konceptů pro vzdělávání na pracovišti a neformální vzdělávání, vývoj postupů pro zjištění a certifikaci kompetencí zvl. pro starší zaměstnance.

Konference ministrů školství a kulturních záležitostí spolkových zemí³ vydala v prosinci 2016 strategický dokument **Vzdělávání v digitálním světě** (KMK, 2016). Dokument se soustředí na výuku a podporu získávání digitálních kompetencí v průběhu primárního školního vzdělávání, další vzdělávání tematizuje pouze u učitelů. U budoucích učitelů i učitelů současných zdůrazňuje nutnost rozšíření nabídky vzdělávání v oblasti mediálních a digitálních kompetencí, a to za využití možností moderních výukových technologií a postupů (např. blended learning, OER, MOOC), které jsou dostupné všem, nezávisle na místě bydliště.

Spolkové ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo v březnu 2017 **Bílou knihu Práce 4.0** (BMAS 2017), strategický dokument zabývající se změnami způsobenými digitalizací práce a její flexibilizací. Jako jeden z bodů, které je potřebné realizovat pro snížení sociálních rizik s tímto vývojem spojených, vidí přechod od tradičního chápání pojištění nezaměstnanosti k novému, preventivně zaměřenému systému pojištění proti nástupu nezaměstnanosti. Tento systém by měl být založen především **na podpoře celoživotního učení a dalšího vzdělávání, a také na kvalitním systému poradenství pro další vzdělávání.**

Systém poradenství pro další vzdělávání (především zaměstnanců) navrhuji autoři ukotvit v celostátní, nízkoprahové síti pracovišť *Spolkové agentury práce*, která již poradenství pro další vzdělávání poskytuje. V rámci poradenského procesu by tato pracoviště také měla rozhodovat o přiznání nároku na (především finanční) podporu dalšího vzdělávání. Kromě toho ministerstvo zvažuje zavedení celoživotně vedených **Osobních kont pracujícího** se „startovním kapitálem“ z daňových zdrojů, která by lidé používali mj. na pokrytí nákladů spojených se vzděláváním. Konta by měla být spravována státem, založena by byla automaticky každému, kdo vstoupí do pracovního života. Jejich konkrétní podoba zatím není jasná, jednalo by se však o nástroj konkrétní, finanční podpory průběžného celoživotního vzdělávání (NVF-NOZV 2017). Dalším návrhem, který byl uveden již v Zelené knize Práce 4.0, je zavedení **finanční podpory při zkrácení úvazku za účelem vzdělávání**, podobně jako to umožňuje rakouské ákonodárství⁴.

Základní digitální kompetence jsou dnes podle autorů Bílé knihy potřebné na téměř každém pracovním místě, digitální gramotnost je součástí základních kompetencí, a proto je potřeba

² <https://www.bmbf.de/foerderungen/bekanntmachung-1012.html>

³ Kultusministerkonferenz, www.kmk.de.

⁴ Rakouští zaměstnanci mohou čerpat finanční podporu v případě, že si zkrátí svoji pracovní dobu za účelem vzdělávání. Podmínkou je, že zaměstnanec pracoval u zaměstnavatele nejméně půl roku v rámci normálního pracovního poměru (40 hodin týdně, 8 hodin denně). Celkově je možné takto podporovaný částečný úvazek využívat maximálně 2 roky, čerpat tyto dva roky lze v období 4 let. Více informací lze nalézt např. v letáku Rakouských služeb trhu práce (AMS) na http://www.ams.at/_docs/001_infoblatt_bildungsteilzeitgeld.pdf

zajistit výuku digitálních kompetencí v celém vzdělávacím systému od povinné školní docházky až po celoživotní vzdělávání dospělých. Vzhledem k tomu, že další vzdělávání je v Německu nesystematické, navrhuje ministerstvo projednat a prosadit za spolupráce všech dotčených rezortů na spolkové i zemské úrovni (tzv. **národní konference dalšího vzdělávání**) celistvou, dlouhodobě orientovanou strategii kvalifikování a dalšího vzdělávání. Autoři zmiňují i prosazení **celostátního Modelového projektu pro získání dodatečných digitálních kompetencí** určeného pro vzdělávání dospělých.

Pilotní projekty

Zachytit změny v požadavcích jednotlivých profesí na ovládání digitálních i dalších kompetencí se snaží státem financované pilotní projekty, jejichž cílem je většinou definovat nové kvalifikační potřeby a navrhnout nové nebo inovované vzdělávací příležitosti. Uvádíme tři příklady.

Státem založený **Spolkový institut pro profesní vzdělávání (BIBB)**⁵ realizuje za podpory **Spolkového ministerstva pro vzdělávání a výzkum (BMBF)** mj. následující projekty na podporu zavádění digitálních kompetencí do profesně zaměřeného vzdělávání:

- prostřednictvím dotací ministerstva na technickou výbavu vzdělávacích center financuje projekt **Digitalizace nadpodnikových center profesního vzdělávání**⁶ 90 % nákladů na pořízení digitálních přístrojů používaných pro praktickou výuku různých profesí. Podpořeno bylo například pořízení tabletů, digitálních kamer, počítačově řízených strojů na zpracování dřeva, software pro dálkovou diagnózu poruch vozidel, dálkového řízení technické výbavy budov a dojíacího robota;
- v rámci **Zvláštního programu nadpodniková centra profesního vzdělávání** podporuje ministerstvo pilotní projekty v osmi kompetenčních centrech⁷. Cílem těchto projektů je prozkoumat změny, ke kterým v důsledku digitalizace došlo v profilu profesních činností a navrhnout potřebné změny v učebních plánech a v učebních postupech. Jednotliví partneři projektu jsou propojeni a spolupracují, výsledky projektu budou veřejně přístupné. Partneři projektu jsou převážně vzdělávací a kompetenční centra profesních komor.

Kromě spolkových, celostátních institucí jsou za koncepci a podporu dalšího vzdělávání ve všech oblastech včetně digitálních kompetencí zodpovědné také instituce jednotlivých zemí a místní správa. Často citovaným projektem je modelový projekt iniciovaný berlínskou zemskou vládou, který na příkladu tří profesních oblastí prochází celou cestu od analýzy potřebných digitálních dovedností až po návrh vzdělávacího modulu pro doplnění digitálních kvalifikací v dané profesi:

Modelový projekt – digitální kvalifikace pro digitální kompetence⁸

*Správa berlínského senátu pro práci, integraci a ženy uskutečňuje společně s berlínskou vzdělávací institucí ABB Ausbildungszentrum Berlin gGmbH⁹ zaměřenou především na primární vzdělávání technických pracovníků přímo pro podniky modelový projekt **Dodatečné kvalifikace pro digitální kompetence ve vzdělávání a dalším vzdělávání**¹⁰. Posledním z realizátorů projektu je poradenská společnost k.o.s. GmbH¹⁰. Projekt má za cíl vyvinout a strukturovaně popsat uznané dodatečné digitální kvalifikace určené k použití v primárním profesním vzdělávání a v dalším*

⁵ Bundesinstitut für Berufsbildung, www.bibb.de.

⁶ „Sonderprogramm Überbetriebliche Berufsbildungsstätten (ÜBS) – Digitalisierung“, www.bibb.de/uebs-digitalisierung.

⁷ https://www.bibb.de/dokumente/pdf/a34digitalisierung_Fachkraefte_fuer_die_Arbeitswelt_von_morgen_110417.pdf

⁸ Více viz http://www.kos-qualitaet.de/media/de/ZQ_Digitale_Kompetenzen_Flyer.pdf

⁹ <http://new.abb.com/de/ueber-uns/abb-training-center/berlin>

¹⁰ www.kos-qualitaet.de

vzdělávání. Vyvíjí kvalifikační modely zaměřené na rozvoj digitálních kompetencí potřebných pro praxi, soustředí se přitom jak na neoborové digitální kompetence společné všem oborům („základní digitální kompetence“), tak na oborově specifické digitální kompetence, a to ve třech profesních oblastech: 1. průmysl (kovozpracující průmysl, elektroprůmysl), 2. řemesla a 3. služby (zdraví a péče).

Dílčí cíle projektu jsou:

- *vypracování nadoborové definice digitálních kompetencí pro práci 4.0;*
- *definice, vývoj a popis dodatečných kvalifikací pro vzdělávání a další vzdělávání (neoborově a specificky pro odvětví a profese);*
- *vývoj učebních konceptů a kurikul ke zprostředkování neoborových a profesně specifických dodatečných kvalifikací;*
- *praktické vyzkoušení a evaluace dodatečných kvalifikací ve vzdělávání a dalším vzdělávání;*
- *nabídka nutného dalšího vzdělávání pro učitele na odborných školách a pracovníky vzdělávání ve firmách;*
- *přenos a rozšíření uznaných dodatečných kvalifikací do vzdělávání a dalšího vzdělávání v Berlíně i celonárodně.*

Projekt je financovaný ze zdrojů berlínské senátní správy pro práci, integraci a ženy.

Kromě Spolkové vlády a ministerstev je v oblasti dalšího vzdělávání důležitou státní institucí **Spolková agentura práce (BA)**¹¹. Především pro nezaměstnané zajišťuje nabídku dalšího vzdělávání vč. různých druhů státní finanční podpory a poskytuje poradenství pro další vzdělávání určené jak občanům, tak zaměstnavatelům.

Profesní další vzdělávání je nejčastěji využívaná forma vzdělávání poskytovaného BA. K jejímu finančnímu pokrytí vydává BA **poukázku s vepsaným cílem vzdělávání**, kterou lze po určitou dobu uplatnit u agenturou certifikovaného vzdělavatele na certifikovaný vzdělávací program. Délka vzdělávání je až 6 měsíců, cílem vzdělávání je mj. doplnění chybějících znalostí z oblasti používání ICT. Základní podmínkou je, že absolvování zvýší pravděpodobnost integrace vzdělávaného na trh práce. Možná je i podpora **rekvalifikací**, ať už u externího vzdělavatele, nebo přímo v podniku. Pro mladé bez profesního vzdělání je při individuální rekvalifikaci v podniku možné získat poukázku na **doprovodné služby spočívající většinou buď v doučování chybějících znalostí a dovedností**, nebo v sociálně pedagogickém doprovázení. Nabízené vzdělávací příležitosti jsou upravovány podle aktuálních potřeb trhu práce, hrají roli opatření aktivní politiky trhu práce. V případě rekvalifikací může rozvoj digitálních kompetencí tvořit pouze jednu z vyučovaných složek, dalšímu vzdělávání s cílem získání profesní kvalifikace může v případě potřeby předcházet BA hrazená účast na **školení základních kompetencí**, ke kterým se kromě čtení, psaní a matematiky řadí i základní ICT kompetence. Kromě nákladů na pořízení vzdělávacího kurzu BA dále hradí cestovní náklady, náklady na hlídání dětí a náklady na ubytování mimo bydliště. V případě zaměstnanců malých podniků, a zaměstnanců starších 45 let nebo bez profesní kvalifikace může BA za určitých podmínek také hradit náklady na další profesní vzdělávání. I v tomto případě je rozvoj digitálních kompetencí pouze jedním z vyučovaných témat.

Na koncepční, výzkumnou a projektovou práci v oblasti dalšího vzdělávání vč. digitálních kompetencí se soustřeďuje také **Německý institut pro vzdělávání dospělých** (Deutsches Institut

¹¹ Bundesagentur für Arbeit, www.bundesagentur.de.

für Erwachsenenbildung – DIE) a **Spolkový institut pro profesní vzdělávání** (Bundesinstitut für Berufsbildung – BIBB).

Poradenství

Poradenství pro rozvoj digitálních kompetencí probíhá v rámci poradenství pro další vzdělávání. Největším státním poskytovatelem poradenství v této oblasti je **Spolková agentura práce** (BA). Kromě osobního poradenství pro občany i podniky nabízí také online poradenské nástroje: databanku nabídek dalšího vzdělávání **KURSNET**¹², všestranný informační portál o profesích **BERUFENET**¹³ a **Navigátor pro profesní rozvoj BEN**¹⁴ s informacemi o změně povolání, návratu do zaměstnání a dalším vzdělávání.

Vedle nabídky BA mohou občané využít například **Informační systém pro další vzdělávání WIS**¹⁵ a **osobní poradenství**, které provozuje **IHK**, síť 79 obchodních a průmyslových komor. Tato síť je dostupná v regionech a nabízí kromě poradenství pro volbu dalšího vzdělávání i poradenství k financování dalšího vzdělávání a podporu při vzdělávání v podniku. Poradenství pro další vzdělávání nabízí i různé místní komory, nebo neziskové organizace, např. **Weiterbildung Hamburg Service und Beratung GmbH**¹⁶.

Občané se mohou obrátit i na **Informační telefonní linku Spolkového ministerstva pro vzdělávání a výzkum**¹⁷. Linka funguje ve všední dny od 9 do 17 hod. a kromě poradenství k výběru vhodného dalšího vzdělávání nabízí i informace o financování a tzv. „**Co-Browsing**“ – službu, ve které poradce klienta telefonicky naviguje při prohledávání internetu, prochází s ním zajímavé stránky a je zároveň k dispozici pro dotazy. V provozu je i **linka pro neslyšící**¹⁸.

Diagnostika digitálních kompetencí

K zachycení úrovně a skladby digitálních kompetencí jednotlivce jsou často používány bezplatné evropské nástroje **Europass**¹⁹, **ECDL**²⁰ a **DigComp2.1**²¹. K dispozici je také německá národní implementace evropského EQR, **Německý kvalifikační rámec pro celoživotní učení – DQR** (Der Deutsche Qualifikationsrahmen für lebenslanges Lernen). Kromě toho je na německém trhu řada nabídek bilance kompetencí od různých poskytovatelů a v rozdílné kvalitě. Obsahují většinou otázky a pracovní listy k sebezposouzení, často jsou doplněny nabídkou poradenství, coachingu nebo semináře. Stiftung Warentest testovalo 11 takových nabídek²² a na svých stránkách o dalším vzdělávání²³ doporučuje všeobecně použitelné testy **Kompetenzenbilanz**²⁴, **Profilpass**²⁵, **Talentkompass NRW**²⁶ a pro migranty upravenou bilanci **KomBI-Laufbahnberatung**²⁷. Všechny tyto bilanční nástroje v nějaké podobě nabízí i zachycení digitálních kompetencí, neumožňují však

12 <http://kursnet-finden.arbeitsagentur.de/kurs/>

13 <https://berufenet.arbeitsagentur.de>

14 <https://ben.arbeitsagentur.de/ben/faces/index?path=null>

15 <http://wis.ihk.de/ihre-ihk/ihk-weiterbildungsberater.html>

16 <http://www.weiterbildung-hamburg.de/ueber-uns/wer-wir-sind.php>

17 https://www.bmbf.de/de/servicetelefon-zur-weiterbildung-1369.html?gclid=EAlaQobChMImcqk7aP-1AIV4b_tCh1d1QxsEAAAYASAAEgJfyfD_BwE

18 Tato linka je podporovaná softwarem, který umožňuje komunikovat se státní správou pomocí znakové řeči a videotelefonie, bez účasti třetí osoby – překladatele. Viz <https://www.telemark-rostock.de/gbt/>.

19 www.europass-info.de; mřížka k sebezposouzení v oblasti digitálních kompetencí viz https://www.europass-info.de/fileadmin/user_upload/europass-info.de/PDF/Raster_Digitale_Kompetenzen.pdf

20 www.ecdl.de

21 [http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_\(online\).pdf](http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf_(online).pdf)

22 <http://weiterbildungsguide.test.de/infotehk/beratung/kompetenzbilanzierung>

23 <http://weiterbildungsguide.test.de/>

24 www.kompetenzbilanz.de

25 www.profilpass.de

26 www.talentkompass.de

27 www.kombi-laufbahnberatung.de

dobře srovnávat tyto kompetence mezi jednotlivci, protože jsou založeny na sebeposouzení.

Financování

Segment dalšího vzdělávání se výrazně liší od ostatních oblastí vzdělávání. Zatímco v primárním, sekundárním i terciárním vzdělávání dominuje financování z veřejných zdrojů (s výjimkou podnikových investic do duálního vzdělávání), další vzdělávání je financováno převážně ze soukromých zdrojů (Walter, 2015). Käßlinger (2017) hovoří dokonce o poklesu veřejných investic do dalšího vzdělávání, zatímco ostatní typy vzdělávání zaznamenaly v posledních 20 letech zvýšení veřejných investic. Financování z veřejných zdrojů je navíc značně roztržštěné, zodpovědné jsou v rámci různých opatření spolková vláda, jednotlivé spolkové země, místní správa, Spolková agentura práce, podniky, v některých případech nese zodpovědnost zčásti spolková země, zčásti spolková vláda a zčásti místní správa (např. další vzdělávání zaměstnanců veřejné správy, vzdělávací prémie).

Jako jeden z příkladů programů financování dalšího vzdělávání vč. digitálních kompetencí uvádíme tzv. Aufstiegs-BAföG: Od 1.8.2016 je v platnosti nové znění Zákona o podpoře rozvojového dalšího vzdělávání²⁸, které mění bývalý příspěvek na získání mistrovské zkoušky na modernější formu podpory rozvojového dalšího profesního vzdělávání, na tzv. **Aufstiegs-BAföG**²⁹. Rozvoj digitálních kompetencí se zde objevuje jako součást na profesi zaměřeného vzdělávacího programu, v podstatné míře pak ve vzdělávání v technických profesích. Zákon je zaměřen na celistvé vzdělávací aktivity určené k získání profesní kvalifikace. Poměrně konkrétně stanovuje podobu vzdělávání, které je možné podporovat: dlouhodobé vzdělávací aktivity organizované buď jako vzdělávání „na plný úvazek“³⁰, nebo „na částečný úvazek“³¹. Financování je realizováno částečně jako nevratný příspěvek a částečně formou úvěru s výhodnými úroky³².

Přizpůsobování vzdělávacích cílů potřebám a možnostem jednotlivce

Základním nástrojem, který umožňuje přizpůsobit další vzdělávání možnostem a potřebám jednotlivce, je **poradenství**. To poskytuje, jak uvádíme výše, několik sítí poradenských pracovišť, především **Spolková agentura práce**, ale také další státní i nestátní instituce, např. instituce spolkových zemí³³.

Kromě poradenství jsou důležitým nástrojem pro přizpůsobení cílů, způsobů i obsahů vzdělávání veřejně dostupné zdroje informací a studijních materiálů. Mimo jiné za tímto účelem vznikla **Německá digitální knihovna** (DDB, Deutsche Digitale Bibliothek). Začala pracovat koncem března 2014 a v roce 2016 obsahovala přes 20 mil. objektů. Vláda ji uznala za svůj dlouhodobý úkol a na druhou polovinu roku 2017 plánuje rozhodnutí *Konference kulturních ministrů spolkových zemí a Spolkové vlády* o dalším rozvoji a budoucím financování této instituce³⁴.

Veřejně a bezplatně dostupným zdrojem informací jsou tzv. **OER – Open Educational Resources (otevřené vzdělávací zdroje)**. Tyto studijní materiály jsou dostupné na základě volně přístupných licencí a lze je volně a zdarma používat, upravovat a dále šířit. Může se jednat kromě

28 Aufstiegsfortbildungsförderungsgesetz (AFBG)

29 Více viz stránky věnované výhradně této formě podpory <https://www.aufstiegs-bafög.de/>

30 „Plný vzdělávací úvazek“ je definován následovně: min. 400 vyučovacích hodin absolvovaných za max. 36 kalendářních týdnů, zpravidla každý týden 4 pracovní dny obsahující min. 25 vyučovacích hodin.

31 „Částečný vzdělávací úvazek“ je definován následně: min. 400 vyučovacích hodin absolvovaných za max. 48 kalendářních týdnů, průměrně nejméně 18 vyučovacích pracovních hodin za měsíc.

32 Nezávisle na příjmech stát přispívá na pokrytí nákladů na vzdělávací aktivitu (kurzovné apod.) a náklady na materiál potřebný na složení mistrovské zkoušky. V závislosti na výši příjmu a majetku jsou přiznávány příspěvky na životní náklady a na hlídání dětí.

33 Poradenství pro další vzdělávání nabízí také například Spolková země Severní Porýní-Vestfálsko prostřednictvím webu <https://www.weiterbildungsberatung.nrw/>.

34 BMWi, BMI, BMVI (2014a): Digitale Agenda 2014-2017.

textů např. o interaktivní cvičení, videa, simulace apod³⁵. **Bílá kniha OER v dalším vzdělávání** (Muuß-Merholz, J. (ed.), 2016) vznikla na podnět *Bertelsmannovy nadace*³⁶ a je základním dokumentem, který mapuje možnosti využívání těchto elektronických, certifikovaných informačních zdrojů v dalším vzdělávání. Německé vládní dokumenty je uznávají jako jeden z nástrojů pro další vzdělávání, který je třeba rozvíjet a podporovat³⁷. Spolkové ministerstvo vzdělávání a výzkumu v návaznosti na projekt mapující možnosti zavedení OER do vzdělávání **Mapping OER**³⁸ a na **studii proveditelnosti OER** (Deutscher Bildungsserver, 2016) podporuje kvalifikaci a senzibilizaci pedagogů prvotního dalšího vzdělávání v oblasti využívání OER, a v neposlední řadě projekt **Informační místo OER** s centrálním portálem sdružujícím všechny výše zmíněné informace a dokumenty k tématu OER. Další součástí projektu je poradní výbor složený z 10 odborníků z oblastí příbuzných OER.

Podpora rozvoje digitálních kompetencí s ohledem na potřeby trhu práce (Průmysl 4.0, Digital Jobs)

Aby bylo možné v budoucnu dosáhnout základní úrovně digitálních kompetencí, u pokud možno všech obyvatel, je potřeba zavést kvalitní výuku digitálních kompetencí již od začátku školní docházky. K tomu je nutné vybavit dostatečnými digitálními kompetencemi a didaktickými znalostmi všechny učitele. Dokument **Vzdělávání v digitálním světě** (KMK, 2016) formuluje kroky, které je třeba podniknout k dosažení potřebné úrovně digitálních kompetencí učitelů. Obsahuje také výčet kompetencí z oblastí mediální didaktiky, mediální etiky a mediálního³⁹ rozvoje škol, které by učitelé mimo jiné měli ovládat. Další vzdělávání v oblasti digitálních kompetencí je přitom určeno jak pro současné učitele v praxi, kteří si potřebují doplnit a rozšířit své vzdělání, tak pro budoucí učitele, kteří si digitální kompetence získané při studiu budou i v budoucnu povinně aktualizovat a rozšiřovat. Pro podporu dalšího rozvoje digitálních kompetencí učitelů KMK navrhuje také vytvořit podle typů škol a vyučovaných oborů **strukturovanou sbírku příkladů dobré praxe, která zpřístupní kvalitní výukové materiály učitelům v celé zemi**. KMK zdůrazňuje nutnost systematicky podporovat lepší využívání nových technických možností pro vznik a fungování profesních sítí a platforem zaměřených na spolupráci a sdílení zkušeností a vědomostí souvisejících s používáním digitálních médií ve výuce.

Ministerstvo pro vzdělávání a výzkum podporuje **rozvoj dalšího vzdělávání také na vysokých školách**. Od roku 2011 podpořilo společně se spolkovými zeměmi přes 70 projektů, jejichž prostřednictvím vysoké školy nabídly více než 100 možností inovativního dalšího vzdělávání. Vznikly tak např. bakalářské i magisterské studijní obory pro pracující, možnosti získat certifikáty, jednotlivé studijní moduly a nabídky poradenských služeb. Oborově je tato nabídka vzdělávání široká, sahá od ošetrovatelství, přes management, až po informatiku a bezpečnost IT. Vznik těchto oborů je důsledkem digitalizace trhu práce, která s sebou nese jednak rozšířené technologické možnosti dálkových forem vzdělávání, a jednak zvýšenou nutnost celoživotního vzdělávání. Konkrétním příkladem dlouhodobé podpory vzniku nových, inovativních a digitálně pokročilých příležitostí k dalšímu vzdělávání je **soutěž Náskok díky vzdělávání: otevřené vysoké školy**⁴⁰, jejímž cílem bylo podpořit vznik nových příležitostí dalšího vzdělávání ve spolupráci vysokých škol, podniků a neuniverzitních institucí. Tímto způsobem vznikaly především vzdělávací příležitosti vhodné pro odborníky, kteří již jsou v praxi a chtějí si zvýšit nebo rozšířit kvalifikace, vznikly tak i vzdělávací příležitosti i přímo v oblasti IT.

35 https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/2016/2016_12_08-Bildung-in-der-digitalen-Welt.pdf; https://en.wikipedia.org/wiki/Open_educational_resources

36 Bertelsmann Stiftung, www.bertelsmann-stiftung.de

37 Např. BMBF (2016): Bildungsoffensive für die digitale Wissensgesellschaft.

38 Stránky projektu: mapping-oer.de/projektinfo, realizátorem byla Wikimedia Deutschland, financovalo BMBF.

39 Pojem mediální kompetence je v dokumentu používán spíše ve smyslu kompetence k používání digitálních médií, kryje se tedy do značné míry s námi používaným pojmem digitální kompetence.

40 Více viz stránky soutěže: <http://www.wettbewerb-offene-hochschulen-bmbf.de/>

Platforma Průmysl 4.0⁴¹ vznikl v roce 2013 jako společný projekt německých podnikatelských sdružení BITKOM, VDMA a ZVEI za účelem realizace a rozvoje projektů akčního plánu německé vlády **Hightech-Strategie 2020**. Roku 2015 byla platforma rozšířena o další aktéry z řad firem, asociací, odborů, akademické sféry a politiky. Doposud jsou výsledkem jejich práce především doporučení, jaká opatření je potřeba realizovat v oblasti rozvoje digitálních kompetencí dospělých. Vznikl materiál **Průmysl 4.0 – průvodce dalším vzděláváním a kvalifikováním pro malé a střední podniky** – otevřený online dokument založený na sdílení těch příkladů dobré praxe, které ilustrují, jakým způsobem je v malých a středních podnicích možné pojmout digitalizaci jako proces učení se a dalšího vzdělávání. Do dokumentu mohou podniky průběžně přispívat dalšími příspěvky, autoři přijímají i připomínky a náměty. Obsahuje 5 kroků k podniku s kompetencemi potřebnými pro Průmysl 4.0 (Plattform Industrie 4.0; 2016a).

Platforma zveřejnila i diskusní příspěvek **Práce, vzdělávání a další vzdělávání v aplikačních scénářích** (Plattform Industrie 4.0; 2016b). Jeho tématem jsou budoucí požadavky na pracovníky a vzdělávání, které budou důsledkem technických a ekonomických změn způsobených rozvojem Průmyslu 4.0. Nabízí **příklady z praxe, nástroje a metody pro oblast práce, odborné přípravy a dalšího vzdělávání**.

Zajištění podpory specifickým skupinám obyvatelstva

Státem poskytovaná podpora pro rozvoj digitálních kompetencí u **sociálně slabých skupin** obyvatelstva je ve velké míře distribuována prostřednictvím Spolkové agentury práce, která zprostředkovává kurzy dalšího vzdělávání vč. kurzů základních kompetencí zahrnujících i oblast ICT. Její služby jsou určeny nejen **nezaměstnaným**, ale také **podnikům**. Kromě již dříve zmíněných možností finanční, poradenské a organizační podpory dalšího vzdělávání otevírá agentura průběžné další tematické podpůrné programy, např. program **WeGebAU – Podpora dalšího vzdělávání nízko kvalifikovaných a starších zaměstnanců** určený pro zaměstnavatele, který je zaměřený na podporu vzdělávání zaměstnanců⁴². Nabízí možnost při splnění podmínek vyplácet příspěvek na pokrytí mzdových nákladů v době, kdy se zaměstnanec vzdělává. Zaměstnancům pak BA uhradí část nákladů na vzdělávání. Cílovou skupinou jsou malé a střední podniky a zaměstnanci s nízkou kvalifikační úrovní.

Zvláštní podporu k dalšímu vzdělávání a začlenění se do pracovního procesu nabízí Spolková agentura **osobám se zdravotním postižením**⁴³. Možný je *příspěvek na další vzdělávání, příspěvek na začlenění* (podpora pro zaměstnavatele, kteří přijmou postiženého, kterého je třeba delší dobu zaučovat), nebo tzv. *zaměstnání na zkoušku*, při kterém BA proplatí náklady na zaměstnance na dobu až tří měsíců. Všechny tyto typy podpory umožňují postiženým doplnit si kvalifikace potřebné pro výkon zaměstnání, ať už u vzdělavatele, nebo formou učení on-the-job.

Starší lidé jsou z hlediska přístupu k ICT a jejího používání obecně ohroženou skupinou. **Digitální Agenda 2014-2017** proto formuluje cíl hledat cesty, jak zvýšit mediální kompetence starších lidí a snížit jejich skepsi vůči ICT. Jedním z příkladů řešení tohoto problému je Program **Senioři – Mediální Mentoři**, ve kterém jsou od roku 2015 školeni dobrovolníci, kteří pak takto získané digitální kompetence předávají seniorům ve svém okolí. Program podporuje vláda Spolkové země Baden-Württemberg. Na celostátní, regionální i komunální úrovni vznikla řada jednotlivých iniciativ s cílem zlepšit digitální kompetence seniorů, které zahrnují např. *brožury, poradenská místa, internetové platformy, vzdělávací kurzy, Computer-Cafés, mezigenerační projekty* atd. (Klein, L.; 2016)⁴⁴. Aktivní jsou i neziskové organizace, např. celostátně působící

⁴¹ <http://www.plattform-i40.de/>

⁴² www3.arbeitsagentur.de/web/wcm/idc/groups/public/documents/webdatei/mdaw/mdg2/-edisp/I6019022dstbai395207.pdf?_ba.sid=L6019022DSTBAI395210

⁴³ Více viz <https://www.arbeitsagentur.de/unternehmen/foerderung-menschen-mit-behinderungen>

⁴⁴ http://www.iss-ffm.de/lebenswelten/zusammenhalt/m_571, str. 32

Německá liga seniorů nabízí řadu brožur s vhodně podanými informacemi o smartphonech, důležitosti internetu atp.⁴⁵

Nedostatečnými digitálními kompetencemi jsou ohroženi i **migranti**, jejichž integrace do společnosti a na trh práce závisí kromě jazykových dovedností také na schopnosti používat moderní digitální přístroje běžné v pracovním i soukromém životě. Roku 2007 byl realizován projekt Online kompetence migrantů a migrantek⁴⁶, který mapoval projekty na podporu digitálních kompetencí migrantů a předložil 12 doporučení, mj. *podporu sebeorganizace migrantů, nasazení multiplikátorů*⁴⁷ a doplnění webových stránek spolkových, zemských a komunálních stránek o jazykové mutace.

Řadu veřejných kurzů zaměřených na mnoho různých základních i pokročilejších témat ICT nabízí síť **Lidových vysokých škol (VHS)**⁴⁸. V jejich nabídce jsou například kurzy PC-začátečníci (nejen) pro seniory, Smartphone v praxi, Photoshop pro architekty, Kurzy mediální výchovy pro rodiče, Computer Club, Základní kurz internetu pro seniory, WORD, Xpert evropský Computepass atd. Tyto kurzy jsou otevřené všem včetně migrantů a seniorů, dostupné na území celého Německa, variabilní a jejich návštěvu je možné dobře sladit i s docházkou do zaměstnání a jinými povinnostmi.

Formy podpory při využívání digitálních technologií v rámci celoživotního individuálního učení

Značný přínos pro podporu individuálních schopností k používání digitálních médií pro celoživotní učení znamená pestrá nabídka kurzů právě zmiňované celostátní sítě **Lidových vysokých škol (VHS)**. Podporu pro rodiče, kteří chtějí své děti učit pracovat s digitálními médii, nabízí **síť veřejných knihoven**⁴⁹ v programu **Fit pro digitální média ve 30 dnech**⁵⁰. Na řadě **vysokých škol existují mediální centra nebo tzv. virtuální vysoké školy** nabízející nejen pedagogům dálkově organizované vzdělávací příležitosti dalšího vzdělávání.

Využívané motivační nástroje

Níže uváděné příklady motivačních nástrojů jsou určeny obecně pro profesní další vzdělávání, jehož součástí může být i vzdělávání v digitálních kompetencích. Jedná se jednak o *způsoby finanční motivace* občanů k dalšímu vzdělávání, a jednak o *příklady informačních kampaní*. Obojí lze použít i pro podporu a propagaci rozvoje digitálních kompetencí u dospělých.

Od konce roku 2008 běží v celém Německu podpůrný program pro profesně zaměřené další vzdělávání **vzdělávací prémie**⁵¹. Ze zdrojů *Spolkového ministerstva pro vzdělávání a výzkum* a *ESF* mohou občané čerpat jednou za rok částku až EUR 500,-. Podmínkou je zdanitelný příjem pod hranici EUR 20.000,- a pracovní úvazek minimálně 15 hodin týdně – týká se tedy i pracujících důchodců. Vybrané vzdělávání musí být přínosem pro profesní rozvoj podpořeného občana. Čerpaná částka smí pokrýt nejvýše 50 % nákladů na zajištění vzdělávání (kurzovné) a vydává se jako poukázka. V některých spolkových zemích smí být prémie čerpána pouze na vzdělávání, jehož náklady nepřesáhnou EUR 1 000,-. Poukázky budou vydávány až do konce roku 2020.

Webová stránka věnovaná vzdělávací prémii je ukázkou komplexní informační a komunikační nabídky vztahující se k danému tématu. Obsahuje kromě relativně krátkého, srozumitelně

45 Více viz <http://www.deutsche-seniorenliga.de/themen-initiativen/lifestyle-technik.html>

46 Více viz zpráva <https://www.bmfsfj.de/blob/94432/624091fc01d5ae6e178fd7e41f33b63f/optimierung-onlinekompetenzen-migranten-data.pdf>

47 Proškolení zprostředkovatelé, kteří informace a poznatky dále šíří.

48 www.volkshochschule.de

49 <http://www.bibliothekverband.de/>

50 <http://30tage.schau-hin.info/>

51 <http://www.bildungspraemie.info>; <https://www.bmbf.de/de/bundesprogramm-bildungspraemie-880.html>

formulovaného popisu prémie i *videa s příběhy občanů*, kteří vzdělávací prémii využili, *vysvětlující video*, brožurky ke stažení a odkazy na další informační stránky, odkazy na *Facebookové stránky* projektu a na *Youtube*, *informační leták pro vzdělavatele*, *hotline* a kontakty na *síť proškolených poradců*.

Druhým příkladem motivačního nástroje je **finanční prémie** ve výši 1 500,- EUR vyplácená *Spolkovou agenturou práce* při složení zkoušky zakončující dlouhodobé profesní vzdělávání. Za složení postupové zkoušky je vypláceno EUR 1 000,-. Prémie je zakotvena v *Zákoně o podpoře rozvoje dalšího vzdělávání*⁵².

Zavedení nově nastavené podpory uceleného dalšího profesního vzdělávání **Aufstiegs-BAföG**⁵³ (viz též výše) je provázeno *moderní informační kampaní*. Kromě *všestranné informační webové stránky doplněné i o kalkulačku příspěvku, nahrávku televizního interview a online žádost* bude od června do prosince 2017 probíhat tzv. *Aufstiegs-BAföG-Tour*. Tým pracovníků ministerstva bude po celém Německu prezentovat a diskutovat možnosti, které tato forma podpory dalšího vzdělávání poskytuje. V plánu je 100 zastávek na veletrzích, v odborných školách, komorách apod. O každé zastávce bude na stránkách zveřejněn příspěvek.

Zajištění dostupnosti relevantních dat a informací k tématu digitální gramotnosti

Německo disponuje poměrně širokou nabídkou informací a statistik k tématu dalšího vzdělávání, vzdělávání dospělých, profesního vzdělávání apod. K dispozici jsou i výsledky šetření úrovně ICT kompetencí. Uvádíme nejvýraznější z nich a připojujeme výčet institucí, které mají k dispozici statistiky a informace o těchto oblastech.

V roce 2013 se Německo za podpory Spolkového ministerstva pro vzdělávání a výzkum zúčastnilo prvního cyklu **Mezinárodního srovnávacího výzkumu počítačové a informační gramotnosti ICILS**⁵⁴ (*International Computer and Information Literacy Study*), který testoval digitální kompetence školních dětí ve věku zhruba 13 let. Na rok 2018 je plánován další cyklus výzkumu, který umožní srovnání s výsledky prvního cyklu.

Studie **D21-Digital-Index**⁵⁵ byla provedena poprvé v roce 2013, od té doby každoročně poskytuje informace o stavu digitalizace v Německu. Jedním z témat je úroveň digitálních kompetencí. Ve výzkumu je osloveno 33 000 německých občanů od 14 let včetně těch, kteří nemají přístup k internetu. Studie je financována *Spolkovým ministerstvem pro hospodářství a energii*, a to na základě rozhodnutí *Spolkového sněmu*. Provádí ji obecně prospěšná síť pro otázky digitalizace **Iniciativa D21**⁵⁶, která od roku 1999 sdružuje zástupce z oblasti ekonomiky, politiky, vědy a občanské společnosti.

Německo se jako stát EU povinně účastní i mezinárodního výzkumu **AES (Adult Education Survey)**, který poskytuje na základě reprezentativního šetření osob ve věku 25-64 let informace o účasti dospělých na celoživotním učení. Výsledky jsou členěny i tematicky, na základě upravené ISCED klasifikace. Základní digitální kompetence jsou zařazeny pod základními kompetencemi, pokročilejší digitální kompetence lze nalézt pod technickými obory. Výzkum provádí výzkumná organizace *TNS Infratest*⁵⁷ od roku 2007, pravidelně ve dvouletých až tříletých odstupech.

Statistický úřad každoročně vydává publikaci **Další vzdělávání**, která podává přehled o tématech profesní a privátní dalšího vzdělávání. Podkladem ke zprávě z roku 2016 (DESTATIS 2016) bylo několik výzkumů, mj. výše zmíněný AES, mikrocensus *Další profesní vzdělávání výdělečně*

⁵² AFBG, Aufstiegsfortbildungsförderungsgesetz.

⁵³ Více viz stránky věnované výhradně této formě podpory <https://www.aufstiegs-bafoeg.de/>

⁵⁴ Stránky projektu: <http://www.iea.nl/icils>

⁵⁵ Více viz <http://initiated21.de/publikationen/d21-digital-index-2016/>

⁵⁶ Stránky iniciativy: www.initiated21.de

⁵⁷ Více k projektu viz https://www.tns-infratest.com/sofo/expertise/bildungsforschung_aes.asp

činných osob, *Další profesní vzdělávání v podniku* (4. evropský sběr CVTS4), statistiky opatření dalšího vzdělávání Spolkové agentury práce, statistiky podpory dalšího vzdělání podle zákona AFBG a statistiky aktivit *Lidových vysokých škol* (VHS – Volkshochschulen).

Kromě **Spolkového statistického úřadu (DESTATIS)** se statistikami dalšího vzdělávání, které zahrnuje i vzdělávání dospělých v digitálních kompetencích, zabývají následující instituce:

- **Spolková agentura práce** (Bundesagentur für Arbeit, **BA**) – www.bundesagentur.de
- **Spolkový institut pro profesní vzdělávání** (Bundesinstitut für Berufsbildung, **BIBB**) – www.bibb.de
- **Německý svaz lidových vysokých škol** (Deutscher Volkshochschul-Verband e.V., **DVV**) – www.dvv-vhs.de
- **Německý institut pro vzdělávání dospělých** (Deutsches Institut für Erwachsenenbildung, **DIE**) – www.die-bonn.de
- Výzkumná agentura **Kantar Public Deutschland – TNS Deutschland GmbH** – www.kantarpublic.com; www.tns-infratest.com/sofo; www.infratest-politikforschung.de

Shrnutí – inspirativní příklady

Další vzdělávání není v Německu příliš systematické, nabízí jej řada různých subjektů, mnoho z nich na komerční bázi. Financování pochází v případě dalšího vzdělávání většinou ze soukromých zdrojů. Systematickou podporu dalšího vzdělávání nabízí především celostátně dobře dostupná síť státních služeb zaměstnanosti (**Bundesagentur für Arbeit – BA**). Má k dispozici také **finanční zdroje** na financování takového vzdělávání svých klientů, které je z hlediska trhu práce smysluplné (tj. především zvýší jejich uplatnitelnost na trhu práce). Z oblasti rozvoje digitálních kompetencí sem patří jednak **kurzy základních kompetencí, které zahrnují i ICT gramotnost**, a jednak různě **profesně zaměřené kurzy** zahrnující rozvoj ICT kompetencí. **Síť BA zároveň nabízí poradenství pro další vzdělávání propojené s možnostmi dalšího vzdělávání i financovat.** Tradičně jsou její služby určeny především lidem hledajícím zaměstnání, lze však očekávat posun k veřejně dostupnému vzdělávacímu a profesnímu poradenství. Nahrává tomu především dobrá dostupnost těchto zařízení a dlouholetá zkušenost v profesním a pracovním poradenství. Zavedení poradenství pro získávání digitální gramotnosti, která je dnes jedním ze základních požadavků pro úspěšný vstup na trh práce, by bylo možné zvážit i na českých pracovištích úřadu práce. Disponují vybudovanou sítí poboček, mají zkušenost s prací s klienty, profesním poradenstvím a financováním vzdělávání a jsou v gesci státu. Především do činnosti Informačních a poradenských středisek při úřadech práce by se poradenství pro získání digitální gramotnosti dalo relativně snadno začlenit.

Z hlediska centrálního financování vzdělávání v digitálních kompetencích jsou zajímavým příkladem úřady práce vydávající **poukázky na proplacení vzdělávacího kurzu s vepsaným vzdělávacím cílem**, kterými je možné zaplatit vzdělání u **certifikovaných vzdělávatelů**. Zajímavým programem je i **WeGebAU – Podpora dalšího vzdělávání nízkokvalifikovaných a starších zaměstnanců**, který nabízí zaměstnavatelům těchto cílových skupin pokrýt mzdové náklady v průběhu vzdělávání. Zaměstnancům pak BA uhradí část nákladů na vzdělávání.

Z poradenských služeb je zajímavá ministerstvem provozovaná **Informační telefonní linka s každodenním provozem**, která poskytuje poradenství pro další vzdělávání. Zřízení podobné linky by však předpokládalo kvalifikované pracovníky, a především dostupnou databázi informací o možnostech vzdělávání v digitálních kompetencích, a také o jejich financování.

Nejširší a nejpřístupnější nabídku kurzů nabízí síť **Lidových vysokých škol (VHS)**, která je tradičně zaměřena na otevřené a všem přístupné vzdělávání dospělých.

Dobře zpracovaná je i řada státními institucemi zřizovaných informačních webových stránek, např. u stránek www.bildungspraemie.info a www.aufstiegs-bafoeg.de se jedná o propracovanou **informační kampaň** zahrnující kromě nabídky různých informačních produktů i přímý kontakt s občany. Aby bylo možné dostat informace a vědomosti k hůře dostupným skupinám, používají některé projekty **multiplikátory** – zprostředkovatele, kteří jsou proškoleni v rámci projektu a informace dále šíří. Příkladem je Senioři – Mediální Mentoři, který školí seniory-dobrovolníky v digitálních kompetencích a ti pak tyto vědomosti předávají ve svém okolí dále.

Závěrem lze zmínit podporu vzniku a dostupnosti **OER** a založení **Německé digitální knihovny**, které prostřednictvím zvýšení dostupnosti informací ulehčí a zpřístupní celoživotní učení ve všech oblastech vč. ICT.

Důležité zdroje a literatura:

BMW, BMI, BMVI (2014a): Digitale Agenda 2014-2017. Strategický dokument Spolkové vlády. [cit. 30.6.2017]. Dostupné na: https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Publikationen/Digitale-Welt/digitale-agenda.pdf?__blob=publicationFile&v=3

BMW: Digitale Agenda. Tematická stránka Spolkového ministerstva hospodářství a energie. [cit. 30.6.2017]. Dostupné na: <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Artikel/Digitale-Welt/digitale-agenda.html>

BMW, BMI, BMVI (2014b): Legislaturbericht Digitale Agenda 2014-2017. <https://www.bmwi.de/Redaktion/DE/Publikationen/Digitale-Welt/digitale-agenda-legislaturbericht.html>

BMBF (2016): Bildungsoffensive für die digitale Wissensgesellschaft. [cit. 30.6.2017]. Dostupné na: https://www.bmbf.de/files/Bildungsoffensive_fuer_die_digitale_Wissensgesellschaft.pdf

KMK (2016): Bildung in der digitalen Welt. Strategie der Kultusministerkonferenz. Berlin, Sekretariát Konference ministrů kultury, [cit. 8.7.2017]. Dostupné na: www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/2016/2016_12_08-Bildung-in-der-digitalen-Welt.pdf

BMAS (2017): Weißbuch Arbeiten 4.0 – Diskussionsentwurf [cit. 30.6.2017]. Dostupné na: http://www.bmas.de/SharedDocs/Downloads/DE/PDFPublikationen/a883-weissbuch.pdf?__blob=publicationFile&v=7

NVF-NOZV (2017): Německá Bílá kniha Práce 4.0. Rešerše NVF. [cit. 10.7.2017]. Dostupné na: <http://www.nvf.cz/nemecka-bila-kniha-prace-4-0-reserse-nvf>

Plattform Industrie 4.0 (2016a): Wegweiser zur Qualifizierung und Weiterbildung für kleine und mittelständische Unternehmen. Brožura Spolkového ministerstva hospodářství a energie. BMW, Berlin. [cit. 30.6.2017]. Dostupné na: http://www.plattform-i40.de/I40/Redaktion/DE/Downloads/Publikation/wegweiser-qualifizierung.pdf?__blob=publicationFile&v=4

Plattform Industrie 4.0 (2016b): Arbeit, Aus- und Weiterbildung in den Anwendungsszenarien. BMW, Berlin. [cit. 30.6.2017]. Dostupné na: <http://www.plattform-i40.de/I40/Redaktion/DE/Downloads/Publikation/anwendungsszenarien-fuer-arbeit-aus-und-weiterbildung.html>

Muuß-Merholz, J. (ed.) (2016): Whitepaper Open Educational Resources (OER) in Weiterbildung/Erwachsenenbildung Bestandsaufnahme und Potenziale 2015. Im Auftrag der Bertelsmann Stiftung mit open-educational-resources.de. Dostupné na: <http://open-educational-resources.de/oer-whitepaper-weiterbildung/>

Deutscher Bildungsserver (2016): Machbarkeitsstudie zum Aufbau und Betrieb von OER-Infrastrukturen in der Bildung. Studie proveditelnosti OER. [cit. 30.6.2017]. Dostupné na: http://open-educational-resources.de/wp-content/uploads/sites/4/2016/02/OER_Machbarkeitsstudie_Bericht.pdf

k.o.s., ABB (2016): Modellprojekt Zusatzqualifikationen für Digital Kompetenzen in der Aus- und

Weiterbildung. Leták projektu. [cit. 30.6.2017]. Dostupné na: http://www.kos-qualitaet.de/media/de/ZQ_Digitale_Kompetenzen_Flyer.pdf

Klein, L. (2016): Runder Tisch „Aktives Altern – Übergänge gestalten“ Arbeitsgruppe „Bildung im und für das Alter“. Dokumentation zum Fachgespräch „Digitale Kompetenz älterer Menschen“. [cit. 10.7.2017]. Dostupné na: http://www.iss-ffm.de/lebenswelten/zusammenhalt/m_571

Walter, M. (2015): Weiterbildungsfinanzierung in Deutschland. Aktueller Stand, Entwicklung, Problemlagen und Perspektiven. Bertelsmann Stiftung, [cit. 10.7.2017]. Dostupné na: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/LL_Hintergrundpapier_Weiterbildungsfinanzierung.pdf

Käpplinger, B. (2017): Schöne Fassade mit schwachen Fundamenten: für mehr Balance in der Förderung Lebenslangen Lernens. In: BMAS (2017): Werkheft 3 – WeiterLernen, Arbeiten 4.0, str. 46-51. [cit. 10.7.2017]. Dostupné na: <http://www.arbeitsviernull.de/fileadmin/Downloads/BMAS-Werkheft-3.pdf>

DESTATIS (2016): Weiterbildung. [cit. 30.6.2017]. Dostupné na: https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/BildungForschungKultur/Weiterbildung/BeruflicheWeiterbildung5215001167004.pdf?__blob=publicationFile

Stránky důležitých institucí

www.arbeitsagentur.de – Spolková agentura práce

www.berlin.de – stránky města a spolkové země Berlín

www.bertelsmann-stiftung.de – Bertelsmannova nadace

www.bibb.de – Spolkový institut pro profesní vzdělávání

www.bmas.de – Spolkové ministerstvo práce a sociálních věcí

www.bmbf.de – Spolkové ministerstvo pro vzdělávání a výzkum

www.bmi.bund.de – Spolkové ministerstvo vnitra

www.bmvi.de – Spolkové ministerstvo pro dopravu a digitální infrastrukturu

www.bmwi.de – Spolkové ministerstvo pro dopravu a digitální infrastrukturu

www.destatis.de – Spolkový statistický úřad

www.die-bonn.de – Německý institut pro vzdělávání dospělých

www.dvv-vhs.de – Německý svaz lidových vysokých škol (Volkshochschulen)

www.kmk.org – Konference ministrů školství a kulturních záležitostí německých spolkových zemí

1. 2. Rakousko

Rakouský přístup k zvládnání důsledků rychlé digitalizace společnosti a práce je založen především na přijetí digitální gramotnosti jako jedné ze základních kompetencí. Základní snahou je nastavit vzdělávací systém tak, aby všichni občané získali základní kompetence (čtení, psaní, počítání a digitální gramotnost) v průběhu svého školního vzdělávání. Znalosti nutné pro zvládnání práce s ICT získávají vedle čtení, psaní a počítání statut tzv. **čtvrté kulturní techniky**. Digitální gramotnost přitom zahrnuje kromě schopnosti ovládat technické vybavení jako PC a smartphone také tzv. **mediální kompetenci**, která znamená především schopnost analyticky a kriticky pracovat s informacemi získanými z digitálních médií (internet, sociální média) a znát rozdíly mezi komunikací face-to-face a komunikací prostřednictvím ICT⁵⁸.

Mimo školní systém je většina podpory rozvoje digitální gramotnosti zacílena na zvýšení zaměstnatelnosti občanů. Velký důraz, mnoho projektů a podpory je v Rakousku věnováno také digitálnímu vzdělávání seniorů a rodičů, kteří učí své děti zacházet s elektronickými médii.

Část institucí, projektů, grantů a dalších druhů podpory, které zde uvádíme, je zaměřena obecně na rozvoj vzdělávání dospělých. Rozvoj digitální gramotnosti je jedním z témat, které řeší vzdělávání dospělých, proto i mnoho těchto opatření lze aplikovat jako nástroj rozvoje digitální gramotnosti. Zároveň lze konstatovat, že dobře nastavený systém dalšího vzdělávání je důležitým předpokladem i pro rozvoj digitálních kompetencí dospělých.

Role institucí

Vláda a ministerstva formulovala své cíle týkající se rozvoje digitálních kompetencí občanů v několika strategických dokumentech. Rakousko se jako jedna z Evropských zemí podílí na realizaci EU stanovené *Digitální strategie*⁵⁹. Cíle a cesty k jejich dosažení stanovené konkrétně pro Rakousko jsou uvedeny v brožurě a na stránkách **Digitalroadmap Austria**⁶⁰ (Bundeskanzleramt, BMWFW; 2016). Strategie zahrnuje i vzdělávání dospělých. Od tohoto základního dokumentu se odvíjí dílčí digitální strategie. Jednou z nich je **Spolkovým ministerstvem pro vzdělávání** (BMB)⁶¹ vydaná strategie digitalizace vzdělávání „**Škola 4.0 – teď to bude digitální**“⁶², která je zaměřená na prosazení kvalitní výuky digitálních kompetencí v průběhu celé školní kariéry. Zdůrazňuje kromě nutnosti od samého počátku školní docházky vyučovat digitální kompetence také nutnost dobrého technického vybavení škol a kvalifikace učitelů. V této souvislosti zavádí BMB povinné kurzy digitální didaktiky pro učitele dostupné také jako další vzdělávání pro učitele v praxi.

Roku 2007 vznikla ve spolupráci zástupců ICT průmyslu, zainteresovaných organizací a rakouské vlády tzv. **Internetová ofenzíva Rakousko**, platforma k podpoře ICT politiky. V současnosti převzalo iniciativu v této oblasti **Kompetenční centrum internetová společnost**⁶³, které představuje centrální koordinační instituci vlády pro ICT⁶⁴. Pracuje především prostřednictvím podpory ICT projektů volených tak, aby se Rakousko umístilo do žebříčku top-ICT-zemí⁶⁵. Vydává katalogy priorit, které obsahují spolkovou vládou schválené priority a projekty⁶⁶. Aktuální

58 http://www.kunstkultur.bka.gv.at/site/cob_9062/4544/default.aspx

59 Vládní stránky k prosazování této strategie: <https://www.bka.gv.at/digitale-agenda-umsetzung-in-osterreich>

60 <https://www.digitalroadmap.gv.at/>

61 Bundesministerium für Bildung, www.bmb.gv.at

62 Více viz <https://www.bmb.gv.at/schulen/schule40/index.html>

63 Kompetenzzentrum Internetgesellschaft, www.kig.gv.at

64 Předsednictvo je složeno ze zástupců Kanceláře spolkového kancléře; Spolkového ministerstva financí; Spolkového ministerstva hospodářství, rodiny a mládeže a Spolkového ministerstva dopravy, inovace a technologie.

65 Více viz <https://www.internetoffensive.at/aboutus/Info/#>

66 4 katalogy jsou k prohlédnutí na <https://www.kig.gv.at/massnahmen/prioritaere-massnahmen.html>. U každého projektu je uvedena zodpovědná instituce.

katalogy jsou však v oblasti vzdělávání zaměřené spíše na školní vzdělávání⁶⁷, některé jsou však aplikovatelné i v oblasti vzdělávání dospělých.

Řada záměrů, které přispějí k rozvoji systematizace a podpory dalšího vzdělávání ve všech oblastech, tedy i v oblasti digitálních kompetencí, je formulována ve **Strategii celoživotního učení v Rakousku LLL: 2020** (BMUKK, BMWF, Sozialministerium, BMWFJ; 2011), která vznikla jako součást EU strategie celoživotního učení. Jako jednu z osmi základních kompetencí uvádí tzv. počítačovou kompetenci, a stanovuje za cíl zajistit dospělým možnost zdarma si doplnit nejen chybějící základní institucionální vzdělání (školní vysvědčení, certifikáty), ale i chybějící základní kompetence⁶⁸.

Jednotlivá ministerstva a státní instituce se zaměřují na cílové skupiny, jejichž podporou jsou pověřeny. **Spolkové ministerstvo vzdělávání** je hlavní státní institucí zodpovědnou za vzdělávání dospělých, a tedy i v digitálních kompetencích. Podílí se na vzniku strategických materiálů a z nich vyplývajících projektů, které pak často financuje. Jeho aktivitu objasňujeme u jednotlivých projektů a aktivit dále v textu. Mj. poskytuje i službu **Medienservice**⁶⁹, což v praxi znamená, že zajišťuje pro školy a nekomerční vzdělávací instituce nákup a zapůjčování médií a licencí, distribuci materiálů na CD, DVD a online.

Spolkové ministerstvo práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů⁷⁰ podporuje řadou projektů digitální kompetence seniorů a v rámci podpory začlenění na trh práce nebo do vzdělávání také mladistvé. Kupříkladu **Akcí Budoucnost Mladých**⁷¹ zaručuje vláda všem mladým ve věku 20-24 let do půl roku po přihlášení na AMS⁷² buď pracovní místo, vzdělávání, nebo podporované zaměstnání. Při vzdělávání i podporovaném zaměstnání mohou mladí získávat také digitální kompetence. Akce je zaměřena proti dlouhodobé nezaměstnanosti mladistvých.

Spolkové ministerstvo rodiny a mládeže⁷³ podporuje především rodiny, aby si osvojily mediální kompetence a vhodné didaktické postupy pro zprostředkování bezpečného zacházení s ICT a internetem dětem a mladistvým. K tomu slouží např. společná internetová platforma ministerstva a Hospodářské komory (WKO) **digi4family**⁷⁴.

Vedle spolkové vlády a ministerstev jsou důležitou institucí **Rakouské služby trhu práce** (AMS)⁷⁵. Pro nezaměstnané zajišťují kromě zprostředkování práce také nabídku dalšího vzdělávání vč. různých druhů státní finanční podpory a poradenství pro další vzdělávání. Jejich práce je zaměřená na realizaci státních politik trhu práce.

Spolkový institut vzdělávání dospělých (bifeb)⁷⁶ je zařízení Spolkového ministerstva pro vzdělávání (BMB), jehož úkolem je ze zákona⁷⁷ pracovat jako kompetenční centrum vzdělávání dospělých, poskytovat a vyvíjet vědecky podložené vzdělání pro profesionály ve vzdělávání

67 Příkladem je projekt zajištění dostupnosti digitálních verzí učebnic, který bude pilotován na 2. stupni základních škol a postupně rozšířen do ostatních regionů a také o další, především interaktivní, učební materiály. Tento projekt je popsán ve zprávě o plnění katalogů priorit, dostupné na https://www.kig.gv.at/KIG_Bericht_zum_dritten_Prioritaetenkatalog_2016_2.pdf?614uxb, jako priorit C11 na str. 27.

68 Ke strategii vláda vyhotovuje zprávu o plnění, která shrnuje realizované projekty strukturované podle dílčích cílů. Jedna ze zpráv viz https://uniko.ac.at/modules/download.php?key=6784_DE_O&cs=163F

69 <https://www.bmb.gv.at/schulen/service/mes/index.html>

70 Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz, www.sozialministerium.at.

71 Více viz https://www.sozialministerium.at/site/Arbeit_Behinderung/Arbeitsmarkt/Arbeitsmarktpolitik/Jugendliche_und_junge_Erwachsene/, nebo <https://broschuerenservice.sozialministerium.at/Home/Download?publicationId=28> str. 103.

72 AMS = Rakouské služby trhu práce.

73 Bundesministerium für Familie und Jugend, www.bmfg.gv.at

74 <http://www.digi4family.at/>

75 Arbeitsmarktservice Österreich, www.ams.at, bývalé přady práce, které původně spadaly pod Spolkové ministerstvo práce a sociálních věcí. Nyní jsou samostatným subjektem veřejného práva, který pracuje na základě Zákona o službách pro trh práce.

76 Bundesinstitut für Erwachsenenbildung, www.bifeb.at.

77 Spolkový zákon o podpoře vzdělávání dospělých a lidového knihovnictví (Bundesgesetzes über die Förderung der Erwachsenenbildung und des Volksbüchereiwesens)

dospělých, nabízet své prostory pro oborové semináře, konference, fóra. Odborníkům pracujícím na projektech týkajících se vzdělávání dospělých nabízí možnost studijního pobytu s možností využití odborné knihovny, zvýhodněných cen ubytování a připojení k internetu zdarma.

Velmi aktivní jsou v Rakousku ve vzdělávání dospělých a jeho podpoře různé nekomerční instituce: spolky, svazy, komory atp. Jedním z jejich počínů je platforma pro otázky vzdělávání dospělých v Rakousku, **Konference vzdělávání dospělých v Rakousku**⁷⁸ (KEBÖ). Byla založena roku 1972 za spolupráce *Spolkového ministerstva výuky a umění*⁷⁹ a *Spolkového domu pro vzdělávání dospělých ve Stroblu*⁸⁰. Sdružuje 10 rakouských nezávislých a neziskových svazů vzdělávání dospělých, které jsou jmenovány v **Zákoně o podpoře vzdělávání dospělých z roku 1973**⁸¹. Patří mezi ně mj. **Institut pro podporu hospodářství Hospodářské komory Rakouska**⁸²; **Svaz rakouského odborového vzdělávání**⁸³; **Svaz rakouských lidových vysokých škol**⁸⁴; **Svaz rakouských knihoven**⁸⁵ nebo **Fórum katolického vzdělávání dospělých v Rakousku**⁸⁶.

Kooperativní **Systém rakouského vzdělávání dospělých** je iniciativa deseti členských organizací KEBÖ (viz výše) a *Spolkového institutu pro vzdělávání dospělých* (bifeb) s cílem profesionalizace a zlepšování kvality vzdělávání dospělých. Podporuje vzdělávání vzdělavatelů dospělých při zaměstnání a uznávání kompetencí získaných neformálním vzděláváním. Je financován *Spolkovým ministerstvem vzdělávání* (BMB). Vznikl v rámci projektu financovaného ESF a *Spolkovým ministerstvem vzdělávání* v letech 2007-2013⁸⁷. Součástí systému je **Weiterbildungsakademie** (wba)⁸⁸, což je instituce uznávající výsledky vzdělávání praktiků z oblasti vzdělávání dospělých (viz dále), sama však vzdělávání nenabízí. Po doložení požadovaných kompetencí vydává certifikát (základní úroveň) nebo diplom (vyšší úroveň) pro vzdělavatele dospělých v oborech a) vedení kurzů, vedení skupiny, trénink; b) management vzdělávání dospělých; c) knihovnictví a informační management.

Rakouský institut pro vzdělávání dospělých (oieb)⁸⁹ je neuniverzitní výzkumná, projektová a poradenská instituce zaměřená na podporu vzdělávání dospělých a celoživotního učení. Zaměřuje se na nástroje celoživotního učení⁹⁰, regionalizaci vzdělávání a obecné otázky vzdělávání dospělých. Jejimi zakladateli a podporovateli jsou organizace *Kruh rakouských vzdělávacích zařízení*⁹¹ a *Fórum katolického vzdělávání dospělých v Rakousku*⁹². Příkladem podpory rozvoje digitálních kompetencí ve vzdělávání dospělých je obsáhlá příručka pro používání digitálních médií ve vzdělávání dospělých a v regionálním rozvoji Učit se s digitálními médii (Gruber-Rotheneder, 2010). Příručka obsahuje zevrubný popis používání všech dostupných digitálních médií a nástrojů k učení, výuce, regionálnímu rozvoji a lze ji použít jako základní materiál jak pro výuku dospělých v oblasti mediálních kompetencí, tak jako podkladový materiál pro vyučující.

78 Konferenz der Erwachsenenbildung Österreichs, více viz http://erwachsenenbildung.at/themen/eb_in_oesterreich/organisation/keboe.php; https://de.wikipedia.org/wiki/Konferenz_der_Erwachsenenbildung_%C3%96sterreichs

79 Dnes Spolkové ministerstvo vzdělávání (BMB, www.bmb.gv.at)

80 Dnes Spolkový institut vzdělávání dospělých (Bundesinstitut für Erwachsenenbildung, bifeb, <http://www.bifeb.at/>)

81 Erwachsenenbildungs-Förderungsgesetz 1973, BGBl. Nr. 171/1973, plné znění viz http://www.ris.bka.gv.at/Dokumente/BgblPdf/1973_171_0/1973_171_0.pdf

82 Wirtschaftsförderungsinstitut der Wirtschaftskammer Österreich – WIFI

83 Verband Österreichischer Gewerkschaftlicher Bildung – VÖGB

84 Verband Österreichischer Volkshochschulen – VÖV

85 Büchereiverband Österreichs – BVÖ

86 Forum Katholischer Erwachsenenbildung in Österreich - FORUM

87 Více o projektu na http://erwachsenenbildung.at/downloads/themen/projekt_kkszp.pdf. Žadatelem o grant byl Spolkový institut vzdělávání dospělých (bifeb).

88 <https://wba.or.at>

89 <http://www.oieb.at/oieb/>

90 Mj. se oieb podílelo na vývoji Národního kvalifikačního rámce NQR studií o možnostech integrace výsledků neprofesního vzdělávání dospělých do NQR. Více viz stránky projektu: <http://www.oieb.at/oieb/page.asp?id=1675>

91 Ring österreichischer Bildungswerke, www.ring.bildungswerke.at

92 Forum Katholischer Erwachsenenbildung in Österreich, www.forumkeb.at

Důležitými nízkoprahovými institucemi dalšího vzdělávání s více než stoletou tradicí jsou **Lidové vysoké školy** (VHS)⁹³. Nabízejí řadu vzdělávacích kurzů ze všech myslitelných oblastí, které jsou dostupné pro všechny skupiny obyvatelstva na celém území Rakouska. Jsou organizovány do zemských spolků a zastřešeny **Svazem rakouských lidových vysokých škol** (VÖV), který je podporován *Spolkovým ministerstvem vzdělávání* (BMB) a nabízí mj. další vzdělávání pro pedagogy VHS, vede EU projekty směřující k inovacím v oblasti vzdělávání dospělých, vydává vlastní odborné publikace, dokumenty a časopis o vzdělávání dospělých *Rakouská lidová vysoká škola* (ÖVH)⁹⁴. V oblasti digitálních kompetencí nabízí VHS širokou paletu kurzů pro různé cílové skupiny, např. Vídeňská VHS realizuje kurzy pro rodiče⁹⁵, kurzy digitální psychohygieny⁹⁶, kurzy pro seniory⁹⁷ a pro mladé⁹⁸ i všem otevřené kurzy základů práce s PC⁹⁹.

V neposlední řadě se angažují i různí dobrovolní aktéři. Příkladem je iniciativa **A1-internet pro všechny**¹⁰⁰, kterou podporuje a společně s partnery realizuje přední rakouská telekomunikační firma A1. Na projektu se podílí řada organizací různého zaměření, např. vzdělávací centrum pro zrakově postižené financované Spolkovým sociálním úřadem *SEBUS*¹⁰¹ (připravilo seminář o internetu pro zrakově postižené); vídeňská organizace zaměřená na poradenství, vzdělávání a volnočasové aktivity pro děti a mládež *WienXtra*¹⁰²; architektonická kancelář *BEHF*¹⁰³ (zdarma vybavila prostory pro výuku ve Vídni) nebo z valné většiny z vlastních výdělků financovaná vzdělávací společnost zaměřená na mediální kompetence *IMb – Institut pro mediální vzdělávání*¹⁰⁴. Tato iniciativa nabízí kurzy digitálních kompetencí pro děti a mládež, školní třídy, dospělé i seniory. K dispozici má 3 vzdělávací centra, tzv. campusy (ve Vídni, Salzburku a Klagenfurtu), 8 týdnů v roce vyučuje i mobilně, v ostatních regionech. Kromě kurzů nabízí brožury o bezpečném používání internetu především pro seniory a rodiče, ale také pro spolky; k dispozici jsou i výukové materiály.

Jako garantovaný zdroj informací z oblasti vzdělávání dospělých slouží www.erwachsenenbildung.at, centrální webová stránka k tématu financovaná *Spolkovým ministerstvem vzdělávání a ESF*. Informuje o vzdělávacím systému, základních i aktuálních tématech vzdělávání dospělých v Rakousku i EU, o termínech akcí a několikrát měsíčně zveřejňuje Newsletter. Obsahuje sekci *digitální vzdělávání dospělých*¹⁰⁵ zahrnující především články o začlenění nových technologií do vzdělávání dospělých a **datbanku možností finanční podpory dalšího vzdělávání**.

Jako rozcestník pro získání základních informací o správném zacházení s elektronickými médii slouží stránky www.werdedigital.at, projekt financovaný *Úřadem spolkového kancléře*¹⁰⁶. Kromě příručky o bezpečné práci s internetem nabízí online semináře (webináře) a linky

93 Verband Österreichischer Volkshochschulen, <http://www.vhs.or.at/>

94 Die Österreichische Volkshochschule, <http://magazin.vhs.or.at/>

95 Viz kurz *Moje dítě v digitální světě – akt rovnováhy mezi prevencí závislosti a podporou*, více viz <http://www.vhs.at/kurs-details/vhs-wien-kurse/Mein-Kind-in-der-digitalen-Welt-%E2%80%93-ein-Balanceakt-zwischen-Suchtptr%C3%A44vention-und-F%C3%B6rderung-Kurs/272413422.html>.

96 Viz kurz *Fascinace internetem – když nás digitální svět ovládá*, více viz <http://www.vhs.at/kurs-details/vhs-wien-kurse/Faszination-Internet-%E2%80%93-wenn-die-digitale-Welt-uns-zu-sehr-beherrscht-Kurs/279419092.html>

97 Např. kurz *Adobe Photoshop základní kurz 60+*, více viz <http://www.vhs.at/kurs-details/vhs-wien-kurse/Adobe-Photoshop-Grundkurs-60%2B-Kurs/277432218.html>, Základní kurz IT pro generaci 60+ (<http://www.vhs.at/kurs-details/vhs-wien-kurse/EDV-Grundkurs-I-f%C3%BCr-Generation-60%2B-Kurs/280416539.html>) nebo IT nákupní poradenství pro generaci 60+ (<http://www.vhs.at/kurs-details/vhs-wien-kurse/EDV-Kaufberatung-f%C3%BCr-die-Generation-60%2B-Kurs/277416862.html>)

98 Např. kurz *Programování pro mládež*, viz <http://www.vhs.at/kurs-details/vhs-wien-kurse/Programmieren-f%C3%BCr-Jugendliche-%E2%81%92-14-Jahre%29-Kurs/294431023.html>.

99 Např. Kurz *Základy ICT*, více viz <http://www.vhs.at/kurs-details/vhs-wien-kurse/EDV-Grundkurs-Kurs/280427208.html>

100 Stránky projektu viz <http://a1internetfueralle.at/>.

101 www.sebus.at

102 www.wienextra.at

103 www.behf.at

104 IMb – Institut für Medienbildung, www.imb-salzburg.at.

105 <http://erwachsenenbildung.at/aktuell/serie/iktoer.php>

106 Bundeskanzleramt, <https://www.bka.gv.at/>.

na MOOC¹⁰⁷ dostupné v anglickém a německém jazyce.

Poradenství

Poradenství pro rozvoj digitálních kompetencí dospělých probíhá v rámci poradenství pro vzdělávání dospělých. Hlavním státním poskytovatelem poradenství v této oblasti jsou **Rakouské služby trhu práce** (AMS¹⁰⁸), které zajišťují i nabídku pro klienty bezplatného nebo dotovaného vzdělávání, je-li potřebné pro uplatnění na trhu práce, a splní-li klient podmínky dané u jednotlivých opatření aktivní politiky trhu práce. Pod AMS spadají také **Profesní informační centra** (BIZ)¹⁰⁹, což jsou informační a poradenská centra pro otázky spojené s volbou povolání a vzdělávací cesty, která jsou dostupná na území celého Rakouska.

Výborně dostupná je celostátní nabídka regionálně uspořádaných sítí poradenských míst a institucí poskytujících poradenství pro povolání a vzdělávání dospělých. Na centrálních stránkách www.erwachsenenbildung.at lze nalézt mapu, která uživatele přesměruje přímo na stránky zemských sítí poskytovatelů poradenství (např. Bildungsberatung Steiermark – Poradenství pro vzdělávání Štýrsko lze nalézt na stránkách www.bildungsberatung-stmk.at atd.). Fungování poradenských sítí je podporováno ze zdrojů Spolkového ministerstva vzdělávání a ESF a nabízí celé spektrum poradenských možností od chatu, přes e-mail¹¹⁰, telefonicky, nebo osobně. Lokální sítě sdružují poradenská místa několika typů organizací, typicky jsou zařazena *poradenská místa Lidových vysokých škol* (Volkshochschulen), dále například poradenství *Fondů vídeňských zaměstnanců* (městská instituce), zemský spolek pro vzdělávání dospělých podporovaný odbory, zařízení hospodářských a dělnických komor, centrum pro migranty a další spolky. Na online poradenství se specializuje www.bildungsberatung-online.at, jehož služby jsou dostupné v právě popsané síti.

Celistvá nabídka poradenství v oblasti vzdělávání a profese je k prohledání na www.bib-atlas.at, což je interaktivní atlas poradenských možností, který zahrnuje všechny dostupné poradenské instituce, kromě výše jmenovaných např. také spolky zaměřené na různé znevýhodněné skupiny, např. na Romy, ženy, migranty; charitativní organizace, ale i lokální poradenská centra pro profesi, vzdělávání a zaměstnání.

Diagnostika digitálních kompetencí, ověřování kvality vzdělávání

Součástí systému podporujícího plošné zajištění digitálních kompetencí občanů by měly být i vhodné nástroje použitelné k posouzení individuální úrovně získaných digitálních kompetencí a k posouzení kvality vzdělávacích nabídek v této oblasti. Za tímto účelem jsou používány různými způsoby definované modely digitálních kompetencí a pro ověřování kvality vzdělávání systémy certifikace kvality dalšího vzdělávání.

Rakouské vzdělávání dospělých je typické řadou certifikátů kvality, kterých organizace mohou dosáhnout. Některé z nich vznikly ve spolkových zemích za účelem ověření kvality vzdělávání při přidělování grantů, jiné pochází ze zahraničí. **Ö-CERT**¹¹¹ je nástroj ověřování kvality vzdělávání dospělých platný v celém Rakousku, jedním z cílů jeho autorů je tuto oblast sjednotit. Zájemci o certifikát musí doložit vyhovující systém zajištění kvality a splnit základní podmínky vydání týkající se organizace, nabídky vzdělávání, etických principů atp. Tento certifikát používají státní instituce také při přiznávání finančních podpor pro vzdělávání dospělých. Na trhu je i řada

107 MOOCs = Massive Open Online Courses

108 www.ams.at

109 Více viz <http://www.ams.at/berufsinfo-weiterbildung/biz-berufsinfozentren>.

110 Online poradenství pro vzdělávání nabízí www.bildungsberatung-online.at, který nabízí i vyhledávání poradců podle lokalit. Tato síť má poradce v 8 z 10 spolkových zemí, pro klienty je dostupná celostátně. Pro chat je nutno předem rezervovat termín s poradcem.

111 <https://oe-cert.at/>

dalších certifikátů kvality, například některé *Lidové vysoké školy* (VHS)¹¹² nabízejí certifikování kvality dalšího vzdělávání **LQW**¹¹³, které se řídí metodikou německé společnosti ArtSet Forschung Bildung Beratung GmbH.

V rámci školského vzdělávacího systému zavedlo Rakousko jednotný model definování a ověřování úrovně digitálních kompetencí, tzv. **digi-komp**¹¹⁴. Jedná se o sadu kompetenčních modelů na různých úrovních pokročilosti, které odpovídají znalostem a dovednostem požadovaným po ukončení jednotlivých stupňů vzdělání (digi.komp4, digi.komp8, digi.komp9), připraven je také kompetenční model pro profesní školy (digi.kompBBS) a pro pedagogy (digi.kompP¹¹⁵). Ke každému kompetenčnímu modelu je přiřazen **digi-check**, test ověřující úroveň těchto kompetencí. Kromě kompetenčního modelu a ověřovacích sad jsou k dispozici i ukázkové materiály pro výuku digitálních kompetencí.

Vídeňské lidové vysoké školy (VHS)¹¹⁶ pro účely systematického plánování svého vzdělávacího programu a jako podporu pro větší zavádění na výsledky orientovaného učení **definovali 8 základních kompetencí** (Die Wiener Volkshochschulen GmbH; Institut EDUCON; 2009). Jednou z nich je i digitální kompetence (S4). Každá z uváděných kompetencí je rozložena na dílčí kompetence, z nichž ke každé je přiřazen popis vědomostí a dovedností, které ji tvoří¹¹⁷.

Virtuální pedagogická vysoká škola (VPH – viz dále) se podílí na projektu Spolkového ministerstva vzdělávání, jehož cílem je implementace **EPICT – Evropského pedagogického ICT průkazu**¹¹⁸ zaměřeného na zajištění základních ICT kompetencí pro pedagogy. Tento koncept pochází z Dánska, je ale používán v celé řadě dalších zemí. Typický je výukou zaměřenou na praktické využití ICT ve škole. V kurzech se pracuje týmově, klíčová je aktivní práce účastníků, která umožňuje získání osobních zkušeností. Osvojování nových dovedností podporuje mentor. V Rakousku toto vzdělávání pro učitele běží od prosince 2007, na stránkách <http://epict.virtuelle-ph.at> je tzv. „pracovní prostor“ tohoto projektu s dokumentací a základními informacemi k výuce. K zachycení úrovně a skladby digitálních kompetencí dospělých jsou často používány evropské nástroje **Europass**¹¹⁹ a **ECDL**¹²⁰. K dispozici je také rakouská národní implementace evropského EQR, **Národní kvalifikační rámec NQR**¹²¹.

Financování

Možnosti financování dalšího vzdělávání jsou v Rakousku, především v důsledku zemského uspořádání do federálních struktur, heterogenní a nepřehledné. Přístup k dalšímu vzdělávání je často závislý na regionu. Další vzdělávání je financováno ze zdrojů spolkových nebo zemských, ze zdrojů dalších veřejně-právních institucí, na základě stipendií, daňového zvýhodnění atd. Důležité a inspirativní programy financování dalšího vzdělávání dospělých použitelné pro rozvoj digitálních kompetencí lze nalézt na celostátní i regionální úrovni. Konkrétní možnosti finanční podpory si občané mohou vyhledat v **databance Podpora kurzů v Rakousku**¹²², kterou spravuje

112 <http://www.vhs.or.at/379/>

113 <http://www.artset.de/lqw-qualitaet/>

114 Jednotlivé kompetenční modely a jejich ověřování je popsáno na stránkách www.digikomp.at.

115 Kompetenční model pro učitele vyvinul tým VPH, k dispozici je článek k jeho vývoji vč. přehledu zahraničních kompetenčních modelů digitální kompetence pro učitele (Brandhofer et al., 2016).

116 Die wiener Volkshochschulen, www.vhs.at

117 Autoři vycházeli především z pojetí základních kompetencí Evropské komise (https://www.bmb.gv.at/schulen/euint/eubildung_abb2010/schlueselkompetenzen2_17455.pdf?5te6t2), k dispozici měli neveřejný podkladový materiál shrnující relevantní literaturu (viz Institut EDUCON 2009: WISSENSGRUNDLAGEN für die Entwicklung des Rahmencurriculums der Wiener Volkshochschulen).

118 European Pedagogical ICT Licence

119 www.europass.at/

120 <https://www.ecdl.at/de/ecdl-oesterreich>

121 <http://www.bildungssystem.at/nationaler-qualifikationsrahmen/>

122 „Kursförderung in Österreich“, www.erwachsenenbildung.at/bildungsinfo/kursfoerderung/

síť organizací zahrnující spolek *in between*¹²³ a zemské poradenské síť pro vzdělávání dospělých. Projekt je financovaný *Spolkovým ministerstvem pro vzdělávání a ESF*.

Základní ICT kompetence jsou považovány za součást základních kompetencí, jejich výuka je finančně podporována v rámci celostátní **Iniciativy vzdělávání dospělých**¹²⁴, která nabízí vzdělávání v základních kompetencích plně hrazené ze zdrojů státu, spolkových zemí a ESF. Tuto iniciativu lze považovat za základní kámen podpory vzdělávání dospělých v digitálních kompetencích v Rakousku. Pro dospělé existuje dále řada možností financování profesního vzdělávání ze spolkových zdrojů, např. dospělí, kteří již alespoň rok pracovali, a připravují se na složení maturitní zkoušky nebo diplomové zkoušky na vyšší škole (sekundární vzdělání), aniž by dále pracovali, mohou pobírat **Zvláštní podporu vzdělávání pro zaměstnané**¹²⁵ ve výši EUR 715,- měsíčně. I v rámci této podpory mohou občané rozvíjet své digitální kompetence.

Mj. v oblasti ICT Rakousko umožňuje dospělým, kteří jsou nezaměstnaní nebo za účelem dalšího studia přerušili zaměstnání či samostatně výdělečnou činnost (tzv. karence), pobírat **Stipendium pro odborníky**¹²⁶. Je určeno na pokrytí životních nákladů. Podmínkou jeho vyplácení je vzdělání nižší než odborná VŠ¹²⁷ a v průběhu posledních 15 let nejméně 4 roky v zaměstnání. AMS v rámci tohoto stipendia hradí v roce 2017 denní náklady ve výši EUR 28,20; zdravotní, úrazové a penzijní pojištění. Stipendium je vypláceno max. 3 roky, výuka musí probíhat minimálně 20 hodin týdně po dobu nejméně tří měsíců. Vzdělávání musí vést k získání vyšší kvalifikace v oborech, které jsou na trhu práce nedostatkové a jsou zařazené na seznamu AMS¹²⁸. Spolková země Tyrolsko nabízí navíc svým občanům pobírajícím toto stipendium finanční podporu k pokrytí nákladů na vzdělávání **Tirolská podpora vzdělávání – odborníci**¹²⁹. Tato podpora obnáší 60 % kurzovného, maximálně však EUR 4 800,-; po přiznání příspěvku je vyplaceno 50 % přislíbené částky, po ukončení vzdělávání zbylých 50 %¹³⁰.

Spolková země Dolní Rakousko nabízí zaměstnancům podporu vzdělávání v oblasti ICT ve zvláštním programu **Fit pro digitalizaci**¹³¹. Podmínky jsou následující: zaměstnanec pracuje v soukromém sektoru s plným pojištěním, nebo pracuje ve veřejné správě v řemeslném povolání, má trvalé bydliště v Dolním Rakousku nejméně šest měsíců, zvolené vzdělávání se vztahuje k současné profesní činnosti a je realizováno vzdělávací institucí, která má certifikát kvality CERT-NÖ nebo Ö-Cert, anebo se jedná o státní školu (spolkovou nebo spolkové země). Podporovány jsou vzdělávací aktivity v oblastech ICT, IT, programování, IT Security, Networking, automatizace, mechatronika, elektronika, elektrotechnika, údržba IT, management budov, konstrukční technika, a dále rekvalifikace a další vzdělávání související s digitalizací v oblastech ekonomiky, vývoje podnikatelských modelů a řízení procesů. Spolková země v tomto programu proplácí v závislosti na výši příjmu 40-80 % kurzovného v celkové maximální výši EUR 2 500,-. 30 % příspěvku je vyplaceno po podání žádosti a potvrzení účasti ze strany vzdělavatele, zbytek je možno vyplatit až po doložení úspěšného absolvování kurzu (úspěšné ukončení, 75 % docházky). Podpora

123 Jedná se o spolek pro propojování, výzkum a přenos vědomostí k podpoře společenské účasti, který se angažuje v několika projektech na podporu profesního poradenství. Více viz <http://www.in-between.or.at/>.

124 www.initiative-erwachsenenbildung.at

125 Besondere Schulbeihilfe für Berufstätige, více viz např. <http://erwachsenenbildung.at/bildungsinfo/kursfoerderung/details.php?id=10804>.

126 Fachkräftestipendium, více viz http://www.ams.at/_docs/001_FKS_Infoblatt.pdf. Zprostředkování stipendia zajišťuje AMS, profese jsou uváděny výčtem, jedná se o oblasti: stavebnictví a zpracování dřeva, elektrotechnika, zdravotnictví a péče, ICT a zpracování kovu. Dále je stipendium dostupné dospělým, kteří ukončili nejvýše povinnou školní docházku a nyní se připravují na zkoušku osvědčující vyučení.

127 Tzv. Fachhochschulen, které poskytují terciární vzdělávání ukončené akademickými tituly. Toto vzdělání je ve srovnání s univerzitami více prakticky a profesně orientované.

128 http://www.ams.at/_docs/001_fks_liste.pdf

129 Více viz <http://erwachsenenbildung.at/bildungsinfo/kursfoerderung/details.php?id=11514>.

130 Žádost se podává již pouze elektronicky na stránkách Úřadu tyrolské zemské vlády <https://www.tirol.gv.at/arbeit-wirtschaft/arbeit/arbeitsmarktforderung/fachkraeftefoerderung/>.

131 Více viz <http://erwachsenenbildung.at/bildungsinfo/kursfoerderung/details.php?id=11203>

je platná pro období 1. 1. 2017 – 31. 12. 2018.

Spolková země Horní Rakousko nabízí tzv. **Hornorakouské vzdělávací konto**¹³², finanční příspěvek na další vzdělávání, které podpoření v průběhu jednoho roku po absolvování kurzu profesně využijí. Tento příspěvek je určen širokému spektru příjemců, kteří mají nejvýše maturitu: zaměstnanci, OSVČ, nezaměstnaní pobírající podporu v nezaměstnanosti nebo pomoc v nouzi, osoby pobírající podporu v rodičovství, osoby vracející se po rodičovské dovolené na trh práce (hlášení u AMS jako hledající práci), podnikatelé s nejvýše pěti zaměstnanci. Vyšší vzdělání, než maturita je přípustné v následujících případech: osoby na rodičovské dovolené, osoby pobírající rodičovskou podporu, osoby vracející se na trh práce, lidé s VŠ vzděláním a příjmem pod EUR 2 200,- brutto měsíčně. Podpora není možná pro: osoby hlášené jako nezaměstnané, které ještě nepracovaly; starobní důchodce; studenty VŠ oborů směřujících k získání akademického titulu; hobby kurzy; kurzy k získání řidičského oprávnění skupiny A, B. Hrazeny nejsou cestovní náklady, ubytování, náklady na učební materiály a zkoušky, vzdělávací náklady pod EUR 100,-. Celková výše příspěvku činí 40 % kurzovného, nejvýše EUR 2 000,-. Pro následující skupiny je přiznáván zvýšený příspěvek ve výši 60% kurzovného až do výše 2 400,- EUR: osoby na mateřské nebo rodičovské dovolené, které před narozením dítěte měly pracovní poměr, který přerušily na nejméně 6 měsíců; osoby vracející se na trh práce po rodičovské dovolené, pokud jsou hlášené u AMS jako práci hledající, nedostávají žádnou podporu od AMS a přerušili svůj pracovní poměr na minimálně 6 měsíců; osoby připravující se na výjimečnou učňovskou zkoušku podle Zákona o profesním vzdělávání¹³³; osoby starší 50 let mající příjem nižší než EUR 2 200,- měsíčně; osoby navštěvující kurzy němčiny do úrovně B2 vč. za účelem integrace. Jazykové kurzy jsou hrazeny do výše EUR 1 000,-.

Významná je i role **regionální institucionální spolupráce**, příkladem je spolková země Vorarlbersko, která nabízí k financování dalšího vzdělávání celou sadu nástrojů: vzdělávací konto, vzdělávací prémie pro zaměstnance, vzdělávací prémie pro podnikatele, startovní kapitál pro osoby vracející se po mateřské a rodičovské dovolené na trh práce, příspěvek na bydlení pro učně a příspěvek na přijímací zkoušku na VŠ. Všechny tyto příspěvky jsou zahrnuty pod společný pojem dotace na vzdělávání¹³⁴. Jejich vyplácení zajišťuje Dělnická komora (AK) a důležité informace pro zájemce o podporu jsou dostupné na stránce www.bildungszuschuss.at. Na financování se podílí Spolková země Vorarlbersko, Dělnická komora, Hospodářská komora a spolkové instituce vč. AMS.

Důležitou roli hrají i **organizace na místní úrovni**, řadu vzdělávacích nabídek, stipendií, příspěvků a poradenství nabízí např. Vídeňský podpůrný zaměstnanecký fond, zařízení města Vídeň¹³⁵. Mnoho podpůrných aktivit vč. financování lze nalézt také u **komor a odborů**¹³⁶.

Dalším z typů celostátně poskytované systémové podpory dalšího vzdělávání propojené s finanční podporou jsou tzv. **vzdělávací karence** (studijní volno) a **vzdělávací částečný úvazek**¹³⁷. Oba typy zákonem podporovaného uvolnění ze zaměstnání jsou poskytovány za účelem dalšího vzdělávání, pracovní poměr při nich dále pokračuje, zaměstnanci však nemají nárok na plat. Zaměstnavatelům přitom nevznikají žádné náklady se vzděláváním a zaměstnanec má nárok na **příspěvek na další vzdělávání**, nebo na **příspěvek při vzdělávacím částečném úvazku**¹³⁸.

132 Oö. Bildungskonto, více viz <http://erwachsenenbildung.at/bildungsinfo/kursfoerderung/details.php?id=10838> nebo <http://www.land-oberoesterreich.gv.at/170925.htm>

133 Berufsausbildungsgesetz (BAG), ke stažení např. Na <http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10006276>

134 Více viz např. <https://vbg.arbeiterkammer.at/interessenvertretung/bildung/Bildungszuschuss.html>.

135 Více viz <http://www.waff.at/>.

136 Viz např. seznam nabídek na <http://erwachsenenbildung.at/bildungsinfo/kursfoerderung/ueberblick.php>.

137 „Bildungskarenz“ a „Bildungsteilzeit“, více viz <https://broschuerenservice.sozialministerium.at/Home/Download?publicationId=43>.

138 „Weiterbildungsgeld“, „Bildungsteilzeitgeld“

Na **vzdělávací karenci i vzdělávacím částečném úvazku** se musí zaměstnanec a zaměstnavatel dohodnout, neexistuje právní nárok. Podmínkou je nejméně 6 předchozích měsíců v zaměstnání. Po ukončení vzdělávání má zaměstnanec nárok na stejný pracovní poměr jako před ním. Výpověď je možná i v době vzdělávání, ne však z důvodu zamýšlené ani realizované vzdělávací karence, resp. vzdělávacího částečného úvazku. Vzdělávání lze rozdělit na několik částí. V případě karence musí každá část trvat nejméně 2 měsíce a celková doba nesmí v období 4 let od začátku první vzdělávací aktivity přestoupit 12 měsíců. V případě částečného úvazku musí být úvazek zkrácen o 25-50 % úvazku a vzdělávací aktivita musí obnášet minimálně 10 hodin týdně. Zkrácení pracovního úvazku smí být sjednáno na nejméně 4 měsíce a nejvýše 24 měsíců. Maximální délka zkrácení úvazku může být čerpána v období 4 let. Po ukončení těchto 4 let může být dohodnut nový částečný úvazek, resp. nová karence.

AMS může vyplácet osobám ve vzdělávací karenci **příspěvek na další vzdělávání** a osobám pracujícím v režimu vzdělávacího částečného úvazku příspěvek **při vzdělávacím částečném úvazku**. Podmínky pro jejich získání jsou velmi podobné. AMS je vyplácí, jestliže žadatel splní podmínky pro výplatu dávek v nezaměstnanosti (zpravidla 28 týdnů zaměstnání s pojištěním pro případ nezaměstnanosti), a pokud pracoval u současného zaměstnavatele na smlouvu zakládající povinnost platit pojištění pro případ nezaměstnanosti nejméně 6 měsíců.

V případě příspěvku na další vzdělávání (karence) částka odpovídá výši dávek v nezaměstnanosti, nejméně však je vypláceno denně EUR 14,53 (výše příspěvku na péči o dítě). Příjemce příspěvku nesmí měsíčně u zaměstnavatele vydělat více, než je částka odpovídající hranici „nepatrného výdělku“¹³⁹, což je pro rok 2017 EUR 425,54. Příspěvek při vzdělávacím částečném úvazku je vypočítáván na základě počtu hodin, o které byl úvazek snížen: za každou hodinu vyplácí AMS v roce 2017 EUR 0,79. K oběma příspěvkům může AMS vyplácet ještě **dotaci na pokrytí nákladů vzdělávání**¹⁴⁰, která může být určena na kurzovné, školné, učební materiály, lékařské a psychologické posudky, poplatky za zkoušky, na oblečení potřebné pro vzdělávání, cestovní náklady, ubytování, stravu, náklady pro tlumočníka do znakové řeči a pořízení učebnic. Hrubý příjem příjemce však nesmí překročit měsíčně EUR 2 300; AMS může hradit až 100 % doložených nákladů. Platí to však jen pro kurzy, jejichž celkové náklady nepřesahují EUR 3 000,-.

Přizpůsobování vzdělávacích cílů potřebám a možnostem jednotlivce

Základním nástrojem, který umožňuje přizpůsobit další vzdělávání možnostem a potřebám jednotlivce, je **poradenství**. To poskytuje, jak uvádíme výše, několik sítí poradenských pracovišť, především **Rakouské služby trhu práce** (AMS) a zemské sítě poradenských center pro vzdělávání dospělých, které nabízí kvalifikované, všestranné poradenství pro oblast vzdělávání dospělých, tedy i pro vzdělávání dospělých v oblasti digitálních kompetencí.

Kromě poradenství jsou důležitým nástrojem pro přizpůsobení cílů, způsobů i obsahů vzdělávání veřejně dostupné zdroje informací a studijních materiálů. V Rakousku je již 10 let k dispozici mezinárodní platforma pro **výpůjčky online materiálů prostřednictvím knihoven** www.onleihe.net. Čtenáři registrovaní v knihovnách účastnících se tohoto projektu si mohou tímto způsobem legálně půjčovat elektronické produkty (eBooks, eVideo, eMusik, ePaper, eVideo) s různou tematikou včetně vzdělávání. V Rakousku službu poskytuje zhruba 10 knihoven.

Ke značné individualizaci procesu učení mohou také pomoci tzv. OER – **Open Educational Resources (otevřené vzdělávací zdroje)**. Tyto studijní materiály jsou vytvořeny na základě volně přístupných licencí a lze je volně používat. Může se jednat kromě textů např. o interaktivní cvičení, videa, simulace apod.¹⁴¹. Dostupnost zdrojů v německém jazyce je zatím omezená, jejich

¹³⁹ Tzv. Geringfügigkeitsgrenze.

¹⁴⁰ Je vypláceno v případě z hlediska politiky trhu práce smysluplného vzdělávání, tj. pokud zvýší uplatnitelnost na trhu práce.

¹⁴¹ https://www.kmk.org/fileadmin/Dateien/veroeffentlichungen_beschluesse/2016/2016_12_08-Bildung-in-der-digitalen-Welt.pdf, https://en.wikipedia.org/wiki/Open_educational_resources

širší využívání však podporuje i EU a jsou považovány za kvalitní zdroje s velkým potenciálem podpořit rozvoj celoživotního učení napříč celou společností bez ohledu na socioekonomické zázemí. Jejich vytváření a zveřejňování je omežováno především obavami z komerčního využívání zdarma dostupných zdrojů. K vytváření většího množství takto dostupných učebních materiálů bude pravděpodobně potřeba finančních dotací státu¹⁴². V Rakousku jsou tomuto vývoji otevřené některé univerzity, např. *Alpen-Adria Univerzita Klagenfurt*¹⁴³ a *Technická univerzita Graz*¹⁴⁴, která ve spolupráci s *Univerzitou Karla-Franze Graz*¹⁴⁵ nabízí některé své kurzy online prostřednictvím **platformy iMooX**¹⁴⁶, což je platforma pro masivní otevřené online kurzy (Massive Open Online Course). Vláda plánuje v rámci realizace rakouské digitální strategie (pilíř č. 4) podporovat vznik a využívání OER, konkrétně chce zaštitit rozvoj portálu s bohatou nabídkou digitálních učebních materiálů v rámci projektu *EdutheK*¹⁴⁷.

Podpora rozvoje digitálních kompetencí s ohledem na potřeby trhu práce (Průmysl 4.0, Digital Jobs)

Hlavním aktérem, který zohledňuje při podpoře rozvoje digitálních kompetencí potřeby trhu práce, je již několikrát zmiňovaná AMS. Státní podpora vzdělávání poskytovaná prostřednictvím této instituce je vždy řízena snahou zvýšit zaměstnatelnost individuálních klientů AMS, ať už formou kurzů základních kompetencí, profesním vzděláváním nebo poradenstvím.

Za účelem zajištění dostatečné úrovně digitálních kompetencí všech občanů zavádí Rakousko výuku základních digitálních kompetencí na všech stupních škol. Zajistit základní ICT kompetence a didaktické vědomosti v této oblasti pro všechny učitele bez výjimky je v této situaci nutností. I do budoucna je nutné počítat s neustálým doplňováním znalostí a dovedností učitelů tak, aby byly v souladu s aktuální úrovní technického a společenského vývoje. Příkladem účinné podpory rozvoje digitálních kompetencí učitelů je nabídka **Virtuální pedagogické vysoké školy (VPH)**¹⁴⁸. VPH založilo *Spolkové ministerstvo vzdělávání* a v roce 2011 se připojilo k *Pedagogické vysoké škole Burgenland*. Tato vzdělávací instituce má za cíl rozvíjet digitální kompetence učitelů v průběhu jejich studia i v rámci dalšího vzdělávání. V současnosti nabízí 3 typy kurzů: kooperativní online semináře, webináře (eLectures) a tzv. coffeecup learning units.

Kooperativní semináře zahrnují materiály k samostudiu (tutoriály), úkoly, aktivity, diskusi ve skupině účastníků. Asistenci poskytuje kvalifikovaný tutor online. Seminář je potřeba ukončit v období 2 až 4 týdnů, úspěšný absolvent získá certifikát o absolvování. *Webináře (eLectures)* jsou hodinové živé online semináře, které jsou buď nabízeny samostatně, nebo jako součást většího výukového celku. Webinář začíná přednáškou odborníka a pokračuje živou diskusí účastníků a přednášejícího. Nahrávka je zařazena do materiálů k samostudiu. *Coffeecup learning units* jsou patnáctiminutové výukové lekce, které se zaměřují na získávání jasně definovaných digitálních kompetencí pro výuku. Každá lekce obsahuje video, manuál a kvíz. Po úspěšném ukončení testu účastník získá virtuální kávové zrnko. Certifikát je vydán po získání pěti kávových zrn. Jedná se o především časově velmi přístupnou formu strukturovaného získávání nových kompetencí.

Tým VPH disponuje kompetencemi z oblastí pedagogiky, mediální pedagogiky, vzdělávání dospělých, e-learningu a didaktiky. Spolupracuje s řadou online trenérů, kteří pocházejí většinou z řad učitelů a expertů na didaktiku a digitální kompetence. Jejich úkolem je spolupracovat na tvorbě kurzů a studijních materiálů a vést semináře a webináře.

142 Více viz http://erwachsenenbildung.at/aktuell/nachrichten_details.php?nid=8209.

143 Více o univerzitní politice OER viz <https://www.aau.at/en/research/research-profile/open-access/>.

144 www.tugraz.at

145 www.uni-graz.at

146 www.imoox.at; více o projektu viz také <https://www.tugraz.at/oe/lehr-und-lerntechnologien/lehrtechnologien-und-services/imoox-bildung-fuer-alle/>.

147 <https://www.bundeskanzleramt.at/digitale-agenda-umsetzung-in-osterreich>

148 Die Virtuelle Pädagogische Hochschule, <http://www.virtuelle-ph.at/>.

Akademie dalšího vzdělávání (BWA)¹⁴⁹ nabízí získání kvalifikace v oboru vzdělávání dospělých se specializací na knihovnictví a informační management¹⁵⁰. V kurikulu tohoto oboru je výrazně zastoupeno získávání digitálních a mediálních kompetencí, tak aby byl knihovník schopen sám pracovat s moderními informačními zdroji, sledovat jejich vývoj a zprostředkovávat práci s nimi a digitální kompetence i svým klientům. Vzdělávání je určeno pro profesionály z praxe, je dvoustupňové a sestává z uznávání výsledků dosavadního vzdělávání, učení a praxe a z doplnění chybějících kompetencí pod vedením poradce. Kurikula jsou definována za pomoci ECTS rámce. Získání kvalifikace je zpoplatněné, náklady hradí zájemce. WBA vznikla v rámci ESF projektu pod vedením *Svazu rakouských lidových vysokých škol* v roce 2007 jako zařízení *Kooperativního systému rakouského vzdělávání dospělých* (viz výše).

Rakousko se také připojilo k iniciativě Evropské komise **The Digital Skills and Jobs Coalition**¹⁵¹, která sdružuje firmy a organizace za účelem řešení problému nedostatečné ICT kvalifikace obyvatel EU. Zaměřuje se především na podporu výškolení dostatečného množství ICT specialistů na vysokoškolské úrovni. Členy koalice jsou mj. Cisco, Google, Microsoft, SAP, různé hospodářské i občanské svazy. Rakousko zřídilo pracovní skupinu složenou ze zástupců spolkových ministerstev pro vzdělávání a ženy; práci, sociální věci a ochranu spotřebitelů; dopravu, inovace a technologie; vědu, výzkum a hospodářství; z řad sociálních partnerů a Kompetenčního centra Internetová společnost. Skupina se zabývala otázkami ICT specialistů a ICT dovedností¹⁵².

Zajištění podpory specifickým skupinám obyvatelstva

V rakouském prostředí je nejvíce podpory při získávání a rozvoji digitálních kompetencí věnováno osobám, jejichž postavení na trhu práce je z nějakého důvodu nevýhodné (matky, mladiství, nezaměstnaní, migranti), skupinám ohroženým vyloučením z digitálního světa (senioři, osoby s nízkou úrovní vzdělání) a dále rodinám s dětmi. Většina podpory pochází ze státních zdrojů, ministerstev, zemských vlád, ESF a často je realizována prostřednictvím institucí občanské společnosti (neziskové, dobročinné organizace, spolky). Uvádíme příklady konkrétních forem podpory pro různé cílové skupiny.

Státem poskytovaná podpora pro rozvoj digitálních kompetencí **nezaměstnaných** je distribuována prostřednictvím AMS, které organizuje kurzy základního vzdělávání zahrnující i oblast ICT. Tyto kurzy jsou často zaměřené na získání ukončeného školního vzdělání základního stupně. Dále nabízí různé kurzy a projekty ke zvýšení zaměstnatelnosti svých klientů, především formou dalšího profesního vzdělávání, ale také formou poradenství. Vzhledem k tomu, že digitální kompetence jsou jedním ze základních požadavků většiny zaměstnavatelů, může se ve všech uváděných případech jednat i o vzdělávání v oblasti digitálních kompetencí, nebo o poradenství k získání těchto kompetencí.

Pro **osoby s nízkou úrovní dovedností** jsou dostupné **kurzy základních kompetencí**. Nabízí je např. síť *Lidových vysokých škol* (VHS). Kurzy je možné vyhledat prostřednictvím celostátně dostupného **Centrálního poradenského místa**¹⁵³ **pro základní vzdělání a gramotnost** (nabízí osobní i telefonické poradenství, tzv. Alfatelefon). Centrum je realizováno jako projekt, jeho realizátorem je *Institut pro rozvoj vzdělávání Linz*¹⁵⁴, finanční podpora přichází z ESF a *Spolkového ministerstva pro vzdělávání*. Centrum nabízí i podporu pro vyučující a trenéry, přístup k databázi

149 Weiterbildungsakademie, <https://wba.or.at/>.

150 Úspěšný student získá kvalifikaci „diplomovaný vzdělávatel dospělých – knihovnictví a informační management“ (Diplomierter/Erwachsenenbildner/in Bibliothekswesen und Informationsmanagement). Obor je definovaný za pomoci ECTS rámce. Kvalifikační profil lze nalézt na stránkách organizace WBA: <https://wba.or.at/login/downloads/qualifikationsprofil-wba-diplom-bibliothekswesen.pdf>.

151 Dříve Grand Coalition for Digital Jobs. Více viz <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-skills-jobs-coalition>

152 Zpráva viz <http://archiv.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=55829>

153 <http://www.basisbildung-alphabetisierung.at/zentrale-beratungsstelle/>

154 Institut für Bildungsentwicklung Linz, <https://bildungsentwicklung.com/>

učebních materiálů sdílených ostatními vyučujícími, ke stažení je dokument **Popis základního vzdělání podle výsledků učení**, který jako jednu z oblastí obsahuje popis základních ICT kompetencí (Muckenhuber, 2013). Konkrétním příkladem kurzu je projekt **Basisbildung OÖ – Vzdělání pro všechny, v každé životní fázi**¹⁵⁵, který realizuje komerční vzdělavatel BFI¹⁵⁶. Kurz je nabízen na 10 místech v Rakousku, jeho konkrétní obsah a úroveň se přizpůsobuje potřebám frekventantů, soustředí se však vždy na získání či zlepšení základních kompetencí v čtení; psaní; němčině; občanském vzdělání; sociálních a interkulturních kompetencí a ICT. Je nabízen ve 2 variantách: 15 týdnů s 300 vyučovacími hodinami nebo 40 týdnů se 200 vyučovacími hodinami. Pro účastníky je kurz zdarma; financování je vícezdrojové, kurzy podporuje ESF, Spolkové ministerstvo vzdělávání a Spolková země Horní Rakousko.

Ze strany státu je vzdělávání dospělých s nízkou úrovní kompetencí podpořeno **Iniciativou vzdělávání dospělých**¹⁵⁷, která od roku 2012 na základě spolupráce spolkových zemí a spolkových institucí ve dvouletých periodách vyhlašuje podporu pro oblast 1) základního vzdělání (osvojení si základních kompetencí) a 2) ukončení povinné školní docházky. Programový dokument této iniciativy (Initiative Erwachsenenbildung, 2015) obsahuje popis požadovaných parametrů podporovaného vzdělávání, vč. minimálních standardů pro vzdělávací instituci a pro vzdělávací aktivitu, dále zahrnuje požadovanou kvalifikaci vyučujících a poradců, ale i velikost skupiny (max. 10 účastníků) a rozsah kurzu (100-400 vyučovacích jednotek po 50 min.). Obecné požadavky platné pro všechny periody jsou uvedeny v kratším dokumentu ministerstva (BBF, 2014). Pro účastníky je vzdělávání zdarma, financují jej výše uvedené spolkové instituce a jednotlivé spolkové země.

Zvláštní podporu k dalšímu vzdělávání a začlenění se do pracovního procesu nabízí **Spolkové ministerstvo práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů osobám se zdravotním postižením**¹⁵⁸. Možná je finanční podpora na pokrytí nákladů na vzdělávání, tlumočení znakového jazyka a technické přizpůsobení pracovního místa. Vzdělávání je finančně podporováno v případě, že zvýší zaměstnatelnost postiženého. Technické přizpůsobení místa může znamenat i speciální ICT výbavu. Podpora není nároková, je třeba podat žádost, kterou ministerstvo posoudí.

Na podporu zdravotně postižených a starších osob je zaměřena i činnost **KI-I – Kompetenční síť pro podporu integrace osob se zdravotním postižením**¹⁵⁹, která se zaměřuje především na zlepšení dostupnosti obsahu internetu, např. na poradenství pro vytváření bezbariérových PDF, bezbariérových webových stránek (nejen) státních institucí. KI-I pro postižené upravilo i ECDL a pravidelně organizuje tzv. *IKT Forum* – konferenci zabývající se převážně výzkumem a vývojem technické podpory pro postižené¹⁶⁰. Všechny tyto projekty vedou k větší přístupnosti digitálních technologií a zvyšují možnosti a schopnosti postižených používat ICT.

Pro realizaci efektivního vzdělávání postižených je důležité i vhodné **specializované poradenství**. Kromě AMS jej nabízí i různá další poradenská místa. Příkladem je specializované **pracoviště Akademie integrativního vzdělávání (BIV)**¹⁶¹, které je součástí sítě poradenských

155 Více o projektu viz <https://www.bfi-ooe.at/de/ausbildungsinfos/bildungsabschluesse/basisbildung.html>

156 BFI = Berufsförderungsinstitutes Österreich, Institut profesní podpory Rakousko; www.bfi-ooe.at. BFI je největší vzdělávací zařízení rakouských zaměstnaneckých svazů, zřízené Komorou dělníků a zaměstnanců (AK) a Rakouskou odborovou federací (ÖGB).

157 Stránky této iniciativy: www.initiative-erwachsenenbildung.at.

158 Více viz http://www.sozialministeriumservice.at/site/DienstnehmerInnen/Arbeitsplatzbezogene_Foerderungen.

159 Tato organizace má formu spolku, k jeho činnosti přispívají 3 organizace: Johannes Kepler Universität Linz - Institut Integriert Studieren; LifeTool obecně prospěšná společnost a Pädagogische Hochschule OÖ - Institut pro inkluzivní pedagogiku. Více viz <http://www.ki-i.at/>

160 Na programu nejbližší konference budou následující témata: asistující technologie, technika a kvalita života, podporovaná komunikace, bezbariérový design webových stránek, bezbariérové PDF, bezbariérové informace, jednoduché čtení (zjednodušení textu), přednášky v lehce srozumitelné řeči, inkluze a inkluzivní vzdělávání, aktuální techniky a nejnovější vývoj. Více viz <http://www.iktforum.at/>

161 <http://www.biv-integrativ.at/>

pracovišť pro oblast vzdělávání ve Vídni¹⁶². Postiženým pomáhá jak při hledání vhodné vzdělávací příležitosti a instituce, tak při hledání vhodného způsobu učení se a vzdělávání, tj. i při používání ICT. Finanční podporu získává od *Spolkového ministerstva vzdělávání (BMB)*, *ESF* a *Fondu sociální Vídeň*¹⁶³.

Z uvedeného vyplývá, že pro zdravotně postižené je důležité specializované poradenství a výuka zaměřená na ovládání ICT vybavení určeného pro postižené. Základní podmínkou však je zajistit postiženým přístup k softwarovému i hardwarovému vybavení, které je pro ně vhodné. To znamená jednak finanční podporu na ICT vybavení pro postižené, a jednak podporu pro vývoj SW a HW potřebného pro osoby s různými typy postižení.

Mladí lidé, kteří se nachází na předělu školní a pracovní kariéry, se mohou dostat do potíží při hledání další vhodné profesní nebo vzdělávací cesty. Zároveň jsou absolventi typickou skupinou ohroženou nezaměstnaností. Podpora této skupiny při získání digitálních kompetencí potřebných pro vstup na trh práce je součástí služeb, které nabízí především vzdělávací poradenské služby pro mladistvé, AMS a další instituce. Důležitá je také státní podpora mladých při získávání ukončeného vzdělání¹⁶⁴, které rovněž obsahuje osvojení si ICT kompetencí. Projekty tohoto typu jsou většinou zaměřeny na poradenství a zprostředkování informací, které umožní mladistvým zmapovat své znalosti a dovednosti, ujasnit si své preference, a na základě toho pak najít vhodnou vzdělávací nebo profesní cestu – v případě nízkých ICT kompetencí musí tato cesta obsahovat jejich doplnění.

Zajímavým projektem, který směřuje ke zlepšení vzdělávacích a poradenských služeb poskytovaných této skupině, je vídeňské **Koordinační místo mládež – vzdělání – zaměstnání**¹⁶⁵ financované čtyřmi organizacemi: *AMS*; *Fond sociální Vídeň*; *Vídeňský zaměstnanecký fond waff*; *Servis ministerstva práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů* (dříve Spolkový sociální úřad). Úkolem koordinačního místa je sladovat činnost právě zmíněných čtyř organizací ve věcech podpory mladých při přechodu ze školy na trh práce. Služby mají většinou informační a poradenský charakter a jsou určeny profesionálům (např. učitelům, sociálním pracovníkům), kteří s mládeží pracují. Poradenství přímo pro mládež zde není poskytováno.

V síti poradenských pracovišť zaměřených na vzdělávání je možné najít také poradenská místa specializovaná na tuto cílovou skupinu. Například ABO Mládež¹⁶⁶ nabízí přímé poradenství mladistvým a mladým dospělým se zaměřením na dlouhodobou, udržitelnou integraci na trh práce. Toto pracoviště je společným projektem komerční poradenské firmy *ÖSB Consulting GmbH* a nezávislého vídeňského kulturního centra *WUK*¹⁶⁷.

Podporu **ženám** s potížemi nabízí řada lokálních spolků a poradenských míst, některé z nich se zaměřují např. na migrantky, jiné obecně na ženy a nabízí nejčastěji kompletní nabídku občanského poradenství od domácího násilí přes dluhy, nezaměstnanost, integraci do společnosti, až po volbu vhodného vzdělávání nebo poradenství při návratu na trh práce. V rámci tohoto poradenství jsou poradenská místa schopna identifikovat vzdělávací potřebu a najít vhodný způsob rozvoje digitálních kompetencí, je-li to potřeba. Jako příklad uvádíme obecně prospěšný spolek *Poradenství pro ženy Waldviertel*¹⁶⁸, který nabízí poradenství a kvalifikace již od roku 1991.

Rodiny jsou místem, kde si děti a mladí lidé mohou přirozeně osvojit přinejmenším

162 Bildungsberatung Netzwerk Wien

163 <http://www.fsw.at/>

164 Nejzákladnějším opatřením v této oblasti je uzákonění povinného vzdělávání do 18 let věku, jehož cílem je, aby se mladí lidé po ukončení devítileté povinné školní docházky dále vzdělávali na dalším stupni školy, nebo v rámci profesního vzdělávání (učňovství), a získali tak vyšší než jen základní vzdělání. Více viz www.ausbildungbis18.at.

165 Koordinationsstelle Jugend – Bildung – Beschäftigung, <http://www.koordinationsstelle.at/> .

166 <http://abo-jugend.at/>

167 Werkstätten- und Kulturhaus, <http://www.wuk.at/>

168 Frauenberatung Waldviertel, <http://www.fbvw.at/>.

část základních digitálních kompetencí potřebných k soukromému a profesnímu životu. Jako takové je vnímají i rakouské instituce a snaží se jim nabídnout nástroje, které jim tuto úlohu umožní úspěšně splnit. Iniciativou *Spolkového ministerstva rodiny a mládeže*¹⁶⁹, *Hospodářské komory Rakouska (WKO)*¹⁷⁰ a *Oborového svazu podnikového poradenství, účetnictví a IT (UBIT)*¹⁷¹ vznikl portál <http://www.digi4family.at/> určený pro rodiny s dětmi. Jeho cílem je zvýšení mediální kompetence rodin, cílovými skupinami jsou rodiče, prarodiče, mladiství a multiplikátoři¹⁷². Zpřístupňuje řadu informací, článků a webinářů, stáhnout lze e-knihu *Žít.hrát.si.učit.se – Rodiny v digitálním světě*¹⁷³, rádce pro výchovně vhodné a bezpečné používání digitálních nástrojů a komunikace v rodinném prostředí.

Informace, kontakty a odkazy, jak postupovat v případě patologického používání digitálních technologií, **cybermobingu**, jsou dostupné na stránkách Spolkového ministerstva vzdělávání <https://www.bmb.gv.at/schulen/pwi/pa/cybermobbing.html>.

Příkladem finanční podpory, která může být použita mj. na vzdělávání v oblasti digitálních kompetencí, je stipendium **Počáteční kapitál**¹⁷⁴, které poskytuje spolková země Vorarlbersko těm, kteří se **vracejí na trh práce po období věnovaném výchově dětí**, a jejichž profese se v důsledku technického a hospodářského vývoje změnila¹⁷⁵. Finance poskytuje *Spolková země Vorarlbersko, Dělnická komora (AK), Hospodářská komora a spolkové instituce*.

Senioři jsou z hlediska přístupu k ICT a jejího používání ohroženou skupinou. *Spolkové ministerstvo práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů* věnuje této skupině velkou pozornost, také při hledání způsobů, jak rozvíjet a podporovat jejich digitální kompetence. Vydalo **Spolkový plán pro seniory a seniorky** (BMAK, 2015), jehož součástí je i stanovení cílů v oblasti používání digitálních médií seniory. Především jde o zajištění přístupu k digitálním médiím, informování o jejich bezpečném používání, a o školení a poradenství. Řada projektů je věnována **geragogice**^{176, 177}, ministerstvo se zabývá **kvalitou vzdělávání seniorů**¹⁷⁸, ke stažení je i studie shrnující projekty pro seniory v digitálním světě¹⁷⁹.

169 Bundesministerium für Familien und Jugend, www.bmfj.gv.at.

170 Wirtschaftskammer Österreich, www.wko.at.

171 Fachverband Unternehmensberatung, Buchhaltung und IT (UBIT), <https://www.wko.at/branchen/information consulting/unternehmensberatung-buchhaltung-informationstechnologie/start.html>.

172 Jako multiplikátoři jsou označováni lidé, kteří získané informace budou předávat dál, v tomto případě učitelé, vychovatelé, vzdělavatelé dospělých apod.

173 <http://www.digi4family.at/ebook/>

174 Více viz např. <http://erwachsenenbildung.at/bildungsinfo/kursfoerderung/details.php?id=10847>.

175 Hrazeno může být až 50% nákladů na vzdělávání vč. poplatků za zkoušky, nejvýše však EUR 4 400,- ročně. Podporováno je takové vzdělávání, které je smysluplné z hlediska tržní uplatnitelnosti frekventantů, vztahuje se k profesi a trvá minimálně 50 vyučovacími hodinami. Kratší mohou být pouze přípravné kurzy k učňovské zkoušce, k mistrovské zkoušce, nebo kvalifikační zkoušky. Podpora není určena na hobby kurzy, ani na studium na vysoké škole.

176 Nauka o vzdělávání starších lidí, nebo také teorie výchovy ve stáří a pro stáří. Také se používá pojem gerontagogika nebo gerontopedagogika. Viz Palánův Andragogický slovník na www.andromedia.cz.

177 Příklady geragogických projektů podpořených ministerstvem:

Haring, S.; Bacher, H. (2013): Teil 1: Didaktik-Leitfaden für die Bildungsarbeit mit älter werdenden Frauen und Männern, dostupné na https://www.sozialministerium.at/cms/site/attachments/3/4/7/CH3434/CMS1451943925854/soziale-themen_seniorinnenpolitik_lebenslanges-lernen_qualitaetssicherung_weiterbildungsangebote_didaktik_leitfaden.pdf

Kolland, F. (2007): Lernbedürfnisse und Lernarrangements von älteren Menschen; dostupné na http://www.bifeb.at/fileadmin/user_upload/doc/2007_-_Lernbeduerfnisse_und_Lernarrangements_von_aelteren_Menschen_2007.pdf

Kolland, F. et al. (2012): Good Practice in der Seniorenbildung; dostupné na https://www.sozialministerium.at/cms/site/attachments/3/6/9/CH3434/CMS1451944015026/soziale-themen_seniorinnenpolitik_lebenslanges-lernen-good-practice-projekte_2012.pdf

Simon, G.; Gerdenitsch, C. (2012): Geragogisches Grundwissen. Untersuchung zur Qualitätssicherung für Bildung in der nachberuflichen Lebensphase. Dostupné na https://www.sozialministerium.at/cms/site/attachments/0/9/5/CH3434/CMS1451944040178/soziale-themen_seniorinnenpolitik_lebenslanges-lernen_qualitaetssicherung_geragogisches-grundwissen.pdf

178 Viz např. závěrečnou zprávu projektu „Zajištění kvality pro vzdělávání ve stáří – nabídky DV v Rakousku podle obsahu a druhu DV: https://www.sozialministerium.at/cms/site/attachments/3/4/7/CH3434/CMS1451944183622/soziale-themen_seniorinnenpolitik_lebenslanges-lernen_qualitaetssicherung_weiterbildungsangebote.pdf.

179 https://www.sozialministerium.at/cms/site/attachments/0/6/6/CH3434/CMS1451921868635/soziale-themen_seniorinnenpolitik_sicherheit_studie_massnahmen-fuer-seniorinnen-in-der-digitalen-welt.pdf

Dalším příkladem rozvoje přístupnosti digitálních kompetencí pro seniory je výzkumný projekt **mobi.senior.A**¹⁸⁰, který probíhal v letech 2013-2016. Jeho cílem bylo zjistit, které podněty, motivace, strategie učení, ale také bariéry a přístupové cesty jsou typické pro seniory při používání digitální techniky, především tabletů a smartphonů. Výsledkem jsou návody pro vývojáře aplikací, jak přizpůsobit svůj produkt pro seniory, dále návody pro vzdělavatele, podklady pro školení personálu obsluhujícího seniory v obchodech s technikou atd. Projekt byl financován *Rakouskou grantovou agenturou*¹⁸¹ ze zdrojů *Spolkového ministerstva pro dopravu, inovace a technologie*¹⁸².

Aktivní jsou také spolky sdružující seniory, například *Rakouská rada seniorů*¹⁸³, která se společně s dalšími, také komerčními organizacemi angažuje i v projektu [Seniorkom.at](http://www.seniorkom.at). Tyto webové stránky představují přístupový bod k internetu a digitálním technologiím pro seniory. Stránky jsou upravené tak, aby byly pro seniory snadno pochopitelné, zahrnují i klubovou část, kalendář aktivit a online rádio.

V neposlední řadě nabízí mnoho různých kurzů zaměřených na zprostředkování digitálních kompetencí seniorům síť *Lidových vysokých škol (VHS)* a *knihoven*¹⁸⁴. Přehled dalších kurzů a poradenských aktivit pro rozvoj digitální gramotnosti seniorů je k nalezení např. ve studii *Opatření pro seniory v digitálním světě* (ÖIAT, 2014, str. 89-104).

Poradenství a všestrannou podporu, která zahrnuje i poradenství pro další vzdělávání a různé kurzy nabízí **migrantům** často místní spolky. Kurzy zahrnují i práci s ICT. Příkladem spolku zaměřeného na migranty je lokální *Autonomní centrum migrantů a pro migranty Maiz*¹⁸⁵, které nabízí vzdělávání migrantům, především ženám a mladistvým. Centrum je financované z prostředků *spolkové země Horní Rakousko a Spolkového ministerstva pro ženy a zdraví*¹⁸⁶. Příkladem podpory rozvoje digitálních kompetencí je vzdělávací projekt *MARA*¹⁸⁷, jehož cílem je připravit ženy, které získaly azyl, na vstup na trh práce. Projekt obsahuje moduly rozvíjející orientaci na trhu práce a ve vzdělávacím systému, jazykové schopnosti, trénink technik hledání zaměstnání, techniky efektivního učení a ICT. Je financován vícezdrojově, přispívá *Sociální odbor spolkové země Horní Rakousko, Spolkové ministerstvo vnitra a ESF*.

Lidové vysoké školy (VHS) nabízí vzdělávání v ICT na všech úrovních snad všem myslitelným cílovým skupinám. Kurzy v této oblasti zaměřené na migranty nabízí například *Lidová vysoká škola (VHS) Wien Ottakring*¹⁸⁸ v rámci kurzů základních kompetencí, které pokrývají kromě čtení, psaní, německého jazyka a matematiky i základy zacházení s ICT¹⁸⁹. Podobná nabídka je směřována na mladé migranty¹⁹⁰. Finančně kurzy podporuje *ESF, Spolková země Vídeň a Spolkové ministerstvo pro vzdělávání*. Pro účastníky je kurz zdarma.

Poradenství a pomoc při volbě další vzdělávací cesty a při orientaci na trhu práce nabízí migrantům také některá církevní charitativní zařízení, například vídeňské *Vzdělávací centrum CarBiz*¹⁹¹.

180 <http://www.mobiseniora.at/>

181 Die Österreichische Forschungsförderungsgesellschaft (FFG), www.ffg.at

182 Bundesministerium für Verkehr, Innovation und Technologie (BMVIT), www.bmvit.gv.at

183 Österreichischer Seniorenrat, <http://www.seniorenrat.at/>

184 Např. knihovna ve městě Graz nabízí kurzy „Fit am PC - SeniorInnen ins Internet!“ (<https://www.stadtbibliothek.graz.at/index.asp?ID=2159>).

185 Autonomes Zentrum von und für Migrantinnen, <http://www.maiz.at/bereiche/maiz-bildung>.

186 Bundesministerium für Frauen *Gesundheit*<https://www.bmgf.gv.at/>.

187 Více o projektu viz <http://www.maiz.at/projekt/maiz-bildung/mara>.

188 Informace o kurzu viz <http://www.vhs.at/16-vhs-ottakring.html>.

189 Informace o kurzu viz <http://www.vhs.at/basisbildung/basisbildung-deutsch-als-zweitsprache-fuer-erwachsene.html>.

190 <http://www.vhs.at/16-vhs-ottakring/jubiz/ausbildung/basisbildung-grundkompetenzen-stufen-3-bis-5.html>

191 <https://www.caritas-wien.at/hilfe-angebote/asyl-integration/ausbildung-arbeit/beratung-begleitung/bildungsberatung/>

Formy podpory při využívání digitálních technologií v rámci celoživotního individuálního učení

Pro celoživotní individuální učení je klíčová dostupnost celého spektra informačních zdrojů vč. zdrojů elektronických propojená s poradenstvím pro uživatele. Tyto služby nabízí především knihovny. Rakousko má hustou **síť veřejných knihoven**, které vzájemně spolupracují a sladují svou činnost v rámci *Svazu knihoven Rakouska*¹⁹². Knihovny samy sebe definují jako centrum vzdělávání, kultury, informací a sociální integrace. Fungují také jako lokální ICT centra, svým čtenářům nabízí technické vybavení, podporu a poradenství při práci s informacemi a s elektronickými médii všeho druhu, vč. internetu. Poskytují i online kurzy používání internetu. Podle aktuální potřeby organizují různě zaměřené vzdělávací aktivity a umožňují vypůjčování elektronických dokumentů¹⁹³. Podobné služby, veřejný přístup k tištěným i elektronickým médiím, používání PC a poradenské služby pro práci s informacemi a dostupnými médii nabízí také univerzitní knihovny, např. *Univerzitní knihovna vídeňské univerzity*¹⁹⁴.

Dalším projektem podporujícím dostupnost informačních zdrojů je **Edutheek**¹⁹⁵, projekt *Spolkového ministerstva vzdělávání*, který obsahuje nabídku online učebních materiálů roztríděnou podle stupňů a typů škol, pro jejichž obory je určena. Nabídka je zatím velmi omezená, bude dále rozvíjena v rámci realizace digitální strategie. Materiály zde uložené je možné používat jako všem přístupné zdroje informací a učební materiály i pro vzdělávání dospělých. Zároveň jejich elektronická podoba podněcuje k používání ICT při učení a rozvíjí tak digitální kompetence učících se.

Značný přínos pro podporu individuálních schopností k používání digitálních médií pro celoživotní učení znamená pestrá nabídka kurzů již zmíněné celostátní sítě **Lidových vysokých škol (VHS)**, které nabízí ICT kurzy různých úrovní, zaměření a pro různé cílové skupiny.

Využívané motivační nástroje

Motivací pro potenciální účastníky projektů a kurzů digitálních kompetencí může být efektivní informační kampaň. Základní informace o výuce digitálních kompetencí, organizacích, iniciativách a dalších podpůrných aktivitách k rozvoji digitální gramotnosti jsou zpravidla zprostředkovávány prostřednictvím webových stránek. Kromě textu využívají autoři i možnost **audiovizuální prezentace**, příkladem je youtube video iniciativy *A1 Internet pro všechny*¹⁹⁶: zhruba třiminutové video shrnuje nabídku bezplatných školení digitálních kompetencí dostupných pro všechny zájemce bez rozdílu věku. Video nabízí základní informace o kurzech a iniciativě, ukázky z výuky, základní statistiky o návštěvnosti a spokojenosti a v neposlední řadě výpovědi účastníků o přínosnosti kurzů. Na závěr videa je umístěn odkaz na webové stránky s aktuální nabídkou kurzů.

Webová prezentace vzdělávacích nabídek však není vhodná pro seniory a obecně pro všechny cílové skupiny, které nemají ani základní schopnost a možnost práce s internetem. V jejich případě je potřeba hledat jiné cesty, jak je oslovit s nabídkou kurzů (např. lokální tiskoviny, vývěsky v obchodech, na ulicích a úřadech, nabídka ukázky výuky zdarma, informační setkání v knihovnách a důchodcovských centrech atd.). Konkrétní tipy postupů jsou pro seniory vypracovány ve Studii opatření pro seniory v digitálním světě (ÖIAT, 2014, str. 47-51).

Jako motivaci k získávání základních digitálních kompetencí lze chápat i výše zmíněnou webovou stránku pro seniory www.seniorkom.at. Její nabídka je utvářena tak, aby byla pro cílovou

¹⁹² Büchereiverband Österreichs – BVÖ, www.bvoe.at

¹⁹³ na základě průkazky knihovny prostřednictvím webové stránky <http://www3.onleihe.at/>.

¹⁹⁴ <https://bibliothek.univie.ac.at/>

¹⁹⁵ K prohlédnutí na <https://eduthek-www-dev.km.co.at/>.

¹⁹⁶ Ke shlédnutí na <https://www.youtube.com/watch?v=epwZ6iUjpDc&feature=youtu.be>.

skupinu zároveň obsahově přitažlivá (rádio vysílající dobové hity, komunikace s ostatními seniory, nabídka kalendáře zajímavých akcí, hry, „burza přátel“, chat, pohlednice) a zároveň přístupná a didakticky vhodně vystavěná (online poradna pro práci s PC, jednoduché a přehledné členění stránek, nabídka založení emailové adresy, seznam tematicky zajímavých linků atd.).

Příkladem motivace k vytváření kvalitních výukových programů je **Rakouská státní cena za vzdělávání dospělých**¹⁹⁷, která je vyhlašována jedenkrát ročně a v hlavní kategorii „vzdělavatel dospělých“ je stanovováno každoročně jiné téma podle aktuální společenské oblasti, v níž chce stát podpořit rozvoj vzdělávací nabídky pro dospělé. Vítězové dostanou listinu, v rámci předávání ceny je s nimi natočen videoklip a mohou používat titul „nositel státní ceny pro vzdělávání dospělých“. Cena je propůjčována ještě v dalších podkategoriích, některé jsou odměněny i finančně.

Zajištění dostupnosti relevantních dat a informací k tématu digitální gramotnosti

Rakousko se účastní mezinárodního výzkumu úrovně kompetencí dospělých **Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC)**, jeho výsledky jsou dostupné na stránkách rakouského statistického úřadu¹⁹⁸.

Údaje o účasti občanů na aktivitách vzdělávání dospělých a rovněž o podílu dospělých používajících počítač a internet zjišťuje v rámci **Výzkum vzdělávání dospělých (Adult Education Survey, AES)**¹⁹⁹ rakouský statistický úřad Statistika Rakousko (www.statistik.at). Mezinárodního srovnávacího výzkumu počítačové a informační gramotnosti ICILS (International Computer and Information Literacy Study) se Rakousko od r. 2013 neúčastní.

Shrnutí – inspirativní příklady

Struktura podpory digitální gramotnosti dospělých je v Rakousku silně navázána na strukturu podpory dalšího profesního vzdělávání. Pro dospělé je jednoznačně digitální gramotnost důležitou podmínkou pracovního uplatnění, a jako taková je také podporována. Pro nezaměstnané a práci hledající nabízí **Rakouské služby trhu práce (AMS)** celou škálu služeb od poradenství přes kurzy základní gramotnosti (ICT je součástí) až po finanční podporu tržně a politicky smysluplného dalšího profesního vzdělávání. ICT kompetence jsou zařazeny mezi základní položky gramotnosti. Veřejné služby zaměstnanosti představují základní záchytný bod pro nezaměstnané především s nižší kvalifikací, u kterých je více pravděpodobná i nedostatečná digitální gramotnost.

Kromě toho je k dispozici řada možností finanční podpory dalšího vzdělávání na celostátní i regionální úrovni, od stipendií po úhrady vzdělávacích aktivit, které jsou v Rakousku velmi různorodé a pestré. Důležitou pomůckou je **databanka finanční podpory dalšího vzdělávání**. Podporovaná je i síť poradenství pro další vzdělávání, rovněž s **centrálním online registrem lokálních poradenských míst**. Tato nabídka zvyšuje výrazně dostupnost vzdělávání i v oblasti digitálních kompetencí, protože umožňuje asistovaný, profesionálně provedený výběr vzdělávací aktivity.

Specifické je postavení sítě **Lidových vysokých škol**, které jsou tradičním poskytovatelem otevřených vzdělávacích aktivit pro všechny skupiny obyvatelstva po celém území Rakouska. Aktivní jsou i **knihovny**, které by v českých podmínkách zřejmě nejlépe odpovídaly svou celostátní dostupností a vybavení ICT technikou. Nemají však tak výraznou zkušenost s kurzy pro různé cílové skupiny.

Důležitým podpůrným systematickým bodem jsou důvěryhodné zdroje informací, v případě

197 Více viz <http://erwachsenenbildung.at/staatspreis/>.

198 www.statistik.at/web_de/statistiken/bildung_und_kultur/piaac/index.html

199 http://www.statistik.at/web_de/statistiken/menschen_und_gesellschaft/bildung_und_kultur/erwachsenenbildung_weiterbildung_lebenslanges_lernen/weiterbildungsaktivitaeten_der_bevoelkerung/index.html

Rakouska především portál www.erwachsenenbildung.at, který zprostředkovává přístup i k databance financování dalšího vzdělávání, i k síti poradců. Informace přímo o ICT a digitálních kompetencích pak nabízí portály www.werdedigital.at a www.digi4family.at.

Společensky smysluplná je i široká podpora seniorů a rodin při získávání digitálních kompetencí. Pro nízko kvalifikované je klíčová státem centrálně vyhlášená **Iniciativa vzdělávání dospělých**, díky které mají lidé přístup ke kurzům digitální gramotnosti zdarma ve všech regionech. Její použitelnost a uživatelskou přívětivost ještě zvyšuje **Centrální poradenské místo pro základní vzdělání a gramotnost** s osobním a telefonickým poradenstvím (tzv. Alfatelefon), které pomůže nalézt dostupný a vhodný kurz. Inspirativní je i nabídka **VHS, virtuální pedagogické školy**, která nabízí pro učící se velmi přívětivé a efektivní uspořádání vzdělávacích jednotek.

Důležité zdroje a literatura:

Gruber-Rotheneder, B. (2010): Lernen mit digitalen Medien. Ein Handbuch für Erwachsenenbildung und Regionalentwicklung. OieB, Vídeň [cit. 24.7.2017]. Dostupné na: http://www.oieb.at/upload/4570_Handbuch_Digitale_Medien.pdf

Bundeskanzleramt, BMFWF (2016): Digital roadmap Austria. Vídeň [cit. 17.7.2017]. Dostupné na: https://www.digitalroadmap.gv.at/fileadmin/downloads/digital_road_map_broschuere.pdf

BMUKK, BMWF, Sozialministerium, BMWFJ (2011): LLL:2020 - Strategie zum lebensbegleitenden Lernen in Österreich. Strategický dokument spolkové vlády. Vídeň [cit. 17.7.2017]. Dostupné na: https://www.bmb.gv.at/ministerium/vp/2011/IIIarbeitspapier_ebook_gross_20916.pdf?4dtiae

Muckenhuber, S. a kol. (2013): Lernergebnisorientierte Beschreibung der Basisbildung – Curriculum. [cit. 19.7.2017]. Dostupné na: http://www.basisbildung-alphabetisierung.at/fileadmin/media/pdfs_ab_2012/Diverse_pdfs/Beschreibung_Basisbildung.pdf

Die Wiener Volkshochschulen GmbH; Institut EDUCON (2009): Weißbuch Programmplanung. Teil I. Vídeň, Graz [cit. 17.7.2017]. Dostupné na: http://www.vhs.at/fileadmin/uploads_vhsat/downloads/pdf/Wiener_VHS_Wei%C3%9Fbuch_Programmplanung_Teil_1.pdf

Initiative Erwachsenenbildung (2015): Programmplanungsdokument Initiative Erwachsenenbildung Länder-Bund-Initiative zur Förderung grundlegender Bildungsabschlüsse für Erwachsene inklusive Basisbildung 2015-2017. [cit. 19.7.2017]. Dostupné na: https://www.initiative-erwachsenenbildung.at/fileadmin/docs/PPD_2015-2017_Stand_11_12_2015.pdf

BBF (2014): Prinzipien und Richtlinien für Basisbildungsangebote Für Lernangebote im Rahmen der Initiative Erwachsenenbildung. Vídeň [cit. 19.7.2017]. Dostupné na: https://www.initiative-erwachsenenbildung.at/fileadmin/docs/Prinzipien_Richtlinien_Basisbildung_endg_14.pdf

Brandhofer, G. et al. (2016): digi.kompP – Digitale Kompetenzen für Lehrende. Das digi.kompP-Modell im internationalen Vergleich und in der Praxis der österreichischen Pädagoginnen- und Pädagogenbildung. In: Open Online Journal for Research and Education, <http://journal.ph-noe.ac.at> [cit. 19.7.2017]. Dostupné na: http://www.virtuelle-ph.at/wp-content/uploads/2016/01/digi.kompP_wissenschaftlicher-Artikel.pdf.

Akin-Hecke, M.; Pleschko-Röthler, A., ed. (2016): spielen.lernen.leben – Familien in der digitalen Welt; [cit. 19.7.2017]. Dostupné na: http://david.roethler.at/digi4family/EV_digi4family_elternhandbuch_barrierefrei.pdf

BMAS (2015): ALTERN UND ZUKUNFT. Bundesplan für Seniorinnen und Senioren. Vídeň [cit. 1.8.2017]. Dostupné na: <https://broschuerenservice.sozialministerium.at/Home/Download?publicationId=198>

ÖIAT (2014): Studie Maßnahmen für Senior/innen in der digitalen Welt. Vídeň [cit. 19.7.2017]. Dostupné na: <https://www.sozialministerium.at/cms/site/attachments/0/6/6/CH3434/>

Důležité webové stránky

www.ams.at – Rakouské služby trhu práce (rakouský úřad práce)

www.statistik.gv.at – Statistika Rakousko (rakouský statistický úřad)

www.bmb.gv.at – Spolkové ministerstvo vzdělávání (Bundesministerium für Bildung, BMB)

www.sozialministerium.at - Spolkové ministerstvo práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů (Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz)

www.bmfj.gv.at – Spolkové ministerstvo rodin a mládeže (Bundesministerium für Familien und Jugend, BMFJ)

www.bmwf.gv.at - Spolkové ministerstvo vědy, výzkumu a hospodářství (Bundesministerium für Wissenschaft, Forschung und Wirtschaft, BMWFV)

www.erwachsenenbildung.at – všestranný rozcestník pro informace o vzdělávání dospělých v Rakousku

www.werdedigital.at – návody a informace k digitální gramotnosti obecně

www.digi4family.at – návody a informace k rozvoji digitálních kompetencí v rodině

www.seniorkom.at – všestranné stránky pro seniory

1. 3. Spojené království

V oblasti dalšího vzdělání dochází ve Spojeném království v poslední době k poměrně výrazným změnám, které mimo jiné reagují i na odchod Spojeného království z Evropské unie. Cílem těchto změn v oblasti digitálních dovedností je udržet a posílit pozici Spojeného království jako světového leadera v digitálním sektoru. V této kapitole je vycházeno zejména z vládních materiálů zaměřených na celé Spojené království (Digital skills for the UK economy a UK Digital Strategy 2017). Největší odlišnosti mezi jednotlivými zeměmi Spojeného království jsou v systémech kvalifikací (popsáno níže).

Role institucí

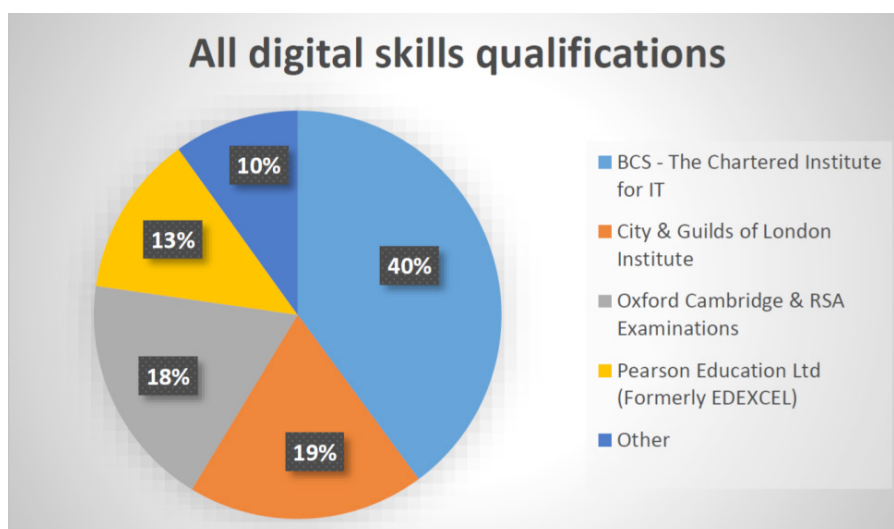
Pod **Ministerstvem školství**²⁰⁰ působí výkonná agentura **Education and Skills Funding Agency** (ESFA), která vznikla 1. dubna 2017 spojením dvou agentur *Education Funding Agency* a *Skills Funding Agency*²⁰¹ a která je zodpovědná za:

- financování vzdělávání žáků ve věku od 5 do 16 let;
- vzdělávání a školení pro osoby ve věku 16 až 19 let;
- učňovské vzdělávání a vzdělávání dospělých;
- řízení školních programů.

Kurzy dalšího vzdělávání (*further education*) jsou neuniverzitní kurzy určené osobám starším 16 let po skončení střední školy, jsou vyučovány na tzv. „colleges“, které jsou sdruženy pod **Association of Colleges**²⁰².

Největšími institucemi na trhu v oblasti dalšího vzdělávání, které jsou financovány státem a které definují kvalifikace a dovednosti jsou BCS – The Chartered Institute for IT, City & Guilds, Oxford Cambridge and RSA a Pearson.

Graf 1: Přehled největších institucí dalšího vzdělávání podle tržního podílu ve Spojeném království

Zdroj: Review of publicly funded digital skills qualifications, Annex A (str. 8)

200 <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-education>

201 <https://www.gov.uk/government/news/new-agency-to-provide-joined-up-education-and-skills-funding>

202 <https://www.aoc.co.uk/>

BCS (British Computer Society), The Chartered Institute for IT²⁰³ je profesní organizace pro oblast informačních technologií, nastavuje standardy odvětví, pořádá konference, vydává publikace a také poskytuje certifikované IT vzdělávání pro dospělé od základní až po profesní úroveň. Kurzy pokrývají oblasti základních počítačových dovedností, digitální dovedností, používání kancelářského softwaru a internetovou bezpečnost. Nabízí také flexibilní kurzy IT dovedností postavené na míru.

City & Guilds Group²⁰⁴ je mezinárodní organizace spolupracující se vzdělávacími institucemi, zaměstnavateli a vládami ve více než 100 zemích po celém světě. Mísí této organizace je pomoci lidem, podnikům a ekonomikám růst prostřednictvím formování systémů dovedností a podpory rozvoje dovedností. Nabízí široké spektrum kurzů, v oblasti IT kvalifikací nabízí 11 uživatelských a 13 profesionálních IT kvalifikací.

Nezisková organizace **OCR Oxford Cambridge and RSA**²⁰⁵ kromě jiného poskytuje i odborné vzdělávání, poskytuje přes 450 různých kvalifikací včetně ICT.

Společnost **Pearson**²⁰⁶ se zabývá různými úrovněmi vzdělávání od základního až po profesní certifikace. Poskytuje učební materiály, multimediální učební pomůcky a testovací programy. Nabízí jak kurzy dalšího vzdělávání, tak stáže ve firmách a online kurzy zdarma²⁰⁷ (v rámci ICT nabízí kurz *Internet Essentials a Design your Own Website*). Společnost Pearson má vlastní nástroj na podporu online kurzů **Revel platform**²⁰⁸. Jde o interaktivní výukové prostředí, které studentům umožňuje číst výukové materiály, vyplňovat kvízy a testy a sledovat videa. Nástroj je dostupný také jako mobilní aplikace.

Přizpůsobování vzdělávacích cílů potřebám a možnostem jednotlivce

Cílem analýzy²⁰⁹ Skills Funding Agency, která je součástí UK Digital Strategy 2017, bylo posouzení současného stavu veřejně financovaného dalšího vzdělávání pro dospělé v oblasti ICT. Tato analýza identifikovala tři úrovně digitálních dovedností, které by na sebe měly navazovat – základní, obecné a pokročilé a odborné digitální dovednosti.

203 <http://www.bcs.org/>

204 <http://www.cityandguilds.com/>

205 <http://ocr.org.uk/about-us/>

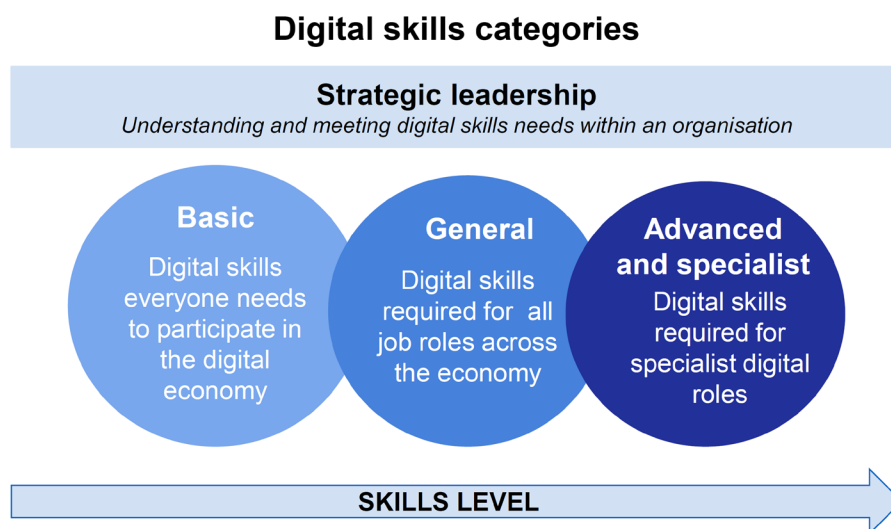
206 <https://www.pearson.com/uk/>

207 <https://www.pearson.com/uk/learners/work-based-adult-professional-learners/free-online-courses.html>

208 <https://www.pearsonhighered.com/revel/>

209 <https://www.gov.uk/government/publications/review-of-publicly-funded-digital-skills-qualifications>

Obrázek 1: Úrovně digitálních dovedností v UK

Zdroj: Review of publicly funded digital skills qualifications

1. Základní digitální dovednosti (Basic digital skills)

První úroveň zahrnuje základní dovednosti digitální gramotnosti, které mají poskytnout základní dovednosti pro interakci s digitálními technologiemi. Kurzy na základní úrovni se dají rozdělit do čtyř kategorií – použití počítače (seznámení s operačním systémem a aplikacemi), online dovednosti (používání online aplikací, nastavování hesel, práce s emailem, vyhledávání na internetu, bezpečné chování na internetu), digitální média (přehrávání videa a audia, základní práce s fotografiemi) a produktivita (použití Wordu a Excelu).

2. Obecné digitální dovednosti (General digital skills)

Obecné digitální dovednosti jsou součástí kontinua dovedností. Jdou nad rámec základních a jde o dovednosti potřebné k pracovnímu uplatnění napříč sektory. Kurzy v této kategorii svým zaměřením navazují na předchozí kategorii a zahrnují např. základy programování, práci v softwaru pro publikování na webu, multimediální tvorbu apod.

3. Pokročilé a odborné digitální dovednosti (Advanced and specialist digital skills)

Pokročilé a odborné technické dovednosti jsou definované jako dovednosti potřebné pro pracovní pozice v IT sektoru nebo pro pozice, které vyžadují vysoký stupeň IT znalostí pro určitou oblast. Zahrnují znalosti v IT bezpečnosti, IT uživatelskou podporu, animaci, design počítačových her a programování.

Výsledkem studie je šest doporučení pro zlepšení stávajícího stavu: zavedení konzistentní terminologie, která by vyslala signál o důležitosti digitálních dovedností; nastavení standardů pro jednotlivé úrovně digitálních dovedností; postavení digitální gramotnosti na úroveň gramotnosti (čtení/psaní) a matematické gramotnosti; dostupnost obecných digitálních dovedností, které jsou dnes potřebné pro každou pracovní pozici, pro všechny; progres v pokročilých a specializovaných digitálních dovednostech a doporučení pro vytvoření vládních opatření na základě odborných studií.

Národní rámce kvalifikací ve Velké Británii existují už od 80. let 20. století, kdy vznikly NVQ (National Vocational Qualifications, platné v Anglii, Walesu a Severním Irsku) a SVQ (Scottish Vocational Qualification, platné ve Skotsku). NVQ se v roce 2008 vyvinuly do QCF (Qualification

and Credit Framework) a skotské SVQ se analogicky vyvinulo v SCQF²¹⁰ (Scottish Credit and Qualification Framework). V roce 2015 pak došlo k dalším změnám a rámce kvalifikací se v jednotlivých zemích Spojeného království diferencovaly. V každé ze zemí v současnosti existují různé systémy a instituce spravující vlastní národní rámce kvalifikací. V Anglii vznikly **RQF** (Regulated Qualifications Framework²¹¹) zajišťované „neministerskou“ vládní organizací²¹² Ofqual (Office of Qualifications and Examinations Regulation²¹³). V Severním Irsku vznikl **CCEA** (Council for the Curriculum, Examinations and Assessment). Ve Walesu kvalifikace spravuje Credit and Qualifications Framework for Wales (**CQFW**) a ve Skotsku zůstaly již zavedené **SCQF**.

Podpora rozvoje digitálních kompetencí s ohledem na potřeby trhu práce (Průmysl 4.0, Digital Jobs)

Digital skills for the UK economy²¹⁴ je studie dvou ministerstev: *Department for Business, Innovation & Skills*²¹⁵ a *Department for Digital, Culture, Media & Sport*²¹⁶, která zkoumá nabídku a poptávku digitálních dovedností a rizika jejich nesouladu ve Velké Británii. Výsledky studie sloužili jako podklad digitální strategie. Hlavními zjištěními studie jsou:

- v UK je nedostatek odpovídajících digitálních dovedností, což může mít z dlouhodobého hlediska vliv na to, že UK bude méně atraktivní investiční lokalitou;
- digitální dovednosti jsou potřeba nejen v primárně digitálních sektorech, ale i v širší ekonomice jako celku, pracovní síla se musí v digitálních dovednostech postupně dovzdělávat;
- ukazuje se, že firmy, které mají rozvinutou digitální infrastrukturu a využívají digitální technologie, jsou konkurenceschopnější;
- hlavní překážkou jsou nedostatky digitálních dovedností, je také velký nesoulad v typech dovedností;
- ve společnosti je nedostatek povědomí o kariérních příležitostech v digitálním sektoru, genderové stereotypy stojí za nízkým zastoupením žen v tomto sektoru;
- vzdělávací sektor by měl reagovat na rychle se měnící poptávku po dovednostech;
- firmy neefektivně využívají potenciál nových technologií a talentu svých zaměstnanců, rodiče a učitelé nejsou dostatečně informováni, aby podporovali děti v rozvíjení digitálních dovedností.

Doporučení studie se zaměřují na úlohu vlády v nasměrování hospodářské politiky, nastavení podmínek a vedení. Rozhodující role leží také na zaměstnavatelích, kteří by měli spolupracovat na národní úrovni, nastavovat standardy a vzdělávat své zaměstnance. Sektor vzdělávání by se měl přizpůsobit měnícím se potřebám ekonomiky a motivovat mladé k digitální kariéře. Místní správa a agentury se měly postarat o potřebu digitálních dovedností v lokalitách své působnosti.

210 Organizace poskytující vzdělávání dosud QFC používají, do konce roku 2017 by však měly přejít na RQF.

211 <https://register.ofqual.gov.uk/>

212 V originále „non-ministerial government department“ – jedná se o typ vládní organizace zabývající se záležitostmi, pro které by byl přímý politický dohled považován za zbytečný nebo nevhodný.

213 <https://www.gov.uk/government/organisations/ofqual>

214 <https://www.gov.uk/government/publications/digital-skills-for-the-uk-economy>

215 V současné době již toto ministerstvo neexistuje, nahradilo ho Department for Business, Energy & Industrial Strategy, <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-business-innovation-skills>

216 <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-culture-media-sport>

Nejaktuálnějším vládním dokumentem je **UK Digital Strategy 2017**²¹⁷, který vznikl pod *Department for Digital, Culture, Media & Sport*²¹⁸ a jehož cílem je nastavení strategie, jak udržet a posílit pozici Velké Británie v pozici světového leadera v digitálním sektoru. Navazuje na *Industrial Strategy green paper*²¹⁹, strategický vládní dokument reagující na odchod Velké Británie z EU. Jde o dokument, který je prvním výkopem a spíše rámcem pro praktické kroky, které by měly následovat. Digitální strategie by měla spočívat v sedmi bodech:

1. vytvoření moderní digitální infrastruktury;
2. dostupnost digitálních dovedností všem (kurzy základních digitálních dovedností pro dospělé zdarma);
3. podpora podnikání v digitálních technologiích a podpora inovací;
4. podpora produktivity a konkurenceschopnosti podnikatelů zavedením digitálních technologií;
5. kybernetická bezpečnost;
6. větší a rychlejší rozvoj digitální vlády;
7. větší využití dat v ekonomii a větší veřejná důvěra v jejich využití.

The Tech Partnership²²⁰ je nezisková organizace, která vznikla jako součást vládní *Information Economy Strategy* v roce 2013. The Tech Partnership představuje síť zaměstnavatelů, která spolupracuje na vytváření dovedností pro britskou digitální ekonomiku. Jejím hlavním cílem je poskytnout dovednosti pro miliony digitálních pracovních míst, které mají do roku 2025 vzniknout. K dosažení tohoto cíle se zaměřuje na tři oblasti:

- inspirovat talentované studenty na školách, aby chtěli v digitální oblasti budovat svou kariéru;
- zvyšování kvality školení a vzdělávání v oblasti digitálních dovedností stanovením standardů učebních postupů a rozvíjením programů učení a studijních programů s cílem uspokojit potřeby zaměstnavatelů;
- umožnit všem získat základní digitální dovednosti podporou společného rámce pro digitální dovednosti a prosazováním základních iniciativ v oblasti digitálních dovedností.

Zajištění podpory specifickým skupinám obyvatelstva (např. ohrožených digitálním vyloučením/digitálně ngramotných, případně jiné členění)

Součástí materiálu UK Digital Strategy 2017 je téma digitální inkluze. Prvním krokem digitální inkluze je zpracování studie o této problematice. Dalším krokem je rozvinutí role **knihoven** jako místa, kde lidé získají zdarma přístup k digitálním technologiím (wi-fi zdarma a možnost přístupu na PC), výuku a komunitní podporu. Největší sítí knihoven je **British Library**²²¹. Členství v této knihovně má více než polovina obyvatel Spojeného království a její výhodou je také to, že pokrývá

217 <https://www.gov.uk/government/publications/uk-digital-strategy/uk-digital-strategy>

218 <https://www.gov.uk/government/organisations/department-for-culture-media-sport>

219 <https://beisgovuk.citizenspace.com/strategy/industrial-strategy/>

220 Tato organizace byla v roce 2003 založena jako „e-skills UK“ rodičovskou organizací UK Commission for Employment and Skills (EKCES), webové stránky: <https://www.thetechpartnership.com/>

221 <https://www.bl.uk/>

i znevýhodněné lokality. British Library ve spolupráci s charitativními i soukromými společnostmi poskytuje kurzy digitální gramotnosti. K podpoře digitálních dovedností přispívají i knihovny stojící mimo tuto síť knihoven. Příkladem takové knihovny může být např. Clapham Library²²² (malá síť deseti knihoven v Londýně), která zdarma nabízí kurzy Digital Champions²²³ a kurzy základních IT dovedností a také podporuje programovací kluby (Code Green²²⁴).

Státní finanční podpora pro další vzdělávání je poskytována ve formě financování vzdělávacího kurzu, poskytnutí financí na každodenní výdaje nebo péči o děti²²⁵. Podle okolností jednotlivce a předmětu studia je dostupné několik druhů podpor, které lze v některých případech kombinovat:

- **Discretionary Learner Support** je poskytován lidem nad 19 let, výše je závislá na poskytovateli vzdělávání, může být ve formě finanční podpory, půjčky, nebo platby třetí osobě;
- **Residential Support Scheme** – pokrytí nákladů na ubytování v případě, že osoba studuje daleko od domova, výše závisí na příjmech domácnosti;
- **Care to Learn** – pro osoby pod 20 let jsou poskytovány náklady na péči o dítě během studia;
- **Professional and Career Development Loans** – bankovní půjčka, kterou v průběhu studia platí vláda, student platí po jednom měsíci po ukončení kurzu a musí ji splatit i po neúspěšném ukončení kurzu;
- **16 to 19 Bursary Fund** – fond na oblečení, knihy a vybavení pro kurz, dopravu a obědy ve dnech studia, pro studenty ve věku 16-18 let a ty, kteří začali kurz v tomto věku;
- **Advanced Learner Loans** – půjčky, které jsou poskytovány lidem ve věku nad 19 let, kteří se vzdělávají ve schváleném vzdělávacím zařízení a splňují další podmínky ohledně národnosti nebo typu pobytu. Minimální výše půjčky je 300 liber, splácí se po skončení kurzu, když student dosáhne platu nad 21 000 liber za rok (ve výši 9 % z částky nad 21 000 liber za rok).

Další vzdělávání je také podporováno skrze **Adult Education Budget**²²⁶. Tato finanční podpora je poskytována těm, kteří se vzdělávají ve schváleném vzdělávacím zařízení a splňují specifické podmínky.

Na inkluzi se zaměřuje také **The Future Digital Inclusion programme**²²⁷ organizovaný společností Good Things Foundation za podpory Ministerstva školství. Klade si za cíl pomoci lidem zlepšit jejich základní digitální dovednosti. Cílovými skupinami tohoto projektu jsou nezaměstnaní, nízkokvalifikovaní a postižení lidé.

222 <https://www.lambeth.gov.uk/places/clapham-library>

223 <http://digichamps.co.uk/>

224 <https://librariestaskforce.blog.gov.uk/2016/03/14/code-green-cracking-the-code/>

225 <https://www.gov.uk/further-education-courses/financial-help>

226 <https://www.gov.uk/government/publications/adult-education-budget-funding-and-performance-management-rules-2017-to-2018>

227 <https://www.goodthingsfoundation.org/projects/future-digital-inclusion>

Formy podpory při využívání digitálních technologií v rámci celoživotního individuálního učení

Mezi formy podpory individuálního učení prostřednictvím digitálních technologií ze strany lokálních institucí lze zařadit již zmíněné online kurzy (Pearson, BCS) a systém Revel společnosti Pearson, která poskytuje další vzdělávání. V angličtině v současné době existuje nepřeberné množství MOOC kurzů (Massive Open Online Courses) – jde o volně dostupné kurzy pokrývající mnoho oblastí včetně IT, které jsou zdarma nebo za poplatek poskytovány univerzitami či odborníky v oboru²²⁸.

Využívané motivační nástroje (včetně efektivních způsobů informačních kampaní)

Transforming lives²²⁹ je webová stránka věnovaná k výzkumu vlivu dalšího vzdělávání na osudy jednotlivců a komunit. **FE week**²³⁰ je týdeník o novinkách ze světa dalšího vzdělávání.

Žádné výraznější motivační nástroje ani informační kampaně zaměřené přímo na digitální gramotnost nebyly nalezeny.

Zajištění dostupnosti relevantních dat a informací k tématu digitální gramotnosti

Individualised Learner Record (ILR)²³¹ jsou primární data sbíraná o dalším vzdělávání a vzdělávání na pracovišti. Požaduje se od poskytovatelů dalšího vzdělávání, kteří jsou příjemci finančních prostředků od Education Funding Agency a Skills Funding Agency (nyní spojených do ESFA). Data jsou široce využívána, zejména vládou, která monitoruje implementaci politik, výkonnost tohoto odvětví a organizace, které přidělují finanční prostředky na další vzdělávání. Statistiky dalšího vzdělávání jsou dostupné na webu²³².

Výše zmíněná Association of Colleges provádí vlastní výzkumy například na témata financování, kvality a mentálního zdraví, dále má na svých stránkách datové analýzy a analýzy o vlivu dalšího vzdělávání na ekonomiku²³³. Na svých stránkách vede také **přehled o datech týkajících se dalšího vzdělávání**²³⁴.

Basic Digital Skills²³⁵ je měření základních digitálních dovedností. Bylo vytvořeno společností Doteveryone a partnery pro měření úrovně digitálních dovedností u dospělých v Británii. The Tech Partnership vytvořilo **mapu digitální exkluze v UK**²³⁶.

Shrnutí – inspirativní příklady

Inspirací z Velké Británie by mohlo být vytvoření infrastruktury ve smyslu anglických *colleges*, tedy center pro další vzdělávání nabízejících certifikované vzdělávací IT kurzy různých úrovní, na které by byla při splnění určitých podmínek navázána státní podpora. Dobrou inspirací je také role knihoven jako míst pro výuku základních IT dovedností.

Použité zdroje

Digital skills for the UK economy, 2016. Dostupné na: <https://www.gov.uk/government/>

²²⁸ Mezi nejznámější poskytovatele MOOC kurzů patří např. edX, Coursera, Udacity, Udemy, dále Microsoft, Cisco, Google a mnoho dalších.

²²⁹ <http://transforminglives.web.ucl.ac.uk/>

²³⁰ <http://feweeek.co.uk/>

²³¹ <https://www.gov.uk/government/collections/individualised-learner-record-ilr>

²³² <https://www.gov.uk/government/statistics?departments%5B%5D=skills-funding-agency>

²³³ <https://www.aoc.co.uk/about-colleges/research-and-stats/surveys-and-research>

²³⁴ <https://www.aoc.co.uk/about-colleges/research-and-stats/data-sources>

²³⁵ Přehled výsledků je dostupný zde: <https://www.thetechpartnership.com/resources-library/?q=Basic+Digital+Skills+UK+summary+of+findings+2017>

²³⁶ <https://www.thetechpartnership.com/basic-digital-skills/digital-exclusion/>

[publications/digital-skills-for-the-uk-economy](https://www.gov.uk/government/publications/digital-skills-for-the-uk-economy)

Review of publicly funded digital skills qualifications, 2016. Dostupné na: <https://www.gov.uk/government/publications/review-of-publicly-funded-digital-skills-qualifications>

UK Digital Strategy 2017. Dostupné na: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-digital-strategy/uk-digital-strategy>

1. 4. Norsko

Norsko věnuje značnou pozornost jak dalšímu vzdělávání, tak i rozvoji digitální společnosti. V řadě indikátorů zachycujících obě oblasti zaujímá Norsko přední příčky v Evropě, a zásadní roli hraje také hluboce zakořeněná snaha poskytnout příležitost k uplatnění všem občanům neohledně na sociální původ. Logickým důsledkem pak je pestrá škála nástrojů veřejné podpory digitálního vzdělávání dospělých, kterou na následujících řádcích představujeme.

Role institucí

Ministerstvo vzdělávání a výzkumu²³⁷ je kromě systému formálního vzdělávání zodpovědné také za vzdělávání dospělých. V souvislosti s ním se věnuje zejména tématu základních dovedností, jejichž jednu skupinu představují digitální kompetence. Ministerstvo je spoluautorem dokumentu *Bílá kniha vzdělávání dospělých* (2016)²³⁸, která představuje plánovaná opatření v oblasti základních dovedností, zejména vývoj mapovacích nástrojů k identifikaci vzdělávacích potřeb jednotlivců (viz následující sekce). Realizaci opatření v dalším vzdělávání má na starosti agentura ministerstva **Dovednosti Norsko (Kompetanse Norge)**²³⁹. Vyvíjí aktivity v oblasti základních dovedností, uznávání předchozího učení a vzdělávání imigrantů. Administruje také finanční dotace určené na další vzdělávání.

Ministerstvo práce a sociálních věcí²⁴⁰ zodpovídá za politiku trhu práce. Podílelo se na tvorbě výše zmíněné Bílé knihy, která zdůrazňuje roli služeb zaměstnanosti **NAV** (Úřad práce a sociálních věcí)²⁴¹ v poskytování kurzů základních dovedností. NAV registruje nezaměstnané a poskytuje jim služby zaměřené na získání zaměstnání, mezi něž patří i vzdělávání.

Ministerstvo místní správy a modernizace²⁴² se mimo jiné věnuje rozvoji informačních technologií. V r. 2015 vydalo *Digitální agendu pro Norsko*²⁴³. Tento dokument formuluje cíle v rozvoji IT napříč sektory, např. ve státní správě, zdravotnictví, médiích, a také ve vzdělávání (viz dále v sekci *Podpora rozvoje digitálních kompetencí s ohledem na potřeby trhu práce*).

Ministerstvo kultury²⁴⁴ zodpovídá za činnost knihoven, které jsou důležitým poskytovatelem digitálního vzdělávání (viz dále sekce *Vzdělávání pro veřejnost*).

Asociace dalšího vzdělávání (VOFO)²⁴⁵ zastřešuje tzv. studijní svazy, nevládní organizace akreditované vládou, které poskytují další vzdělávání. VOFO se hlásí k humanistickým principům v dalším vzdělávání, a má ze zákona (Zákon o dalším vzdělávání z let 1976 a 2009) přístup ke státnímu financování. Kurzů pořádaných členskými svazy se v r. 2016 účastnilo půl milionu lidí, z toho asi 3600 se vzdělávalo v oblasti ekonomie a IT.²⁴⁶

Flexibilní vzdělávání Norsko (FuN)²⁴⁷ je zájmovým sdružením institucí, poskytující různé formy distančního vzdělávání v online formě. Mezi členy patří řada soukromých i veřejných institucí včetně velkých univerzit.

237 <https://www.regjeringen.no/no/dep/kd/id586/>

238 <https://www.regjeringen.no/en/topics/education/voksnes-laring-og-kompetanse/innsiktsartikler/opplaring-for-voksne/id2343654/>

239 <https://www.kompetansenorge.no/>

240 <https://www.regjeringen.no/no/dep/asd/id165/>

241 <https://www.nav.no/Forsiden>

242 <https://www.regjeringen.no/no/dep/kmd/id504/>

243 <https://www.regjeringen.no/contentassets/fe3e34b866034b82b9c623c5cec39823/no/pdfs/stm201520160027000dddpdfs.pdf>

244 <https://www.regjeringen.no/no/dep/kud/id545/>

245 <http://vofo.no/>

246 <https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/voppl/aar/2017-03-29?fane=tabell&sort=nummer&tabell=300387>

247 <http://fleksibelutdanning.no/>

Lidové střední školy a lidové univerzity²⁴⁸ poskytují vzdělávání dospělým v širokém spektru oborů včetně digitálních dovedností.

Fafo²⁴⁹ je výzkumná instituce zaměřená na pracovní podmínky, vztahy v zaměstnání i širší společenská témata. Bylo založeno odborovou centrálou, avšak nyní funguje jako nezávislá organizace. Je iniciátorem pravidelného šetření *Monitor vzdělávacího prostředí*, představující zdroj statistik ke vzdělávání dospělých. Publikuje také řadu publikací zahrnujících také téma vzdělávání na pracovišti.

Z existujících strategických dokumentů jsou relevantní **Norská strategie pro politiku v oblasti dovedností 2017-2021**²⁵⁰, zaštitěná vládou a spolupodepsaná zaměstnavatelskými a odborovými svazy, a již zmíněná **Digitální agenda pro Norsko**²⁵¹. Téma digitálního vzdělávání se objevuje také v **Národní strategii pro knihovny 2015-2018**²⁵². Obsahu těchto dokumentů, relevantního pro digitální vzdělávání dospělých, se dotkneme v následujících sekcích.

Prizpůsobování vzdělávacích cílů potřebám a možnostem jednotlivce

V Norsku je značná pozornost věnována vzdělávání v tzv. základních dovednostech, mezi něž se po boku čtenářských, matematických a orálních řadí také ty digitální. *Kompetanse Norge* vytvořilo podrobný popis **kompetenčních cílů** ve všech čtyřech oblastech k využití ve vzdělávání dospělých.²⁵³ Digitální dovednosti jsou odstupňovány do tří úrovní, přičemž každá z nich obsahuje horizontální specifikaci pro užívání IT systémů, hledání a komunikaci digitálních informací a jejich produkci a prezentaci. Pro každou úroveň dovedností je uvedena řada konkrétních příkladů činnosti, jejíž zvládnutí se předpokládá. Spolu s popisem kompetenčních cílů vznikl také doprovodný metodický materiál jako podpora pro tvorbu vzdělávacích programů,²⁵⁴ který uvádí konkrétnější metodické postupy při výuce směřující k jednotlivým úrovním dovedností členěných dále do horizontálních oblastí. Z konceptu základních dovedností vycházejí také popisy povolání, vytvářené k použití v profesně zaměřených kurzech.²⁵⁵

Podpora rozvoje digitálních kompetencí s ohledem na potřeby trhu práce (Průmysl 4.0, Digital Jobs)

Digitální agenda pro Norsko (s. 131-139) lokalizuje výuku pokročilých a specifických digitálních dovedností především do počátečního vzdělávání. Dokument vyslovuje potřebu zvýšení počtu studentů IT oborů vysokoškolského vzdělávání, posílení výuky interdisciplinárních IT dovedností (jako např. IT managementu), IT bezpečnosti a IT ve zdravotnictví a sociálních službách. Z hlediska dalšího vzdělávání pokročilých IT dovedností se tato strategie omezuje pouze na obecné konstatování potřeby posílení jejich výuky na pracovištích.

Konkrétnější aktivita veřejných institucí v podpoře specifického dalšího vzdělávání v IT je patrná v případě učitelské profese. Ministerstvo vzdělávání zřídilo **Středisko pro IT ve vzdělávání**²⁵⁶, které se kromě zavádění digitálních metod do školství věnuje také IT vzdělávání učitelů. Středisko vytvořilo popis digitálních kompetencí učitelů²⁵⁷ a nabízí řadu materiálů pro podporu IT vzdělávání

248 <https://www.folkehogskole.no/> , <https://www.folkeuniversitetet.no/nor>

249 <http://www.fafo.no/index.php/nb/>

250 <https://www.regjeringen.no/en/topics/education/voksnes-laring-og-kompetanse/artikler/National-Skills-Policy-Strategy-2017-2021/id2516169/>

251 <https://www.regjeringen.no/contentassets/fe3e34b866034b82b9c623c5cec39823/no/pdfs/stm201520160027000dddpdfs.pdf>

252 <https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/2016/09/LibraryStrategy-EnglishVersion.pdf>

253 https://www.kompetansenorge.no/contentassets/6c78ef4022c948348f473f322e00a07d/Im_publ_engelsk_siste.pdf

254 https://www.kompetansenorge.no/contentassets/6c78ef4022c948348f473f322e00a07d/guidelines_competence_goals.pdf

255 <https://www.kompetansenorge.no/Grunnleggende-ferdigheter/Profiler-for-basisferdigheter/>

256 <https://iktsenteret.no/>

257 https://iktsenteret.no/sites/iktsenteret.no/files/attachments/pfdk_rammeverk_-_revidert_versjon_lav.pdf

učitelů i pro přímé využití ve výuce. *Digitální agenda pro Norsko* (s. 138-139) zdůrazňuje potřebu rozšíření výuky programování, již musí doprovázet také příslušné vzdělávání učitelů.

Poměrně čerstvou iniciativou s významem pro IT profesní vzdělávání je založení expertní sítě na podporu digitalizace podniků pod názvem **Digital Norway**²⁵⁸, nabízející firmám několik programů v oblasti digitálních kompetencí. Ačkoli se jedná o soukromou organizaci, z jejích dosavadních aktivit je zřejmá snaha o spolupráci s veřejnou sférou.

Vzdělávání pro veřejnost a zajištění podpory specifickým skupinám obyvatelstva

Ve *Strategii pro politiku v oblasti dovedností 2017-2021* (s. 20-21) se její signatáři zavazují posilovat digitální dovednosti napříč pracovními silami, a zdůrazňují nutnost zaměřit se v této souvislosti na dospělé s nízkým formálním vzděláním a omezenými základními dovednostmi. Stát má podle strategie povinnost organizovat vzdělávání dospělých ve flexibilních programech. *Digitální agenda pro Norsko* (s. 116) zdůrazňuje nedávné legislativní zakotvení **role knihoven** jako středisek, z nichž se mají šířit znalosti, a to i ty digitální. Podle *Národní strategie pro knihovny* (s. 19) poskytuje většina knihoven nejen digitalizované dokumenty k vypůjčení a pomoc personálu při práci s technologiemi na místě, ale i pravidelné bezplatné kurzy základních digitálních dovedností, čemuž odpovídá i aktuální nabídka kurzů na webech knihoven.²⁵⁹ Některé výukové programy v knihovnách se specificky zaměřují na starší věkovou skupinu. *Digitální agenda* (s. 117) kromě toho také navrhuje, aby se knihovny staly místem, kde místní samosprávy poskytují poradenství občanům ve využívání digitálních služeb veřejného sektoru.

Hlavním nástrojem veřejné podpory získávání základních dovedností je **Kompetansepluss** (*SkillsPlus*)²⁶⁰ (Strategie dovedností, s. 23), jež spravuje *Kompetanse Norge*. Z programu mohou zaměstnavatelé získat finance na pracovně orientované vzdělávání zaměstnanců ve všech čtyřech oblastech základních dovedností, včetně oblasti digitální. Podpořené vzdělávání má být úzce propojeno s pracovními úkoly a musí směřovat k výše zmíněným standardizovaným kompetenčním cílům. Část financí programu je však určena také dobrovolnickým organizacím, které mohou o granty žádat skrze schéma *Kompetansepluss Frivillighet*²⁶¹. V roce 2016 prošlo programem *Kompetansepluss* necelých 7 tisíc osob, z nichž 1200 se vzdělávalo v digitálních dovednostech²⁶².

Na rozvoj všeobecných digitálních dovedností obyvatel míří také program **Digidel**²⁶³. Jedná se o web, na němž jsou vzdělavatelům k dispozici výukové materiály základních digitálních kompetencí. Iniciátorem programu je Ministerstvo místní správy a modernizace, materiály vytváří programová skupina zapojených institucí spolu s komerčními partnery.

Formy podpory při využívání digitálních technologií v rámci celoživotního individuálního učení

Specifické nástroje veřejné podpory individuálního učení prostřednictvím digitálních technologií nalezeny nebyly, přestože všechny výše uvedené způsoby podpory IT gramotnosti rozšiřují možnosti jednotlivců využívat technologie ke vzdělávání ve všech oblastech. Zejména knihovny představují důležité místo získávání kompetencí k individuálnímu učení s pomocí IT. Na online formy učení se zaměřuje výše zmíněná síť *Flexibilní vzdělávání Norsko*, jedná se však o vlastní iniciativu členských organizací bez zjevné systémové podpory.

258 <https://www.digitalnorway.com/>

259 Např. <https://bergenbibliotek.no/laering/digitale-ferdigheter>, <https://www.deichman.no/kategori/kurs>

260 <https://www.kompetansenorge.no/English/Basic-skills/Competenceplus/>

261 <https://www.kompetansenorge.no/Kompetansepluss/Sok-penger-til-opplaring/kompetansepluss-frivillighet/>

262 <http://status.vox.no/webview/index.jsp?catalog=http%3A%2F%2Fstatus.dmzvox.local%3A80%2Fobj%2Fcatalog%2FCatalog26&submode=catalog&language=en&mode=documentation&top=yes>

263 <http://digidel.no/>

Využívané motivační nástroje

Motivační nástroje, specificky změřené na digitální vzdělávání dospělých, nebyly nalezeny.

Zajištění dostupnosti relevantních dat a informací k tématu digitální gramotnosti

Množství statistik o vzdělávání dospělých obsahuje online databáze *Kompetanse Norge*²⁶⁴. Údaje o vzdělávání v digitálních dovednostech lze extrahovat ze statistik z programu *SkillsPlus*. Na webu *Kompetanse Norge* je k dispozici několik publikací z ad hoc výzkumů digitálních dovedností²⁶⁵.

Podrobné statistiky o dalším vzdělávání, včetně například i online vzdělávání, uvádí web statistického úřadu²⁶⁶. Vycházejí z dat sbíraných v přídavném modulu Výběrového šetření pracovních sil s názvem **Monitor vzdělávacího prostředí**, který byl vytvořen výzkumným institutem *Fafo*.

Shrnutí – inspirativní příklady

Ačkoli nelze hovořit o svébytném systému digitálního vzdělávání dospělých v Norsku, je digitální oblast poměrně silně zastoupena napříč různými opatřeními v dalším vzdělávání. Jako inspirativní pro české prostředí se jeví zejména následující vlastnosti a nástroje:

- spolupráce resortů vzdělávání a zaměstnanosti na přípravě strategických dokumentů v dalším vzdělávání, zahrnujících také digitální oblast;
- zřetelné promítání navržených opatření v praxi (základní dovednosti, vzdělávání v knihovnách);
- propracovaná konceptualizace základních dovedností. Digitální dovednosti jako jejich součást se používají v popisech profesí, ve vzdělávání poskytovaném službami zaměstnanosti a v dotačních programech pro zaměstnavatele, a jsou rozpracovány do kompetenčních cílů a do metodických materiálů pro vzdělavatele;
- koordinované využívání knihoven jako center digitálního učení s významnou sociálně integrační funkcí;
- významná role občanského sektoru v poskytování i monitoringu dalšího vzdělávání, včetně digitální oblasti (studijní svazy VOFO, lidové střední školy a univerzity, podpora vzdělávání v základních dovednostech cílená na dobrovolnictví, činnost výzkumné organizace *Fafo*);
- existence instituce zaměřené na podporu IT ve školství a IT vzdělávání učitelů (Středisko pro IT ve vzdělávání);
- dostupnost pravidelných statistik o vzdělávání dospělých díky Monitoru vzdělávacího prostředí.

Hlavní zdroje

Digitální agenda pro Norsko, <https://www.regjeringen.no/contentassets/fe3e34b866034b82b9c623c5cec39823/no/pdfs/stm201520160027000dddpdfs.pdf>

²⁶⁴ <http://status.vox.no/webview/?language=no>

²⁶⁵ https://www.kompetansenorge.no/contentassets/759870319edf4d77952bd139627e7584/factsheet_developments_digital_competence.pdf, <https://www.kompetansenorge.no/English/statistics-publications/Basic-skills-are-important---but-how-good-are-we/>

²⁶⁶ <https://www.ssb.no/utdanning?de=Voksenoppl%C3%A6ring>

Národní strategie pro knihovny 2015-2018, <https://bibliotekutvikling.no/content/uploads/2016/09/LibraryStrategy-EnglishVersion.pdf>

Norská strategie pro politiku v oblasti dovedností 2017-2021, <https://www.regjeringen.no/en/topics/education/voksnes-laring-og-kompetanse/artikler/National-Skills-Policy-Strategy-2017-2021/id2516169/>

1. 5. Estonsko

V Estonsku zaujímá téma digitalizace mimořádné postavení. Velkých úspěchů se zde dosáhlo zejména v elektronizaci kontaktu občanů s veřejnou správou a země si buduje pověst digitálního lídra v rámci EU. V indikátorech digitální gramotnosti obyvatel však Estonsko nezaujímá nejvyšší místa mezi evropskými státy a některá opatření v digitálním vzdělávání dospělých se zatím nacházejí v přípravném stadiu, jak ukážeme v následujícím přehledu.

Role institucí

Digitální vzdělávání dospělých je v Estonsku zahrnuto ve třech různých oblastech činnosti veřejných institucí:

- vzdělávání;
- zaměstnanost a sociální věci;
- problematika digitalizace per se.

Aktuální aktivity jednotlivých institucí s významným dopadem na digitální vzdělávání dospělých lze shrnout následovně:

Ministerstvo vzdělávání a výzkumu²⁶⁷ prostřednictvím svého příslušného oddělení zajišťuje formulaci a uskutečňování národní politiky dalšího vzdělávání. Ministr vzdělávání předsedá **Radě pro další vzdělávání**, která je poradním orgánem vlády a skládá se ze zástupců různých entit, zainteresovaných na tématu.²⁶⁸

Ministerstvo sociálních věcí²⁶⁹ realizuje politiku trhu práce. Služby nezaměstnaným včetně vzdělávání poskytuje **Estonský fond pojištění nezaměstnaných** (Töötukassa, EUIF)²⁷⁰.

Na **Ministerstvo hospodářských věcí a komunikací** je aktuálně delegována také zodpovědnost za rozvoj informační společnosti. V této souvislosti se ministerstvo zabývá i digitálními dovednostmi²⁷¹.

Ministerstvo kultury je zodpovědné za síť knihoven v zemi²⁷², které mají plnit roli vzdělávacích středisek zejména pro znevýhodněné²⁷³.

Estonský kvalifikační orgán (Kutsekoda)²⁷⁴ vytváří národní soustavu kvalifikací a koordinuje sektorové rady. Jejimi zřizovateli jsou zaměstnavatelé, odborové svazy a ministerstvo sociálních věcí. Kvalifikační standardy představují potenciál pro uplatnění profilů digitálních dovedností.

Mezi svazy poskytovatelů dalšího vzdělávání figurují např. **Asociace neformálního vzdělávání dospělých (EVHL)**²⁷⁵, sdružující neziskové poskytovatele, asociace **Andras**²⁷⁶ a **Sdružení vzdělávacích a poradenských společností (KFL)**²⁷⁷. Tyto asociace se vedle prosazování zájmů svých členských organizací věnují také realizaci projektů, zahrnujících i digitální dovednosti. Významnými vzdělavateli dospělých s nezanedbatelnou nabídkou IT kurzů jsou **lidové střední**

²⁶⁷ <https://www.hm.ee/en>

²⁶⁸ <https://www.hm.ee/et/eesmargid-tegevused/taiskasvanuharidus>, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/529062015007/consolide#>

²⁶⁹ <https://www.sm.ee/en>

²⁷⁰ <https://www.tootukassa.ee/eng/content/services/training>

²⁷¹ <https://www.mkm.ee/en/objectives-activities/information-society/it-skills-and-knowledge>

²⁷² <http://www.kul.ee/en/activities/libraries>

²⁷³ Estonská strategie pro celoživotní učení 2020, s. 18. https://www.hm.ee/sites/default/files/estonian_lifelong_strategy.pdf

²⁷⁴ <http://www.kutsekoda.ee/en/kutsekoda>

²⁷⁵ <http://www.vabaharidus.ee/>

²⁷⁶ <http://www.andras.ee/en/association-estonian-adult-educators-andras>

²⁷⁷ <http://www.kfl.ee/>

školy, které se hlásí ke skandinávské tradici obecně dostupného dalšího vzdělávání.²⁷⁸

Digitálními technologiemi ve školství, a tedy i rozvojem IT dovedností učitelů, se zabývá **Nadace pro informační technologie ve vzdělávání (HITSA)**²⁷⁹.

Z platných strategií jsou pro digitální vzdělávání dospělých důležité **Estonská strategie pro celoživotní učení 2020**²⁸⁰ (vydaná Ministerstvem vzdělávání, 2014) a **Digitální agenda 2020 pro Estonsko**²⁸¹ (Ministerstvo hospodářských věcí, 2014). První dokument se věnuje celému rozsahu vzdělávací politiky počínaje školstvím, nastiňuje však i některá témata pro rozvoj digitálního obsahu dalšího vzdělávání (viz dále). Také druhý dokument obsahuje digitální vzdělávání jako jednu z množství svých sekcí. Kromě podpory IT ve školství se některé principy týkají také dospělých, a to podpora místních iniciativ v digitálním vzdělávání, učení základním dovednostem a tvorba materiálů k individuálnímu učení, a částečně také vzdělávání v pokročilejších IT dovednostech (viz dále v sekci Podpora rozvoje digitálních kompetencí s ohledem na potřeby trhu práce).

Přizpůsobování vzdělávacích cílů potřebám a možnostem jednotlivce, definice a uznávání digitálních dovedností

Větší individuální přizpůsobování obsahu vzdělávání je chápáno jako významný a žádoucí trend současnosti, který si vyžaduje hodnocení aktuálních dovedností účastníka vzdělávání, a to za jeho účasti. Kvůli tomu je akcentována potřeba zdokonalení, či vytvoření standardizovaných nástrojů na **hodnocení individuálních kompetencí, zejména těch klíčových**. Estonské úřady proto do budoucna počítají s vytvořením systému hodnocení a uznávání digitálních kompetencí, které mohou být získány libovolnou formou (Strategie pro celoživotní učení, s. 8, 16 a Digitální agenda 2020, s. 29).

Podpora rozvoje digitálních kompetencí s ohledem na potřeby trhu práce (Průmysl 4.0, Digital Jobs)

Pokročilé digitální kompetence jsou v *Digitální agendě 2020 pro Estonsko* chápány především jako doména počátečního vzdělávání. Určitý prostor se však předpokládá i pro vzdělávání dospělých, zejména v tzv. **chytrých specializacích**, pod nimiž se rozumí technologie ve zdravotnictví, efektivní hospodaření se zdroji a horizontální využívání IT v sektorech mimo samotné IT. Rozšíření vzdělávacích příležitostí se předpokládá i pro podnikatele, manažery a vrcholové specialisty v ne-IT sektorech (s. 30-31). Také zpráva národního kvalifikačního orgánu o potřebách pracovních sil v sektoru IT klade důraz na vysoké školství, zatímco další vzdělávání je v této souvislosti zmíněno jen jako prostředek k získání digitálních dovedností pro obory mimo samotné IT.²⁸² Jedná se nicméně jen o velmi obecně formulované představy.

V Estonsku existuje **soustava profesních kvalifikací**, obsahující popisy činností vykonávaných v jednotlivých povoláních a dovedností pro ně potřebných²⁸³. Ačkoli Ministerstvo vzdělávání předpokládá zahrnutí požadavků na IT dovednosti do těchto standardů, naplnění tohoto záměru v nyní dostupných popisech zatím není patrné, a lze jej zřejmě očekávat v nejbližší době, jak vyplývá z Programu dalšího vzdělávání 2017-2020.²⁸⁴ Konkrétní probíhající aktivity v profesním IT vzdělávání se týkají **pedagogických pracovníků**, jimž nadace HITSA nabízí IT kurzy i online materiály pro výuku a vyvíjí nástroj na sebehodnocení digitálních dovedností učitelů.²⁸⁵

278 Asociace lidových středních škol: <http://rahvaulikoolideliit.ee/index.php>

279 <http://www.hitsa.ee/about-us>

280 https://www.hm.ee/sites/default/files/estonian_lifelong_strategy.pdf

281 https://www.mkm.ee/sites/default/files/digital_agenda_2020_estonia_engf.pdf

282 http://oska.kutsekoda.ee/wp-content/uploads/2016/05/Key_messages ICT.pdf

283 http://www.kutsekoda.ee/en/kutsesysteem/tutvustus/kutsestandardid_eng

284 Zasláno estonským Ministerstvem vzdělávání na přímou žádost. Strana 10.

285 <http://www.hitsa.ee/ict-in-education/improvement-of-competencies>, http://britishcouncil.confent.com/wp-content/uploads/2017/03/HITSA_The-Digital-Competency-Model-for-Teachers.pdf

Vzdělávání pro veřejnost a zajištění podpory specifickým skupinám obyvatelstva

Digitální agenda 2020 hovoří specificky o potřebě vzdělat dosavadní ne-uživatele internetu v základních digitálních dovednostech, a to především komunitními projekty a poskytováním základního IT školení (s. 29). Podstatnou roli při realizaci těchto idejí hrají finance z Evropského sociálního fondu, jimiž je hrazena např. série projektů asociace neformálního vzdělávání dospělých EVHL zaměřená na **zvyšování klíčových kompetencí** především méně kvalifikovaných dospělých.²⁸⁶ Základní IT kurzy a pomoc při zvládnutí práce s počítačem, zejména starším lidem, nabízejí také knihovny.²⁸⁷ Vzdělávacích aktivit knihoven má podle Strategie celoživotního učení (s. 18) přibývat.

Formy podpory při využívání digitálních technologií v rámci celoživotního individuálního učení

Podporu využívání IT k individuálnímu učení předpokládá Digitální agenda (s. 29). Zatímco pro školství již existuje bohatá nabídka e-learningových materiálů, nezaměstnaní mají na webu služeb zaměstnanosti jen velmi omezený výběr takových zdrojů.²⁸⁸

Využívané motivační nástroje

V Estonsku existuje zákonné právo zaměstnanců vzít si ročně až 30 kalendářních dnů tzv. **studijní dovolené**. Během profesně orientovaného vzdělávání zaměstnanec pobírá mzdu, v jiných případech je volno neplacené. Jedná se o obecně platnou normu aplikovatelnou na jakýkoli obsah dalšího vzdělávání, včetně učení digitálních dovedností.²⁸⁹

Zajištění dostupnosti relevantních dat a informací k tématu digitální gramotnosti

Obě relevantní strategie ke stanovení cílových hodnot digitálních kompetencí a účasti v dalším vzdělávání používají mezinárodně standardizované indikátory, jejichž hodnoty zjišťují všechny statistické úřady v EU včetně estonského.

Zatím spíše potenciální základ pro budoucí programy IT vzdělávání dospělých představuje monitoring budoucích kvalifikačních potřeb, který aktuálně probíhá v rámci projektu **OSKA**.²⁹⁰ Postupně vznikají studie o aktuální i budoucí poptávce na trhu práce, které budou moci být využity pro opatření ve vzdělávací politice.

Shrnutí – inspirativní příklady

Systémová podpora dalšího vzdělávání v digitálních dovednostech v Estonsku má tyto hlavní charakteristiky:

- plánuje se příprava standardů digitálních kompetencí, využitelných v dalším vzdělávání. Vedle toho mají být požadavky na digitální gramotnost zahrnuty do profilů jednotlivých profesí. Podle dostupných informací v létě 2017 tyto aktivity ještě neměly dokončené výstupy;
- spíše v rovině plánů zůstává také rozsáhlejší zveřejnění materiálů pro individuální učení v IT dovednostech;
- významnou roli při zvyšování základních (včetně digitálních) dovedností dospělých

286 <http://www.vabaharidus.ee/index.php?page=194>

287 <http://keskraamatukogu.ee/ringid-ja-klubid/> , <http://www.luts.ee/index.php/ueritused/koolitused>

288 <https://www.tootukassa.ee/content/teenused/tasuta-e-koolitused>

289 <https://www.hm.ee/et/eesmargid-tegevused/taiskasvanuharidus/oppepuhkus-ja-koolituse-rahastamine>

290 <http://oska.kutsekoda.ee/en/>

má nevládní a občanský sektor, jak je patrné v existujících strategiích i v probíhajících vzdělávacích projektech;

- knihovny jsou chápány jako důležitá vzdělávací střediska pro dospělé a nabízejí nízkoprahové kurzy v základních IT dovednostech;
- rozvoji užívání IT ve školství se věnuje specializovaná organizace (HITSA), která se věnuje také IT vzdělávání učitelů.

Hlavní zdroje

Estonská strategie pro celoživotní učení 2020, https://www.hm.ee/sites/default/files/estonian_lifelong_strategy.pdf

Digitální agenda 2020 pro Estonsko, https://www.mkm.ee/sites/default/files/digital_agenda_2020_estonia_engf.pdf

1. 6. Nizozemí

Aktuální zpráva OECD hodnotící nizozemskou strategii rozvoje dovedností²⁹¹ hodnotí Nizozemsko jako silnou ekonomiku s dobrou životní úrovní, reagující na vývoj technologií. Uvádí se zde, že Nizozemsko vděčí za svůj úspěch krokům, které v minulosti jeho vláda podnikla pro rozvoj vysoce kvalifikované populace. Přes toto kladné hodnocení zpráva OECD uvádí na základě rozhovorů se stakeholdery následující tři výzvy v oblasti dovedností, které by měly být řešeny. Tato zjištění vycházejí zejména z polarizace společnosti, ve které je poměrně vysoké procento dospělých s nízkou nebo žádnou kvalifikací (zejména imigrantů) nevyužívajících vzhledem ke svému sociálnímu postavení plně svůj osobní a dovednostní potenciál.

1. Podpora spravedlivějšího uplatňování dovedností.

Systém rozvoje dovedností v Nizozemsku je nastaven tak, aby většina občanů rozvíjela své kognitivní, sociální a emocionální dovednosti a specifické pracovní dovednosti. Nicméně existují skupiny dospělých s nízkou úrovní základních dovedností a s omezenými možnostmi rozvíjet se a plně využívat své dovednosti. Nizozemsko by mělo usilovat o to, aby využívání dovedností více odráželo schopnosti a úsilí jednotlivců než jejich osobní situaci a sociální status.

2. Vytváření pracovních míst náročných na dovednosti.

Vytváření pracovních míst s vysokou úrovní dovedností je zvláště důležité pro vytváření příležitostí pro dospělé k tomu, aby využívali a dále rozvíjeli své dovednosti. Týká se to zejména dospělých s nízkou kvalifikací a bariérami návratu do formálního vzdělávání.

3. Podpora kultury učení.

Ve světě, kde pobíhá soutěž s vysoce kvalifikovanými lidmi v zemích s nízkými mzdami, ale také se stále levnějšími technologiemi snižující cenu práce, je pro dospělé důležitější než kdy jindy zapojit se do neustálého rozvoje dovedností, aby se mohli a uměli přizpůsobit změnám a využívat nové příležitosti. Podpora kultury učení v Nizozemsku není jen důležitým cílem samo o sobě, ale může také přispět k podpoře spravedlivějšího uplatnění dovedností a k vytváření pracovních míst náročných na dovednosti.

V následujícím textu jsou zachyceny hlavní aktivity a iniciativy Nizozemí, o které se udržení kroku s technologickým pokrokem, digitalizací a robotikou ve vzdělávání dospělých opírá.

Role institucí

Hlavní roli v zavádění digitálních technologií do veřejné správy a vzdělávání má **vláda**. Vzhledem k rozsáhlému dopadu digitalizace se úloha vlády rozšiřuje nad rámec jednoduchého posílení předpokladů a ochrany veřejných zájmů. Vláda je také účastníkem tohoto přechodu, například jako kupující inovačních produktů a služeb ICT a jako poskytovatel digitálních služeb pro občany a podniky. A co je důležitější, je v rukou vlády inicializace a nastavování pravidel spolupráce veřejného a soukromého sektoru. Tím, že se účastní tohoto procesu, může vláda významně přispět k digitalizaci sociálně a ekonomicky důležitých odvětví, jako je zdravotnictví, energetika a zpracovatelský průmysl. V oblasti vzdělávání je jejím úkolem podněcovat rozvoj a uplatňování znalostí; vzdělávání a celoživotní učení; zajištění vysoce kvalitní a bezpečné digitální infrastruktury a ochrany soukromí.²⁹²

Vláda vypracovala **Digital agenda for the Netherlands, innovation, trust, acceleration**

²⁹¹<https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/OECD-Skills-Strategy-Diagnostic-Report-Netherlands-Executive-Summary.pdf>

²⁹² <https://www.government.nl/documents/reports/2017/04/11/digital-agenda-for-the-netherlands-innovation-trust-acceleration>

2016-2017²⁹³ (1. 7. 2016). Dokument se na 42 stranách zabývá významem a výzvami digitalizace ve všech oblastech (ekonomika, vzdělávání, znalosti a inovace, ICT infrastruktura, bezpečnost, podnikání, průmyslu, mobility atd.). Strategické záměry jsou pak rozpracovány jednotlivými rezorty.

Dalším důležitým orgánem, který se zabývá strategií digitalizace je **Poradní sbor pro vědu, technologie a inovace (Advisory Council for Science, Technology and Innovation – AWTI)**, který v roce 2015 publikoval strategický dokument **Klaar voor de toekomst?/Ready for the Future? Towards a broad ICT strategy²⁹⁴**. Dokument mapuje vliv ICT na výrobu, distribuci zboží, výzkum a inovace, nutné změny v legislativě a podává **doporučení** v oblastech veřejné odpovědnosti, politik ovlivňující inovace, výzkum a vzdělávání:

- **Doporučení č. 1:** Soustředit pozornost na vývoj holandské kapacity ICT. a) Vypracovat komplexní vizi pro ICT. b) Zlepšit soudržnost politik ICT v oblasti výzkumu, inovací a vzdělávání. c) Zajistit, aby veřejná odpovědnost za ICT ve vztahu k výzkumu, inovacím a vzdělávání byla upřednostňována a řádně koordinována v rámci vládní politiky;
- **Doporučení č. 2:** Poskytovat vyšší prioritu rozvoji a šíření ICT v rámci inovační politiky;
- **Doporučení č. 3:** Usnadnění a podpora dalšího vývoje výzkumu zaměřeného na data;
- **Doporučení č. 4:** Nastavit vzdělávací systém tak, aby odpovídal potřebám hospodářství, v němž jsou ICT dominantní technologií. a) Podporovat silný důraz na znalosti a dovednosti v oblasti ICT ve vysokoškolských studijních programech. b) Integrovat znalosti a dovednosti v oblasti ICT do základního a středního vzdělávání. c) Posílit získávání podnikatelských dovedností. d) Vytvořit institucionální rámec, který usnadní učení během pracovního života lidí (celoživotní učení) a usnadnění přechodů mezi vzděláváním a prací.

Pro rozvoj klíčových technologií je důležité investovat do vzdělávání, do *dovedností využívání digitálních technologií*, do znalostí a dovedností potřebných k dalšímu rozvoji digitálních technologií, včetně datových věd a analýzy dat, strojního učení a umělé inteligence. Investice budou rovněž zapotřebí ve všech oblastech, které využívají ICT k poskytování nových poznatků a poskytují prostor pro inovace. Nejsou to jen přírodní a lékařské vědy, ale také společenské a humanitní vědy.

Zabezpečení dostatečných znalostí a dovedností s ICT všech občanů, začíná ve škole. Všichni žáci a studenti musí pochopit základní digitální technologie a být schopni je využívat nejen ve volném čase, ale při výkonu povolání. Všechny základní školy musí zajistit, aby se děti seznámily s počítači a Internetem, a všechny střední školy musí věnovat pozornost digitálním dovednostem. *Rozvoj lepších digitálních dovedností je prvním krokem v boji proti technologické nezaměstnanosti, která může doprovázet rychlou digitalizaci naší ekonomiky.* Ve vysokoškolském vzdělávání má ICT významné místo ve většině oborů. Všichni studenti se musí naučit používat nástroje digitálního výzkumu. Kromě toho je důležité vyškolit více studentů v předmětech souvisejících s ICT.

Využívání ICT mění strukturu ekonomiky. Podniky se stávají menšími, jejich vnitřní struktura se zjednodušuje a vzrůstá počet samostatně výdělečně činných osob. To vytváří souběžnou potřebu podnikatelských dovedností, což musí vzdělání saturovat. Nelze jen mít znalost obchodu, práva, účetnictví, marketingu a financí, ale také mít adekvátní sociální dovednosti, dovednosti v oblasti vytváření sítí, asertivitu a kreativitu. Také na tyto aspekty musí být ve vzdělávání kladen

²⁹³ <https://www.government.nl/documents/reports/2017/04/11/digital-agenda-for-the-netherlands-innovation-trust-acceleration>

²⁹⁴ <https://english.awti.nl/documents/publications/2016/03/24/ready-for-the-future>

důraz.

Nizozemsko má **Národního komisaře pro digitální government**²⁹⁵. Jeho úkolem je vyvinout generickou digitální infrastrukturu (GDI), která poskytne vládním institucím základní digitální platformu pro jejich primární procesy zabezpečující koherenci ve službách vlády a jednotný způsob komunikace a poskytování (digitálních) služeb vlády jako celku (místní správy, národní vlády, provádějící organizace) občanům a podnikům. GDI musí odpovídat požadavkům důvěryhodnosti, bezpečnosti, ochraně osobních údajů, a přitom musí pomoci omezit regulaci, předcházet podvodům a podporovat hospodářský rozvoj. Proto je nezbytné, aby GDI byla robustní, posilovala řízení a distribuci finančních prostředků a byla součástí silné vládní agendy.

Ve vzdělávání je kromě **Ministerstva školství, kultury a vědy** významným partnerem zavádění nových technologií Nizozemský poradní sbor pro vzdělávání a jeho současná iniciativa nazvaná **Platform Onderwijs2032**²⁹⁶ (**Naše vzdělávání 2032**), která prosazuje zavedení digitální gramotnosti do kurikula základních a středních škol.

Na tuto iniciativu navazuje **projekt Education & ICT (Onderwijs&ICT)**, v rámci něhož se implementuje ICT do škol – „Školy a učitelé chtějí poskytovat digitální vzdělávání ušité na míru potřebám jednotlivých žáků a studentů“. Na vysokých školách Ministerstvo školství, kultury a vědy finančně podpořilo rozvoj „open educational resources“, „open course ware“ a „massive open online courses“.

Iniciativa Agenda pro lidský kapitál pro ICT (HCA ICT)^{297 298} byla zřízena pod vedením interdisciplinárního týmu ICT. Cílem této agendy je zvýšit nabídku vysoce kvalifikovaných odborníků v oblasti informačních a komunikačních technologií, včetně specialistů na počítačovou bezpečnost a odborníků na údaje. V Radě této iniciativy jsou zástupci hlavních sektorů (školství, podnikatelé, vláda). Rada sleduje průběh a pokrok na makroúrovni. Realizací agendy byla pověřena asociace ICT firem, organizací se silnou složkou informačních a komunikačních technologií a vzdělávacích institucí společnost Regitel²⁹⁹.

Aktivity HCA ICT zahrnují poskytování stipendií, stáží a absolventských míst pro vynikající studenty středních, vyšších a vysokých škol (MBO, HBO, WO) a pořádání přednášek o ICT na středních školách.

Klíčové cíle HCA-ICT³⁰⁰ jsou:

- optimalizace nabídky a poptávky na trhu práce podporou lepší spolupráce mezi vzděláváním a podniky;
- sladění potřeb trhu práce v oblasti profesí spojených s ICT a zlepšení jejich profesní perspektivy a udržitelné zaměstnatelnosti.

Společně se vzdělávacími institucemi, podniky a státní správou vládami jsou podporována následující témata:

- podpora rozvoje znalostí a kompetencí ICT v primárním a sekundárním vzdělávání;
- investice do informačních a komunikačních technologií ve vyšším a vysokém odborném vzdělávání MBO / HBO / WO ve spolupráci s průmyslem (ICT a ostatní sektory);

295 <https://www.digicommissaris.nl/>

296 <http://onsonderwijs2032.nl/wp-content/uploads/2016/01/Ons-Onderwijs2032-Eindadvies-januari-2016.pdf>

297 <https://www.dutchdigitaldelta.nl/en/ict-professionals>

298 https://www.nederlandict.nl/wp-content/uploads/2016/04/Human_Capital_Agenda_ICT.pdf

299 www.regitel.nl

300 <http://www.doemeemetict.nl/6136/over-hca-ict.aspx>

- podpora udržitelné zaměstnatelnosti, například prostřednictvím dalšího vzdělávání a rekvalifikace.

Tabulka 1: Souhrn Iniciativy Agenda pro lidský kapitál pro ICT ³⁰¹

Problém	Cíle / Akce	Výsledek
	1. Zlepšit sladění nabídky a poptávky (a) rostoucí zájem o ICT vzdělávání (b) zvýšení účasti firem v dalším vzdělávání	
Nedostatek zájmu o ICT vzdělávání a práci v ICT	1.1 Zvyšování povědomí o možnostech uplatnění v ICT. Podněcování zájmu studentů rozšířením stávajících programů o ICT-zaměření (přednášky, exkurze, výukové moduly v oblasti velkých dat a kybernetické bezpečnosti)	150 přednášek v roce 2016
Nedostatečné znalosti o budoucí potřebě ICT kompetencí na trhu práce	1.2 Výzkum trhu práce pro lepší pochopení situace na trhu práce a jeho trendech. Vytvoření modelu pro monitoring trhu práce v oblasti ICT a model potřebných kompetencí v oblasti ICT jako pomůcka pro kariérové poradenství ICT specialistům ve všech odvětvích.	Identifikace nedostatku kompetencí a pracovních příležitostí pro ICT specialisty
Příliš málo Center znalostí s důrazem na ICT	1.3 Vybudování dalších Center znalostí s důrazem na ICT. Za účasti firem, škol a vlády investovat do odborného vzdělávání a podnikání jako jsou Centra znalostí (HBO) a Centra pro inovativní řemeslné (MBO) se zaměřením na ICT.	5 center znalostí zaměřených zejména na ICT v roce 2017
Nedostatečná stipendia pro MBO, HBO a WO	1.4 Zvýšení počtu stipendií pro studenty MBO, HBO a WO.	20 stipendií celkem v roce 2016
Nedostatek pedagogů s nadstandardní ICT znalostí	1.5 Snížit deficit ICT pedagogů. Vytvořit podmínky pro příležitosti a iniciativy zapojení ICT odborníků do výuky. Vytvořit portál usnadňující školám navazovat spolupráci s ICT firmami.	3 experimenty v roce 2016, 2 v roce 2017
Nedostatečné stáže pro MBO	1.6 Více a lepší stáže pro MBO. Firmy a vzdělávací instituce mohou společně vytvořit větší počet stáží pro absolventy ICT z MBO.	V dalších 2 regionech budou vytvořeny stáže u firem v roce 2016

301 https://www.nederlandict.nl/wp-content/uploads/2016/04/Human_Capital_Agenda_ICT.pdf

	2. Podpora celoživotního učení	
Neshoda mezi nabídkou a poptávkou po ICT dalším odborném vzdělávání	2.1 Bude se investovat do dalšího odborného vzdělávání v ICT v MBO, HBO a WO s důrazem na celoživotní učení. Podpořen bude např. up-scaling iniciativ jako T-shaped Professional Data Scientist na TU Eindhoven a Tilburg do dalších 2 regionů.	2 regionální nebo tematická setkání mezi vzdělavateli a firmami. V dalších 2 regionech upscaling projektů TU Eindhoven a Tilburg.
Nedostatečná pozornost k celoživotnímu vzdělávání	2.2 Bude věnováno více pozornosti osobnímu profesnímu rozvoji ICT specialistů. Partneři HCA budou klást na národní a regionální úrovni (ve spolupráci se špičkovými sektory) více pozornosti politice řízení lidských zdrojů/HRD s důrazem na celoživotní učení a na jednotlivce jako architekta vlastního rozvoje a vlastní kariéry.	4 setkání v roce 2016 s primárním cílem zvýšit mobilitu ICT specialistů

Tématu digitální gramotnosti je věnována zvláštní pozornost od základních, středních, vysokých škol po vzdělávání dospělých. Dnes se diskuse zaměřují na vztah mezi pojmy mediální gramotnost a digitální gramotnost jako nová forma ICT ve vzdělávání a postupně budou tyto předměty zaváděny jako povinné do učebních osnov.

Pro oblast základních a středních škol, ale nejen pro ně, byla v roce 2008 z podnětu ministerstev školství, kultury a vědy a mládeže a rodiny založena nizozemská síť pro mediální gramotnost [Mediawijzer.net](https://www.mediawijzer.net) (Centrum pro mediální gramotnost)³⁰², která je pověřena rozvojem projektů mediální gramotnosti. Cílem [Mediawijzer.net](https://www.mediawijzer.net) je umožnit všem dětem a mladým lidem v Nizozemsku žít v médiích. Do jejich aktivit je zapojena široká síť organizací. Daří se jim realizovat různé iniciativy zaměřené na vzdělávání, rodiče / pedagogy a samotnou mládež. V síti je zapojeno více než 1100 organizací, společností, nezávislých odborníků a institucí pro mediální gramotnost. Zapojují se do osvětových kampaní, provádějí výzkum, poskytují vzdělávací služby, vydávají publikace, pořádají konference, semináře atd., sdílejí a šíří znalosti k tématice digitální a mediální gramotnosti.

Pro dospělou populaci je určen program **Digivaardig&Digibewust** (Digi dovednosti & Digi uvědomění)³⁰³, který vychází z nizozemské agendy pro ICT 2008-2011 a začal být realizován v roce 2009. Je cílen na rozvoj digitálních dovedností a prevenci rizik při používání internetu. Cílem je, aby každá osoba žijící v Nizozemsku měla odpovídající digitální dovednosti. Hlavními cílovými skupinami byli ze začátku digibeti (diganalfabeti), senioři, mladí lidé a pedagogové, podnikatelé malých a středních podniků a státní úředníci. V roce 2011 byly tyto cílové skupiny přehodnoceny a byly stanoveny tři clustery podle úrovně jejich dovedností ovládání a práce digitálních technologií: (1) *Nonliners* – osoby, které nevědí téměř nic o ICT, (2) *Noví onliners* – osoby, které se seznamují s ICT, (3) *Onliners* – osoby, které používají ICT téměř denně. Pro každou skupinu pak byl stanoven cíl, kterému se podřizují aktivity určené pro danou cílovou skupinu. Ve zprávě ze šetření mezi uživateli webových stránek programu se 93 % respondentů domnívá, že program přispívá ke snížení počtu digibetů. Podle průzkumu měl program daleko menší dopad na cílové skupiny podnikatelů a úředníků.

302 <https://www.mediawijzer.net/about-mediawijzer-net/>

303 <https://www.digivaardigdigiveilig.nl/digivaardig>

Přizpůsobování vzdělávacích cílů potřebám a možnostem jednotlivce, definice a uznávání digitálních dovedností

V letošním roce byla publikována zpráva **OECD Skills Strategy Diagnostic Report Netherlands 2017**³⁰⁴, která pro Nizozemsko identifikovala následujících 9 výzev:

1. zabezpečit, aby měli dospělí správnou kombinaci kompetencí pro své úspěšné uplatnění na trhu práce a ve společnosti, pro posílení produktivity, inovací a sociální inkluze;
2. podporovat průběžné zvyšování kompetencí v dospělosti zvláště u nízkokvalifikovaných dospělých.

Průzkum OECD kompetencí dospělých z roku 2012 například ukázal, že pracovníci s časově omezenými pracovními smlouvami v Nizozemsku mají nižší dovednosti v oblasti čtení, psaní a ICT než pracovníci se smlouvami na dobu neurčitou.

Ministerstvo školství, kultury a vědy podporuje vzdělávací instituce, aby rozšířily nabídku „přidružených“ studijních programů. Dalším příkladem je experiment „financování na straně poptávky“, pomocí něhož se studenti některých technických a ICT programů mohou registrovat na moduly spíše než na celý studijní program. Ti, kteří nikdy nezískali bakalářský titul, mohou obdržet i poukázku na zaplacení části nákladů na účast ve vzdělávání. V roce 2017 se plánuje rozšířit experiment na další programy. Dalším opatřením je zavedení „úvěru na celoživotní učení“, který bude podporovat dospělé do 55 let při získávání (dalšího) odborného vyššího sekundárního nebo terciárního vzdělání. Je naplánováno na rok 2017;

3. podporovat zaměstnanost zejména na vysoce kvalifikovaných pracovních místech;
4. zvyšovat aktivizaci ohrožených skupin na trhu práce;
5. posilovat využívání kompetencí v organizacích všech velikostí;
6. zlepšovat systém uznávání výsledků neformálního a informálního učení zejména u zranitelných skupin na trhu práce;
7. zvyšovat efektivitu a účinnost financování rozvoje kompetencí ve veřejném i soukromém sektoru;
8. posilovat hodnocení kompetencí a předvídaní jejich potřeb;
9. zvyšovat účast stakeholderů v politickém dialogu.

Podpora rozvoje digitálních kompetencí s ohledem na potřeby trhu práce (Průmysl 4.0, Digital Jobs)

Jedním z dokumentů zabývajících se podporou rozvoje digitálních kompetencí s ohledem na potřeby trhu práce je **Vize sekundárního vzdělávání dospělých v ICT (2013-14)**³⁰⁵, která byla zpracována z iniciativy Vlámského podpůrného centra pro vzdělávání dospělých (Vocvo) a Pedagogických poradenských služeb (PBD) a s podporou ministra školství s cílem vývoje nových konceptů v oblasti odborného vzdělávání dospělých. Vize vyšla z analýzy stávajících vzdělávacích programů a vyplynulo z ní, že jsou některé z nich zastaralé a stávající ICT vzdělávací dráhy nejsou

304 <https://www.ser.nl/~media/files/internet/persberichten/2017/oecd-skills-strategy-diagnoserapport-nl-2017.ashx>

305 <http://www.stuurgroepvo.be/doc/Visietekst%20%20ICT.pdf>

dostačující pro uspokojení rychlého vývoje v ICT, a že některé dovednosti v oblasti ICT, které dříve byly doménou ICT specialistů, jsou dnes vyžadovány od průměrného uživatele ICT. Na základě této vize byly v roce 2013-14 stanoveny priority a inovace ICT v sekundárním vzdělávání dospělých a pět oblastí pro jeho další rozvoj:

1. odborné vzdělávání v oboru ICT ukončené profesní kvalifikací;
2. odborné vzdělávání v jiných oborech, ve kterých budou ICT dovednosti zařazeny / inovovány souběžně s inovací dané profesní kvalifikace;
3. všeobecné vzdělávací kurzy zaměřené na sociální záležitosti a digitální média a komunikaci. Jde o krátké obecně zaměřené kurzy, které nahradí aktuální školení informatiky a aplikačního softwaru. Také tyto kurzy považuje vláda za vhodný odrazový můstek k povolání, kde jsou stále více vyžadovány ICT dovednosti;
4. zvýšení počtu hodin výuky ICT ve všeobecném vzdělávání;
5. zařazení předmětů podporujících ICT gramotnost v oblasti základního vzdělání určeného pro dospělé.

Odborné další vzdělávání v ICT by mělo vycházet ze schválených profesních profilů povolání, která jsou v současné době ve vývoji. Proto i s úpravami vzdělávacích programů je potřeba počkat na jejich dokončení. Referenčním rámcem je **Evropský rámec digitálních kompetencí A³⁰⁶** (DIGCOMP), který má sloužit jako nástroj pro zlepšování digitálních kompetencí populace.

V rámci zpracování vize byl vypracován návrh struktury nových kurzů ICT v sekundárním vzdělávání dospělých (viz tab. 2) vycházející z DIGCOMP. Opouští se tím přístup orientovaný na zvládání konkrétního softwaru a přechází se na kompetenční přístup.

Tabulka 2: Návrh struktury nových kurzů ICT v sekundárním vzdělávání dospělých

1. ICT start	
a) Znat své digitální zařízení	Pochopení funkcí digitálního zařízení, nastavení, údržba, správa souborů atd.
b) Digitální informace	Surfování a hledání informací, kritické vyhodnocení a využívání informací, ukládání a opakované použití informací.
c) Digitální komunikace	Sdílení informací a obsahu, interakce prostřednictvím digitální technologie.
d) Digitální obsah	Zvládání základního obsahu (například základy textového a tabulkového editoru, prezentace ...)
e) ICT první pomoc	Řešení drobných problémů s ICT – první pomoc. Základy digitální bezpečnosti, nastavení sítě, ochrana osobních údajů, ergonomie, prostředí ...
2. Digitální informace	
a) Správa dat	Spravovat data a pracovat s nimi např. seznamy v aplikaci Excel, databáze v aplikaci Access ...
b) Analýza dat	Analýza dat a jejich prezentace např. grafy, kontingenční tabulky ...
c) Prezentování dat	Prezentovat data např. formou formulářů a sestav, zobrazovat je na internetu, PowerPoint, WebApp, SharePoint ...

306 <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC83167/lb-na-26035-enn.pdf>

d) Automatizovat práci s daty	Přidávání funkcí do databáze programováním.
3. Digitální komunikace	
a) E-slужby	Používání digitálních služeb odpovědně a bezpečně. Např. online bankovníctví, Skype, elektronický obchod, objednávání zboží a vstupenek, digitální boxy, informace a obsah ...
b) Sociální média	Používání online sociálních sítí, digitální spolupráce, Netiquette, správa digitální identity ... blogování, např. Twitter, Facebook ... Blogger ...
4. Digitální obsah	
a) Tvorba dokumentů	Zpracování nejrůznějšího obsahu: text, tabulka, Indesign, Publisher, ...
b) Prezentace obsahu	Návrh a integrace, prezentace online ... Powerpoint, Prezi, ...
c) Organizace obsahu	Myšlenky a pojmy, které naznačují obsah. Např. Mindmaps
d) Vytvoření webových stránek	Vytváření jednoduchých webových stránek pomocí např. Webů Google, CMS, ...
e) Integrace obsahu	Integrace digitálních médií do webových stránek vyžaduje základní znalosti o úpravách fotografií, zvukových klientech, např. Illustrator, Scribus, Photoshop Elements, Gimp ...
f) Automatické funkce	Programování základních funkcí např. CSS, jednoduché skripty, jednoduchý make-up webapps
4. Digitální média	
a) Import, organizace a sdílení dat	Připojení digitálního zařízení, import, organizace a sdílení dat prostřednictvím např. Picasa...
b) Kreativita s digitálními médii	Například Picasa, LightRoom, Photoshop Elements, Premiere Elements, Audacity, ... a také 3D, vytvářet aplikace, digitální zpracování obrazu)

Vzdělávání pro veřejnost a zajištění podpory specifickým skupinám obyvatelstva

Vzdělávání dospělých a celoživotní učení má v Nizozemsku dlouhodobou tradici. Je zabezpečeno tak, aby bylo dostupné všem. V centru celoživotního vzdělávání dospělých je „dospělý“, rozvoj jeho základních dovedností a kvalifikace pro osobní a pracovní život. Za tímto účelem je vzdělávacím institucím poskytována vysoká úroveň autonomie. Jsou povzbuzovány k tomu, aby uspokojovaly potřeby studentů, zejména pokud jde o vytváření vzdělávacích cest znevýhodněných studentů. Přesto téměř 50 % vzdělávání dospělých zajišťují soukromé nestátní instituce bez státních dotací (místní lidové vysoké školy / folkhighschools, místní komunitní centra a komerční poskytovatelé). Mnohé tyto kurzy hradí svým zaměstnancům zaměstnavatelé. Dospělí mohou vstoupit do vzdělávání ukončeného diplomem (VWO, MBO, HBO, WO), nebo do počátečního vzdělávání (marketing, účetnictví, IT, sekretářské, administrativní, jazyky atd.).

Další klíčovou roli má vzdělávání dospělých v procesu integrace přistěhovalců. Obvykle má formu povinného integračního programu, během něhož se přistěhovalci seznámí s realitou a běžným životem v nové vlasti, naučí se holandsky a projdou odbornou přípravou pro uplatnění na trhu práce. V nabídce je mnoho kurzů poskytující široké základní vzdělání a rozvíjející i dovednosti potřebné pro samostatné fungování v každodenních situacích, například při kontaktu se školou dítěte nebo se zdravotní péčí.

V lednu 2013 vstoupily v platnost **Standardy vzdělávání dospělých** (Standaarden en eindtermen volwasseneneducatie) vydané Ministerstvem školství, kultury a vědy, které obsahují

rámec vzdělávání dospělých v oblasti čtenářské, matematické a digitální gramotnosti.³⁰⁷ Digitální dovednosti jsou hodnoceny v pěti oblastech (každá z těchto oblastí je popsána v přehledné tabulce a jsou uvedeny dovednosti ve dvou úrovních zralosti):

- použití ICT systémů;
- bezpečnost, soukromí a ergonomie;
- vyhledávání informací;
- zpracování a prezentace informací;
- komunikace.

Formy podpory při využívání digitálních technologií v rámci celoživotního individuálního učení

Nejnovější doporučení Poradního sboru pro vzdělávání (z 9. 5. 2017) týkající se podpory využívání digitálních technologií ve vzdělávání jsou shrnutá v dokumentu **Promyšlená digitalizace**³⁰⁸, ve kterém se uvádí, že přestože se vzdělávání snaží vývoji digitálních technologií přizpůsobit, hledá vhodný obsah, formu a úlohu, v mnoha případech chybí jasná představa o vztahu mezi vzděláním a ICT a rozsahem, jak k tomuto tématu mají vzdělávací instituce přistoupit. Poradní sbor pro vzdělávání proto doporučuje urychlit tento proces, ve kterém je prostor pro stanovení digitálních vzdělávacích cílů, využití digitálních výukových zdrojů a využití digitálních aplikací pro organizaci vzdělávání. Současně však Poradní sbor vidí rizika v digitalizaci „čistě proto, že se to dá udělat“, a proto žádá o promyšlení tohoto procesu, a přijal k tomu tři doporučení.

1. Ulehčit přechod k zavádění digitálních technologií do vzdělávání

- vytvořit jednotnou základní digitální infrastrukturu, kterou budou moci používat všechny vzdělávací instituce;
- vytvořit jednotné aplikace, které budou moci používat všechny vzdělávací instituce;
- nastavit jasná pravidla internetové bezpečnosti a prevence kybernetických útoků;
- vybavit vzdělávací instituce dostatečným a moderním hardwarem a stabilním přístupem k vysokorychlostnímu internetu a odpovídajícími finančními zdroji.

2. Posílit vtažení vzdělávacích institucí do digitalizace

- umožnit účast vzdělávacích institucí na tvorbě inovativních aplikací na základě svých vlastních potřeb;
- vytvořit prostor pro zadávání požadavků na zpracování aplikací, které budou použitelné i pro další vzdělavatele;
- rozvíjet různé formy a alternativní scénáře spolupráce při vytváření vzdělávací infrastruktury a inovací;
- podpořit rozvoj, sdílení a úpravy otevřených vzdělávacích zdrojů;

307 <http://www.steunpuntbasisvaardigheden.nl/wp-content/uploads/2013/05/nieuw-2.-Standaarden-en-eindtermen-ve.pdf>

308 <https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/2017/doordacht-digitaal/volledig/item7551>

- každá vzdělávací instituce by měla mít ICT koordinátora nebo trenéra, kteří poskytují podporu při integraci digitálních technologií do chodu školy a do jejích didaktických a pedagogických procesů;
- vyčlenit dostatečné finanční zdroje k těmto cílům.

3. Získání zkušeností s digitálními aplikacemi a z těchto zkušeností se poučit

- promyšlená digitalizace vyžaduje jasnou představu o vztahu mezi ICT a vzděláváním;
- do tvorby koncepce digitalizace by měli být zapojeni učitelé. Měli by mít možnost prozkoumat různé digitální aplikace v malých pilotních projektech;
- reflexe výsledků těchto pilotů ("co funguje?") bude sloužit jako základ pro společný a interaktivní rozvoj vize o vztahu mezi vzděláváním a ICT. Pro realizaci pilotních projektů je dostatek času;
- v úvahu je nutno brát i možné nevýhody digitalizace.

Využívané motivační nástroje

K tomuto tématu nebyly zjištěny žádné informace.

Zajištění dostupnosti relevantních dat a informací k tématu digitální gramotnosti

Základní statistické údaje o vzdělávání jsou dostupné na stránkách Ministerstva školství, kultury a vědy.³⁰⁹ Také na stránkách Centraal Bureau voor de Statistiek / Centrální statistický úřad v Haagu jsou základní statistické údaje o vzdělávání.³¹⁰ Další statistické údaje o vzdělávání poskytuje server [Onderwijsin cijfers.nl](https://duo.nl/particulier/)³¹¹ v následujících tématech:

- skryté rezervy pedagogických pracovníků;
- prognóza trhu práce;
- předčasné ukončování školní docházky;
- prognóza počtu studentů;
- mladí lidé ve zranitelné pozici;
- „horolezci“ ve vzdělávání – krkolomná vzdělávací cesta.

Digitální gramotnosti se kromě jiného věnuje portál Kennisnet³¹², nicméně statistická data zde nejsou k dispozici. K problematice digitálních technologií nebyl nalezen žádný zdroj se statistikami.

Shrnutí – inspirativní příklady

Podle zprávy „The digital economy and society index“³¹³ se v letošním roce v tomto indexu Nizozemí umístilo na čtvrtém místě za Dánskem, Finskem a Švédskem, zatímco ČR je na místě 19. V souvislosti s tím, by mohly být teoreticky všechny výše popsané aktivity inspirací i pro ČR.

309 <https://duo.nl/particulier/>

310 <https://www.cbs.nl/>

311 <https://www.onderwijsincijfers.nl/>

312 <https://www.kennisnet.nl/publicaties/ict-bekwaamheid-van-de-leraar-hoe-pak-je-dat-aan/>

313 <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>

Inspirativní je zejména pojetí a aktivity **Iniciativy Agenda pro lidský kapitál pro ICT** (HCA-ICT, viz Tabulku 1 a Obrázek 2), která se zabývá mimo jiné také posílením digitálních dovedností v rámci celoživotního vzdělávání. Tomu od roku 2013 napomáhají také **Standardy vzdělávání dospělých** (str. 10), které obsahují rámec vzdělávání dospělých v oblasti čtenářské, matematické a digitální gramotnosti.³¹⁴

Stejně iniciativní jsou projekty **Onderwijs2032** a **Onderwijs&ICT**, a síť **Mediawijzer.net** a zejména program **Difivaardig&Digibewust** cílený na dospělou populaci.

Hlavní zdroje

About **Mediawijzer.net**. Dostupné na: <https://www.mediawijzer.net/about-mediawijzer-net/>

Awti – Advisory council for science, technology and innovation. Ready for the Future? Towards a broad ICT strategy. The Haag. 2016. Dostupné na: <https://english.awti.nl/documents/publications/2016/03/24/ready-for-the-future>

Centra bureau voor de statistiek Netherlands. Dostupné na: <https://www.cbs.nl/>

CINOP. Standaarden en eindtermen ve. CINOP. 2013. Dostupné na: <http://www.steunpuntbasisvaardigheden.nl/wp-content/uploads/2013/05/nieuw-2.-Standaarden-en-eindtermen-ve.pdf>

Dienst Uitvoering Onderwijs. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Etenschap. Dostupné na: <https://duo.nl/particulier/>

Digicommissaris. Dostupné na: <https://www.digicommissaris.nl/>

Digital agenda for the Netherlands innovation, trust, acceleration. 2016. Dostupné na: <https://www.government.nl/documents/reports/2017/04/11/digital-agenda-for-the-netherlands-innovation-trust-acceleration>

Digivaardig & digivelig. Dostupné na: <https://www.digivaardigdigiveilig.nl/digivaardig>

Duch digital delta – Conner and create. Dostupné na: <https://www.dutchdigitaldelta.nl/en/ict-professionals>

European Commission DG Conect. The Digital Economy and Society Index (DESI). 2017. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/desi>

FERRARI, A. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe. Eutopean Commission. Joint research centre. Institut for prostpective technological studies. Seville, Spain. 2013. Dostupné na: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC83167/lb-na-26035-enn.pdf>

Human Capital. Agenda ICT. Duch digital delta. 2015. Dostupné na: https://www.nederlandict.nl/wp-content/uploads/2016/04/Human_Capital_Agenda_ICT.pdf

Katholieke Universiteit te Leuven. Technologie in onderwijs. Katholieke Universiteit te Leuven. 2017. Dostupné na: <https://www.kuleuven.be/onderwijs/onderwijsverantwoordelijke/ot>

OECD. Skills Strategy Diagnostic Report. Netherlands 2017. Paříž. 2017. Dostupné na: <https://www.oecd.org/skills/nationalskillsstrategies/OECD-Skills-Strategy-Diagnostic-Report-Netherlands-Executive-Summary.pdf>

OECD. Skills Strategy Diagnostic Report. Netherlands 2017. Paříž. 2017. Dostupné na: <https://www.ser.nl/~media/files/internet/persberichten/2017/oecd-skills-strategy-diagnoserapport-nl-2017.ashx>

Onderwijs in Cijfers. 2017. Dostupné na: <https://www.onderwijsincijfers.nl/>

314 <http://www.steunpuntbasisvaardigheden.nl/wp-content/uploads/2013/05/nieuw-2.-Standaarden-en-eindtermen-ve.pdf>

Onderwijs Raad. Doordacht Digital. 2017. Dostupné na: <https://www.onderwijsraad.nl/publicaties/2017/doordacht-digitaal/volledig/item7551>

Over HCA-ICT. 2017. Dostupné na: <http://www.doemeemetict.nl/6136/over-hca-ict.aspx>

Platform onderwijs2032. Ons onderwijs2032. Eindadvies. Den Haag. 2016. ISBN/EAN 978-90-824928-0-4. Dostupné na: <http://onsonderwijs2032.nl/wp-content/uploads/2016/01/Ons-Onderwijs2032-Eindadvies-januari-2016.pdf>

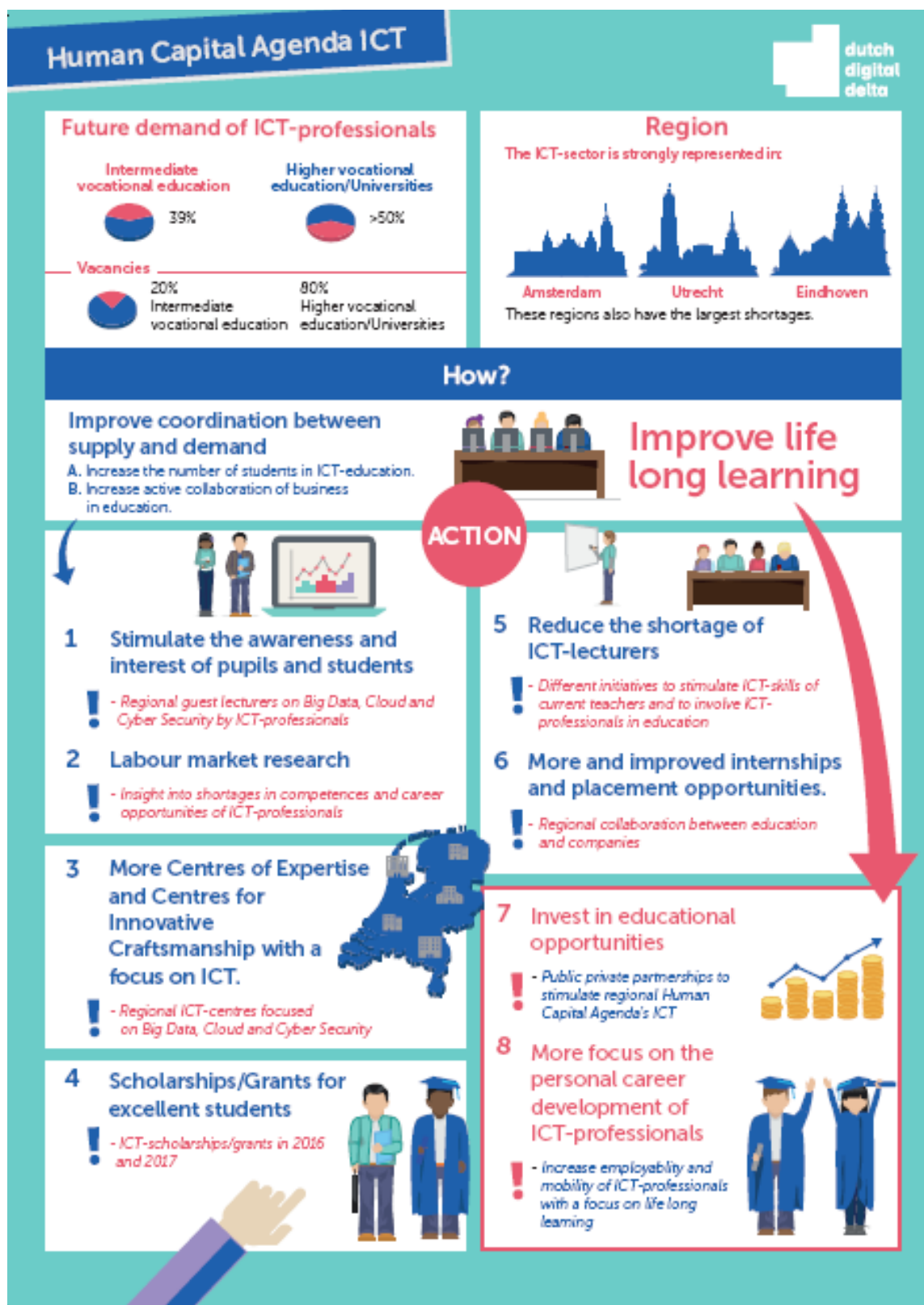
Regitel. Katalysator voor newerkend ICT. 2017. Dostupné na: www.regitel.nl

Samenwerking pedagogische begeleidingsdiensten en Vocvo. Visie op de ICT- opleidingen in het secundair volwassenenonderwijs. Stuurgroep Volwassenenonderwijs. 2015. Dostupné na: <http://www.stuurgroepvo.be/doc/Visietekst%20%20ICT.pdf>

SCHOUWENBURG, F. Ict-bekwaamheid van de leraar: hoe pak je dat aan? Kennisnet. 2017. Dostupné na: <https://www.kennisnet.nl/publicaties/ict-bekwaamheid-van-de-leraar-hoe-pak-je-dat-aan/>

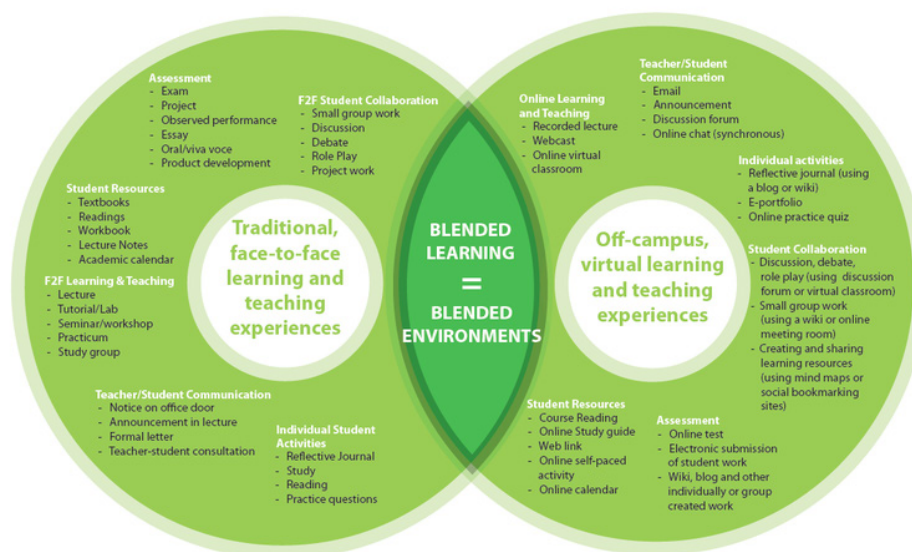
Stuurgroep volwassenenonderwijs. Geletterdheidsmodules bij de diplomagerichte opleidingen van het secundair volwassenenonderwijs. 2016. Dostupné na: <http://www.stuurgroepvo.be/doc/curriculum/servicedocumentgeletterdheidsmodules-def-maart2016.pdf>

Obrázek 2: Human Capital Agenda ICT³¹⁵

315 <https://dutchdigitaldelta.nl/>

Obrázek 3: Co je blended learning?³¹⁶

1. 7. Shrnutí

Analýza systému podpory digitální gramotnosti v rámci dalšího vzdělávání ve vytyčených 6 zemích ukázala mnoho zajímavého a poučného jak o fungování systémů dalšího vzdělávání obecně, tak rozmanitých postupech podpory digitální gramotnosti. Toto shrnutí se soustřeďuje na systémové prvky a konkrétní aktivity, které mohou být inspirací pro úpravy systému dalšího vzdělávání s ohledem na potřeby rozvoje digitální gramotnosti v České republice.

Ze systémových prvků s vysokou mírou funkčnosti v celém systému dalšího vzdělávání obecně i specificky, z hlediska podpory digitální gramotnosti, je potřeba zmínit funkční systém finanční podpory a rozvinuté poradenství. Zároveň se jedná o oblasti, kde je potřeba nového nastavení, koncepčních změn a rozvoje v České republice opakovaně zmiňována ve strategických a koncepčních dokumentech. Systematická **finanční podpora** může mít různou podobu. Například poukázek na financování vzdělávání s vepsaným vzdělávacím cílem pro certifikované vzdělavatele či tzv. vzdělávací prémie v Německu. Řada možností podobného typu je k dispozici i v Rakousku, včetně databanky finanční podpory sloužící k orientaci mezi více možnostmi, nebo třeba i v Norsku a ve Spojeném království. Důležité je, že finanční podpora pro různé skupiny a vzdělávací cíle je zde standardní součástí podpory dalšího vzdělávání a mohou na ni dosáhnout nejeti, o které se nějakým způsobem starají služby zaměstnanosti. Druhým klíčovým prvkem je velmi rozvinuté **poradenství**, opět jak pro celou oblast dalšího vzdělávání, tak pro podporu digitální gramotnosti. Z konkrétních prvků v oblasti poradenství zmiňme například:

- kvalitní a přehledné webové stránky s aktuálními a bezprostředně využitelnými informacemi (Německo, Rakousko);
- informační telefonní linka s celodenním provozem (Německo);
- centrální poradenské místo pro rozvoj gramotnosti a zároveň funkční síť poradenských zařízení pro oblast DV (Rakousko).

Prakticky ve všech analyzovaných zemích je patrná výrazná role knihoven při rozvoji digitální gramotnosti: např. výuka základních ICT dovedností v UK, knihovny jako centra digitálního učení v Norsku společně s dalšími funkcemi, vč. sociální integrace, knihovny jako střediska DV

³¹⁶ <https://www.kuleuven.be/onderwijs/onderwijsverantwoordelijke/ot>

s nízkoprahovými kursy v Estonsku apod. Obecně je potenciál knihoven jako součásti života komunity v rozvoji digitální gramotnosti pro specifické cílové skupiny (senioři, ekonomicky neaktivní, rodiče s dětmi apod.) a také v místech, kde nejsou k dispozici jiné možnosti, značná. Zvláště pak v ČR, kde je hustá síť knihoven i v malých obcích jedinečná. Podobnou roli, i ve spolupráci s knihovnami, mohou sehrát školy jako určitá centra vzdělanosti a komunitního života.

Ve Spojeném království funguje síť center dalšího vzdělávání s nabídkou ICT kurzů různé úrovně pro různé cílové skupiny s možností státní finanční podpory. V Rakousku je cíleně podporováno vzdělávání seniorů a rodin s přístupem ke kursům digitální gramotnosti, které jsou zdarma. Inspirací může být i systém tzv. multiplikátorů využívaný v Německu – proškolení jedinci z dané komunity (např. senioři) šíří dále nabyté dovednosti mezi cílovou skupinu, která je jim blízká.

V Norsku a Estonsku existují speciální instituce zabývající se podporou digitálních technologií ve školství a vzdělávání učitelů v této oblasti. Z dostupných údajů nelze odhadnout jaký je reálný vliv existence takových institucí, ale minimálně je to ukázka péče, která je v těchto zemích rozvoji využívání digitálních technologií věnována.

V Norsku je propracovaná konceptualizace základních dovedností. Všeobecně akceptovatelná koncepce má mnohostranné využití a podporuje cílený a efektivní rozvoj digitální gramotnosti namísto ad hoc aktivit. V Norsku se digitální dovednosti jako součást základních dovedností používají v popisech profesí, ve vzdělávání poskytovaném službami zaměstnanosti a v dotačních programech pro zaměstnavatele, a jsou rozpracovány do kompetenčních cílů a do metodických materiálů pro vzdělavatele. Podobný charakter má i příprava standardů digitálních kompetencí pro další vzdělávání a profily profesí v Estonsku. Standardy vzdělávání dospělých v oblasti čtenářské, matematické a digitální gramotnosti fungují i v Nizozemí. Pro rozhodování na nejrůznější úrovni je velmi cenná i jednoduchá dostupnost pravidelně aktualizovaných dat o dalším vzdělávání (Norsko, publikace „Další vzdělávání“ v Německu). V tomto celkovém shrnutí jsme se soustředili především na podněty a příklady systémové povahy. Podnětné ale mohou být i různé iniciativy a konkrétní projekty, na které je upozorněno v krátkých shrnutích u každé z analyzovaných zemí.